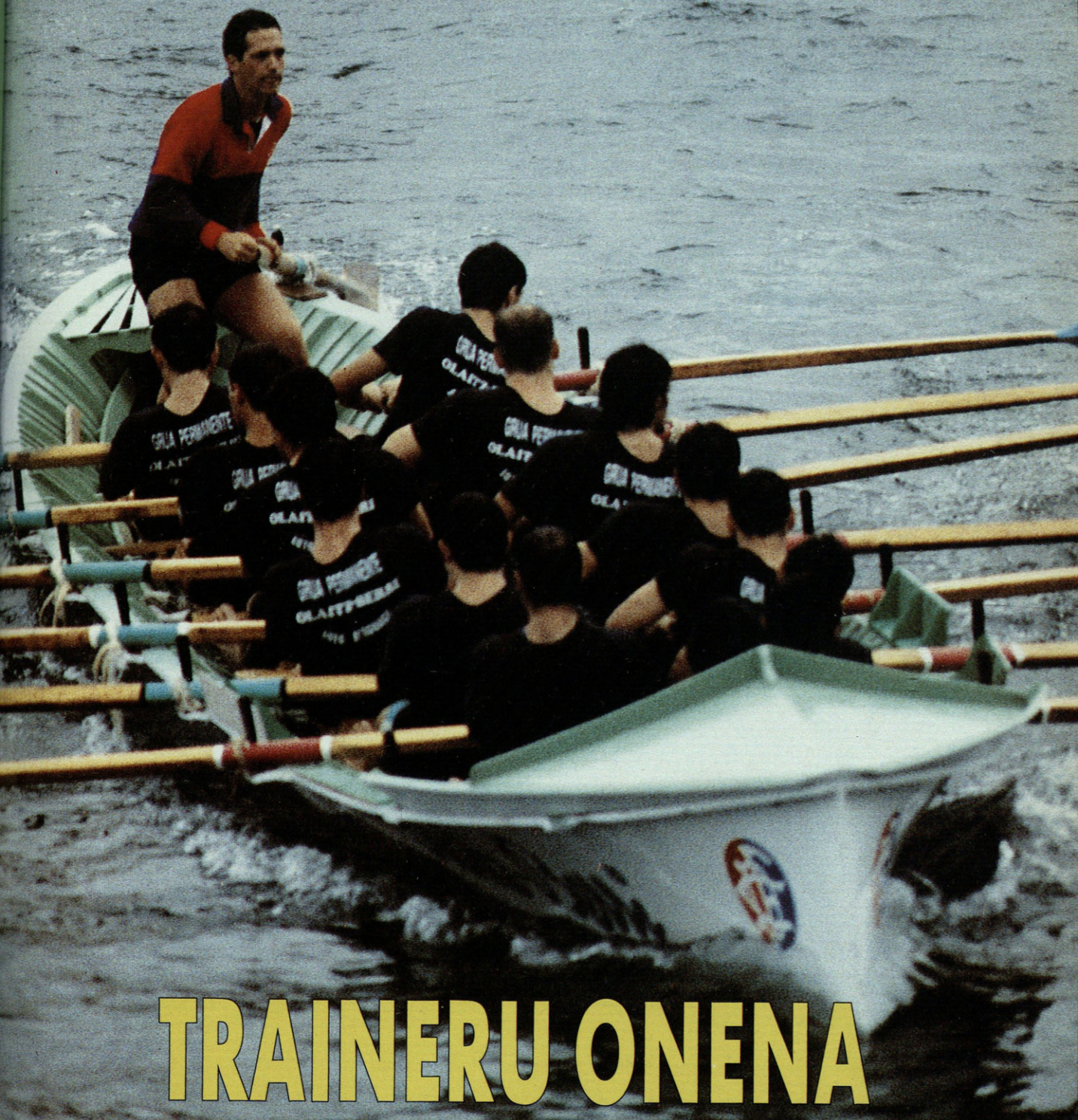

1991ko irailak 8 — 1.351 zenbakia — 185 pezeta (BEZ barne) / 11 libera

ARGIA

TRAINERU ONENA
KONTXAK ERABAKIKO DU

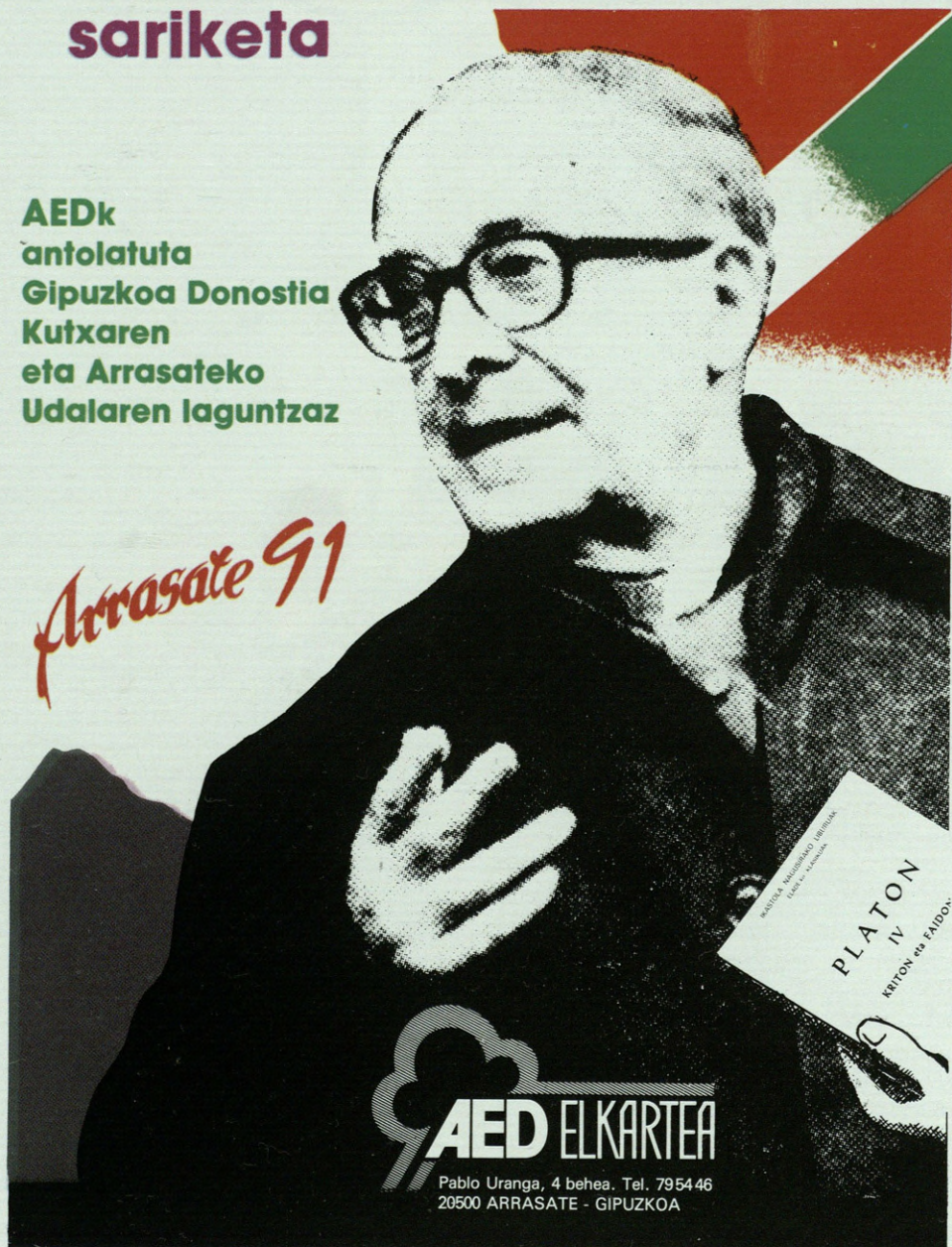
LOKIN

ZAITEGI

V. Itzulpen laburren sariketa

AEDk
antolatuta
Gipuzkoa Donostia
Kutxaren
eta Arrasateko
Udalaren laguntzaz

Arrasate 91

GAIA: “Energi iturrien bilakaera; etorkizuneko energia.”

EPEAK: 1991ko Azaroaren 4a. **SARIAK:** Lehen saria, 250.000peztan. Akzesitak, 50.000 pezetakoak

Helbidea: A.E.D. Elkarte - lokin Zaitegi Sariketa.

Pablo Uranga kalea, 4 behea ARRASATE (Gipuzkoa)

Xehetasunak: (943) 79 54 46 (A.E.D.)

ANIMATU eta PARTE HARTU!!!

4 Irratia itxi dutela eta

ATZO gauean COPEko albisteetan Gonzalez Delgado, RNEko ordezkariarekin izandako solasaldia entzun nuen. Dirudienez, ez omen zaie errentagarria autonomietako emisora nazionalak gordetzea eta 4 Irratia istea erabaki dute.

Aipatu erabakiaren araber, langile dextente izan dira kaleratuak, baina ez «plantilla»-koak, noski! Bakar bakarrik epeka lanean ari-zen zirenak...

Hala eta guztiz ere, harri-garriena (goikoa eta aipatugabeko beste asko komunikabide guztietan izan dute oihartzuna) Gonzalez Delgadok esandakoa da: «Autonomietan funtzionatzen dute irrati autonomoek, beraz, ez da beharrezkoa Gobernu Zentralak emisora lokal horiek mantentzea, ez dute funtziorik betetzen». beraz, esandakoak esanda, Zein funtzio betetzen dute Telenorte eta antzeko saioek Espainiako telebisiok? Irratikoak alferrikakoak badira, ETB sortu zuten zergatik, telebisio

nazionalaren saio lokalista guztiak soberan ote daude?

Jose Luis Arregi (Basauri)

Ongi esatea, gaizki «esatzea»

MARIKASTAÑAREN garaitik nauzue ARGIAren harpidedun, eta hala ere sekula ez dut irakurtzen, harrapataka eta saltoka ez bada. Ze kristotan ari naiz, beraz, astero-astero ARGIA jasoz...?

Hermeneutika ez da oso zaila: euskara bizi dadin laguntzarren ari naiz. Bainan -ai, ai, ai!- harrapataka irakurtzen dudan arren, euskal gramatikazko hankasartzerik aski somatu ohi dut. Isilik pasa ditut orain artekoak, baina gaurkoan, hego haizeak jo nauelako edo, ez dakit, ez dakit... Estimatu genizuke bagure hizkuntza maite dugunok- arreta handixeagoz egingo bazenute zuen euskal-jorra. Abuztuak 4, artikularen izenburuko letra ikuskor eta dotorez, *irietzea* inprimatu zenuten. Hitz itsusi hori jende askok gero eta gehiago erabiltzen duenik ezin uka. Baina...

zuek! *Irietza* esan behar dela ez badakizue, txarto! Eta baldin badakizue, are txar-toago! Autoreak ez *jakitzea* barka daiteke. Zuek argitara *ematzea* ezin daiteke barka.

Erramun Gametxo (Donostia)

Lezo poliziarik gabe

IRAILAREN hasieran inaurguru behar omen dute eraiki berria den Ertzantzaren koartela Oreretan. De- non dirua erabiliz, orain- goan ere berearekin aterako direnaren beldur dago jen- dea eta egia esan atzera joa- teko modurik ez dago, are gehiago burgesek ontzat hartzen duten talde erre- presibo honek gure artean erantzun eskasa aurkitu duenean.

Ezker abertzaleetik, berriz, nahiz eta Ertzantzaren jo- kaera eta zenbait ekintza puntual salatu, inolaz ere ez da «polizia» bera kuestiona- tu. «Euskal Herria poliziarik gabe» oihukatzen dugunok utopian bizi omen gara, Er- tzantza euskaldun eta he- rriaren (ze herriren?) zerbi- tzuan dagoela erreala balitz bezala.

[...] Hemen, behingoz gauzak konpontzeko as- moa baldin badago, zenbait giza esparrutatik estatuko aldaketa sakona eman beharra dago, berdintasu- nean oinarritutako aldaketa, eta ez banderaz edota etike- taz bakarrik.

318 (Hirurehun eta he- mezortzi) zaindari datozki- gu eta guk ez dugu nahi inork zaintzea. Indarrez zainduko al gaituzte?

Ilunak pasa beharrean gaude, gehienbat lehen ai- patutako aldaketa sakon hori, pertsonak zein herriak libre izan arte borrokatzen dugunok. Ilunak eta tris- teak, guk jasan beharko bait ditugu 318 txakur hauen agresibitate, frustrazio, ha- rrokeria eta indarkeriak. Bazter bakoitzean, ertz ba- koitzean, zakur bat jarritz konpontzen dira arazoak demokrazia ustel honetan.

Eutsi gogor eta esna hadi. Dagoenekozen hemen ditugu. Elkartu, geure artean anto- latu eta izan hadi hi heu, ez bestek hi izatea nahi dutena.

Har dezala bakoitzak daukan ardura: txibatoek badute zer esanik.

Aitor Aramendi (Lezo)

NIK ERE HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT

IZEN-DEITURAK

HELBIDEA

HERRIA

HERRIALDEA

BANKU/ AURREZKI KUTXA

SUKURTSALA

KONTURAREN ZENBAKIA

TEL

D.P.

ARGIA

1.351. alea

6. Politika kronika. I.ZUBIONDO.

8. 'Donostia' eta 'Bizkaia' komandoen kontrako operazio polizialak. Sinesgarritasun eskasa dute bertsio ofizialek. UNAI URBIETA.

12. Politika ttanttaka.

14. Nazioarteko kronika. L. MARTINEZ.

16. Soviet inperioaren porrota. XABIER LETONA.

20. Nazioartea ttanttaka.

22. Urruña lorez betetzear. AMAGOIA IBAN.

26. Kontrabandoa maneatuz. MYRIAM GARTZIA.

30. Andoni Iriondo: «Irakasle asoziatuen arazoan azken galtzailea euskara izan da». MYRIAM GARTZIA.

35. DOSSIERRA: Kontxako estropadak. MIKEL ARRIETA, JOSU LANDA.

44. Lizunkeria aldarrikatuz. AMAGOIA IBAN.

49. Kultur kronika. JOSU LANDA.

50. Txomin Artola: «Kantu zaharretara jo du». RITXI LIZARTZA.

52. Llamas, multigalerien aintzindari. PATXI SARRIEGI.

56. Gipuzkoako ondare artistiko eta kulturala zaintzea xedetzat. JOXI GOIKOETXEA.

58. Munduaren zabaletik kultura. J.M. HERITZ.

60. Kultura ttanttaka.

62. Astegiroa.

71. TXT.

74. Lituania eta ezker abertzalea. LUIS FERNANDEZ.

OPERAZIO POLIZIALAK: Operazio polizialak izan dira aurtengo abuztua nabarmendu dutenak. Lau ETakide eta ertzain bat hil dira enfrentamentutan eta makina bat pertsona detenitu dute. Heriotze hauen azalpen gisa emandako bertsio ofizialak sinesgarritasun eskasa eskaintzen du./8

DOSSIERRA: Asko aldatu da arraunketa Luis Carril eta «Kiriko» patroio mitikoen garaietatik. Kontxako estropadek mitologia propioa bereganatu dute historian zehar. Erdiko koloretako orrialdeetan aurki dezakezu guzti horren berri: Kontxako estropaden historia, aurtengo denboraldiko zertzeladak, traineruen aurrerapen teknikoak eta estropaden munduko hiztegia./35

ANDONI IRIONDO: Euskara Erretore ordean izan da gizon hau azken ikasturtean Euskal Herriko Unibertsitatean, eta bertan 18 urte igaro ondoren lanean, bere kargua uztear dago. Irakasle asoziatuen jarreraz eta gaur egun EHU'n euskarak bizi duen egoerataz luze hitz egiten digu mendarotar honek./**30**

PORNOGRAFIA: «Zuku Festa» izeneko aldizkari pornoa kaleratzean Vicent Gil de Paules gasteiztarra jenero honetako euskal aldizkarien aintzindaria bihurtu da. Kaleratutako lehen 110 aleak agortu dira jadanik, eta 2. zenbakia laster jarriko da martxan. Lizunkeria eta euskara hedatu nahian datorkigu gazte hau./**44**

ARTEA: Hondarrabian aurkitzen da Enrique Llamasek orain zortzi urte sortu zuen Llamas izeneko arte multigaleria. Multigaleriaren ideia guztiz berritzailea da eta Hodarrabikoaren galeria bakoitzean artista garaikideen era guztietako obrak ikus daitezke./**52**

Jabea: Zeruko Argia, S.A.L.

Argia egiten dugu:

Donostian: Eñaut Apaolaza, Gorka Arrese, Amagoia Iban, Alberto Irazu, Joxi Goikoetxea, Ritxi Lizartza, Juan Jose Petrikorena, Patxi Sarriegi, Garbiñe Ubeda.

Bilbon: Joseba Azpeitia, Jose Mari Egaña, Myriam Garcia, Xabier Letona, Ermiñe Madariaga, Sabino Madariaga, Amaia Nabaskues, Jon Olaizola, Xabier Zabaleta.

Iruñean: Iñaki Camino.

Iparaldean: Ixabel Etxeberria.

Kolaboratzaileak: Mikel Antza, Kike Amonarriz, Mikel Asurmendi, Edorta Arana, Xipri Arbelbide, Karlos Argiñano, Patxi Azpillaga, Mikel Arrieta, Nerea Azurmendi, Juan Mari Arzak, Jean Louis Davant, Enbido, Elhuyar, Xarlo Etxezarreta, Xabier Euzkitze, Luis Fernandez, Itsaso Fernandez, Fernan Goñi, Andres Gostin, Arantxa Gutierrez, Jimu Iturralde, Josu Landa, Juan Jose Lapitz, Amaia Lasa Alegria, Xabier Lekuona, Xabier Lezeta, Emilio Lopez Adan, Mattin, Bego Montorio, Fermin Muguruza, Imanol Murua, Joxan Oiz, Eva Olaizola, Xabier Oleaga, Bota Puntutuba, R. M. Sabaris, Joxemi Saizar, Carlos Santamaria, Jon Sarasua, Tala, Txillardegi, Iñaki Uria, Iñaki Uriarte, Asisko Urmeneta, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Argazkiak: Aitor Bayo.

Diseinu eta montajea: Garbiñe Ubeda, Karlos Beristain.

Azala: Aitor Bayo, Garbiñe Ubeda.

Publizitatea: Ramuntxo Sagarzazu.

Promozioa: Jose Luis Olaziregi.

Administrazioa: Aitor Aznar.

D.L.: 80-1963.

Commission paritaire: 72562 E.

Helbidea: Industrialdea, 1 eta 2 pabiloiak. 20160 Lasarte-Oria. 114 Postakutxa Bilbo

Tfnoa: (943) 37 15 45, (94) 424 46 63.

Faxa: (943) 36 10 48.

Inprimategia eta Fotomekanika: ANTZA.

1991. urterako harpidetza sariak (BEZ barne):

Hego Euskal Herria .. 7.450 pezeta.
Ipar Euskal Herria ... 490 libera.
Estatu Espainola 7.450 pezeta.
Beste atzerriak 9.800 pezeta.
Airez 14.900 pezeta.

Adostasuna eta odola

ABUZTU honetan hautsi egin dira orain artean Hego Euskal Herriko politikagintzan agintzen zuten eske-mak. Nahikoa izan da Gipuzkoako Diputatu Nagusi berriak Lurraldearekin Autobidearen arazoari irtenbidea aurkitzea, dardarez jartzeko alderdi gehienak. Are eta gehiago protagonista nagusienak oporretan harapatu dituenen.

Belabietako Autobideak, Lurraldea mugimenduaren lejitimitatea eta elkarriketaren bidea bermatzeaz gain, abantaila politiko ugari dakarzikie aurreakordio horretan ahalegindu diren EAJ eta HBri. EAJk alderdi guztiekin tratu egiteko balio duela frogatu du, milaka milioi batzuk aurreratuko ditu operazioan, gainetik kenduko du Ramos Hidalgo eta bere segurtate enpresen mamua eta EAri izugarrizko kolpe politikoa emango dio Gipuzkoan. HB putzu ilunean

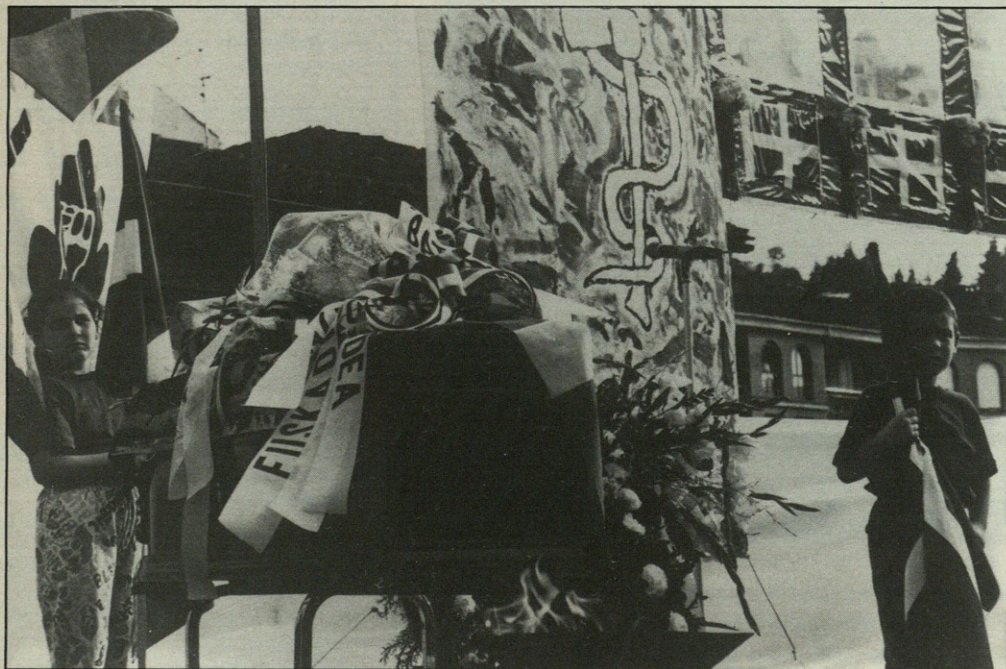
sartuta dagoela eta eskua luzatu behar zaiola esan badu ere, itsuenak ere ikusi du operazio honen atzetik EA hondoratzeko asmoa azkartzea dagoela, EAJ-PSE-HB triangulu politikoa sendotuz. HBk, kolpe batez, Gipuzkoan politikoki hain kaltegarri zitzaien leihatik aterako da, Ajuria Eneako Hitzarmena kolokan jarri du eta EAEko Jaurlaritzak hirukoitzeko sozioen artean biziagotu egin du tentsioa. Jeltzaleek sozialistekin egin tratuaren arabera iraungo du hirukoitzak.

EAJk eraman du operazio honetan zamarik handiena. Arzalluzek aurkeztu zuen HBren dokumentu famo-sua, prentsaurrekoa baino lehenxeago, Egibarrek HBren Donostiako bulegotik jasota. Arzalluzen hitzetan asko aldatu da HB. «Orain, prest dago Gipuzkoako Batzar Nagusiek onartutako edozein erabaki onestera». Jauregi sozialista gogoratu behar izan

dio HBk «Batzar Nagusietara aurkeztekotan» onartuko duela erabakia. Hau da, Belabietakoak aurrera egiteko garantiarik izanez gero.

EZ bait dago dena lotuta oraindik. Batek baino gehiagok urrea pagatuko luke abuztuaren 26an Arzalluzek Corcuera eta Verarekin hitzegin zue-na jakiteko. Baina, horren ezean, hau irakurtzen ari zarenerako egonak izango dira EAJkoak PSEkoekin. Eta agian hortik atera ahal izango da zerbait. Nahikoa litzateke sozialisten abstentzioa Belabietakoak aurrera egiteko. Ezezkotan aurreko eskenategira bueltatuko ginake. Eta ez da ahaztu behar Galdosek eta Lurraldeak lehenengo elkarriketa izan baino pare bat egun lehenago bonba-gutun bat lehertu zitzaiola Rey Patiño enpresariari. Orduz geroztik, HBk Ardan-zak eskatutako urratsa eman badu ere, ETak ez du oraindik hitzik esan aferari buruz. Eta hori ere eskatu zuen Ardan-zak.

EAJk hartutako bideak erakusten du Batzar Nagusietan aurrera atera nahi duela gaia. Toki txarrean geldituko lirateke bai EAJ eta bai HB, bide guztiau ibili ondoren, akordioak porrot egingo balu. Eta Autobidearen gaia lehen bezain blokeatuta geldituko litzateke. PSE-PSOEn abstentzioak eta PPren aldeko botoek, EA eta EE utziko lituzke bakar bakarrik A-2 trazaketaren alde. Eta horixe da EAJk, eta PSEk

ere bai berriz gobernuan sartzeko, nahiko dutena.

HB eta EAJren arteko adostasun garai hau kolokan jar dezake Ertzaintzak Begoñan burututako operazioak. Forensearen informeak argitu behar-ko du Juanmari Ormazabal 'Tturko' lurrean zegoela, bertatik bertara, burura tiro eginda hil zuten ala ez. Le-kuoek ere esan behar-ko dute hori hala ikusi baldin bazuten. Barne Sai-lari eskatu behar zaio han gertatuta-koa argi esplikatzen. Ez bait da ba-tere berdina tiroketan ETAko burki-dea hilik erortzea, edota, behin zau-rituta lurrean dagoela «errematatzea». Horrez gain, ez bait da, Ertzaintza-ren oharrean, argi ikusten nork eta noiz zauritu zuen handik bi egunetara hil zen Alfonso Mentxaka ertzaina. Mendingueta zaurituak esan zuen zi-bila zela zauritutako bestea, ez zela ETAKoa eta beraiek ez ziotela tiro egin.

Puntu guzti hauek argitu gabe zaila zaio herritarrari Morlansen hamabi egun lehenago Goardia Zibilak bu-ritu operazioarekin ez parekatzea Etxebarria parkekoa. Autopsiak garbi azaldu zuen buruan tiro bana zutela Itziar, Leunda eta Ormaetxea ETAKi-deek. Hirurak 25 zentimetro baino gertuagotik egindako tiroak. EAJ eta HB bero beroan zeudela gertatu zen Morlansekoa eta Donostiako bule-varrean ETA ez zen beste norbaitek jarritako lehergailu propagandisti-koa.

PANORAMA kezkarria EAJ eta HBren arteko adostasunean aurrera-pausorik ikusi duenarentzat, ez baka-rik Autobidearen konponbidean, baizik eta elkarriketa politiko zaba-lago batzuren aldeko abagadune in-teregarrian. Nafarroakoa, Urralburu eta Alliren saio guztiak pasata, hasie-ran bezalatsu dago praktikan. Heldu den astean Alli izango da Nafarroako lehendakari.

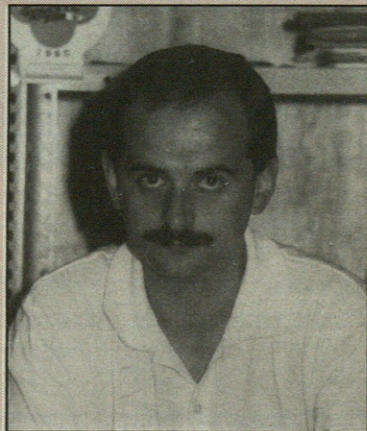
Iñaki Zubiondo

E R D I Z E R D I

Espainiaren posta

E **USKALDUNON** Egunkaria izendatu zuten Bilboko Jaietako pre-goilari eta lagun batek abisatu zidan: tentsio gogor baten erdian sartuko ginela, eta erne ibiltzeko. Ahalik eta dotoreen erantzun die Euskaldunon Egunkariak Bilboko konpartseek beren izendapenarekin egindako oho-reari, eta jende asko ohartu zen Arriagako balkoitik irakurritakoa egunero defenditzen dugun hari baterakoi eta zabalez josia joan zela. Baina Bilboko Jaiei antolaketaren —eta filosoriaren— inguruan dagoen tirabiraren erdian egokitu da pregoilariaren izendapena ere. PSOEko zinegotzi batek protesta gisa esan zuena, alegia: zergatik izendatu behar dute konpartsek? Horrek berak justifikatzen du neurri batean festa osoan zehar Bilboko egunkari nagusiak pregoia dela eta idatzitako artikulua saila, Bilboko Jaiei osagarri garrantzizkoa diren konpartsei lepoa mozteko edozein aitzakia egokia delakoan.

BAINA konpartsekiko tirabira gaingitzen duten gauzarik ere idatzi da, eta batzuk aipatu behar-ko dira. Jose Miguel de Azaola komen-tariogile ezagunak orri erdi bat es-kaini dio gaiari "El Correo Español"en. Hona esaldi bat: "El ac-to comenzó con la lectura de un pregón cuyo autor incurrió en la grosería de leer la mayor parte de su texto en una lengua —la vasca— que la mayoría de sus oyentes no entendía, lo que no le impidió recibir una ovación cerrada, fruto mucho más del aborregamiento inculto que de la culta cortesía". Tamaina honetakoak idatzi dira pregoia euskaraz idazteari buruz, zazpi probintziek Europan eta munduan abots propioa izango duten ame-tsaz, Pirinioetaraino bakarrik ikusten duen kultura baten lokarrietatik as-katzeaz. Editoriala daraman orrialdean —hiru aldiz—, Azaolaren aipatu artikuluan eta Luciano Rinconi eginiko elkarriketa batean. Ez da kasuali-tatea.

PELLO ZUBIRIA
«Egunkaria»ko zuzendaria

SOBIET Batasun ohian ziren nazioen jokabideak asaldatu du hemen anitz jende. Eta espainolasuna aldarrikatzeko kanpaina gero eta hobeto antolatua somatzen da. Harrotuta dabilta, eta zertan elegante izanik ere ez daukate, nonbait. Antena-3eko berri emankizun horretako editoriala ez al duzue ikusi eta entzun? "Zenbait katalan eta euskaldun Letonia, Estonia eta Lituaniako gertakizunekin txoratuta dabilta. Baina ikus bitzate serbiar eta kroaziarren arteko borrokak ere, Katalunian bezala Euskadin autodetermi-nazioa eskatuko duten neskame lotsagabeak altxako bait zaizkie", eta on-doren Kroaziako batailaren irudiak. Euskal nazioaren defentsa teoriko eta estrategikoa kokiltzen ikusi dugu azken urteotan, eta gu gure arteko ix-kanbiletan despistatuta gabilta —edo okerrago dena, etsita isilik gau-den— bitartean, espainolek Bilbon euskaraz hitzegitea bera galerazi nahi digute. Inork erantzun-ko ez dien segurantzian, nonbait.

Donostia eta Bizkaia komandoko lau lagun hil dituzte

Sinesgarritasun eskasa bertsio ofizialak

Bi operazio polizialek ilundu dute aurtengo abuztua. Donostiko Morlans auzoko tiroketan, Patxi Itziar, Jokin Leunda eta Iñaki Ormaetxea Donostia komandoko kideak hil zituzten Grupos Antiterroristas Rurales-eko poliziek. Bilboko Etxeberria parkean gertatu zen hurrengo tiroketa. Bertan, Alfonso Mentxaka ertzaina eta Juan Maria Ormazabal ETako kidea hil ziren. Autopsien emaitzak, lekukoen adierazpenak eta abokatuaren usteak ez datoz bat bertsio ofizialekin.

AMAIA Segurola, Jose Mari Mujika eta Jagoba Godó-ren atxilotekin ekin zioten operazio polizialari Erreterria eta Martutenen. Goizeko bostak inguru ziren. Bi bat ordu barru, Sergio García eta Joseba Arizmendi atxilotu zituen Goar-

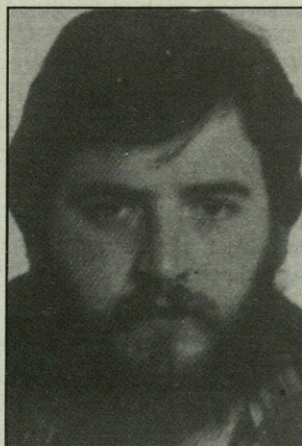
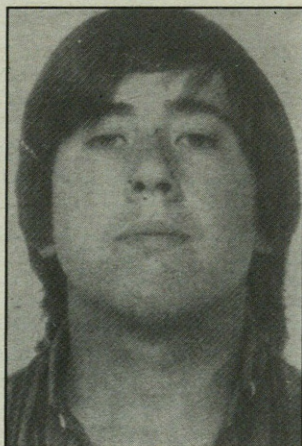
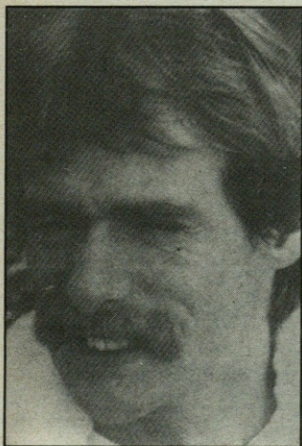
dia Zibilak Donostiako Amara auzoan. Bestalde, auzo honetako Haritza elkarte, HB duen sedea maitu zuten dokumentuak aurkitu nahian. Ustez 'Donostia' komandoko laguntzailerak ziren bost detentatuok.

Goizeko bederatzi t' er-

diak pasatsu, Goardia Zibileko GAR (Grupos Antiterroristas Rurales) taldeko ehundik gora lagunek Donostiako Morlans auzoa erabat inguratuta zuten. 'Tolaretxe' etxean zeuden Patxi Itziar, Jokin Leunda eta Iñaki Ormaetxea, opera-

zioan tiroka hil zituzten ETakideak. Operaziorako espreski Madriletik etortako goardiak 'Tolaretxe' aldameneko etxebizitzetan eta teilatuetan jarri orduko, hasi zen tiroketa. Lau bat ordu iraun zuen Morlanseko operazioak.

Bertsio ofizialak dioenez, militanteek arma ugari erabili zuten tiroketan, gerora goardiek atzemandako guztiak. Luis Roldan Goardia Zibileko zuzendariak, Rodriguez Galindo teniente koronelarekin batera operazioaren ardura zuenak, *terroristak kontrolatuta* zeuzkatela zioen, baina as

Patxi Itziar, Iñaki Ormaetxea, Jokin Leunda eta Juan Mari Ormazabal dira hildako ETakideak.

telehena arte ez zutela atxilotzeko asmorik. «Hala eta guztiz ere, operazioa aurreratzea erabaki genuen, larunbat borretan bertan edo igandean Donostian atentatu bat burutuko zutela ziur bait ginen». Operaziorako auzokide guztiak desalojatu zituzten eta etxea inguratu zuten. Roldanek adierazi zuenez, entregatzeko eskatu zitzaien ETA-kideei eta tiroka erantzun zuten. Lehen tiroketen ondorioz bi goardia zibil Jose Luis Renco Prieto eta Diego Bravo zauritu zituzten. Roldanek dioenez, hamasei izan ziren parte hartu zuten goardiak, nahiz eta lekukoek ehun bat zirela adierazi. «Bost bat aldiz eskatu omen zitzairen armak uzteko eta denetan tiroka erantzun zuten».

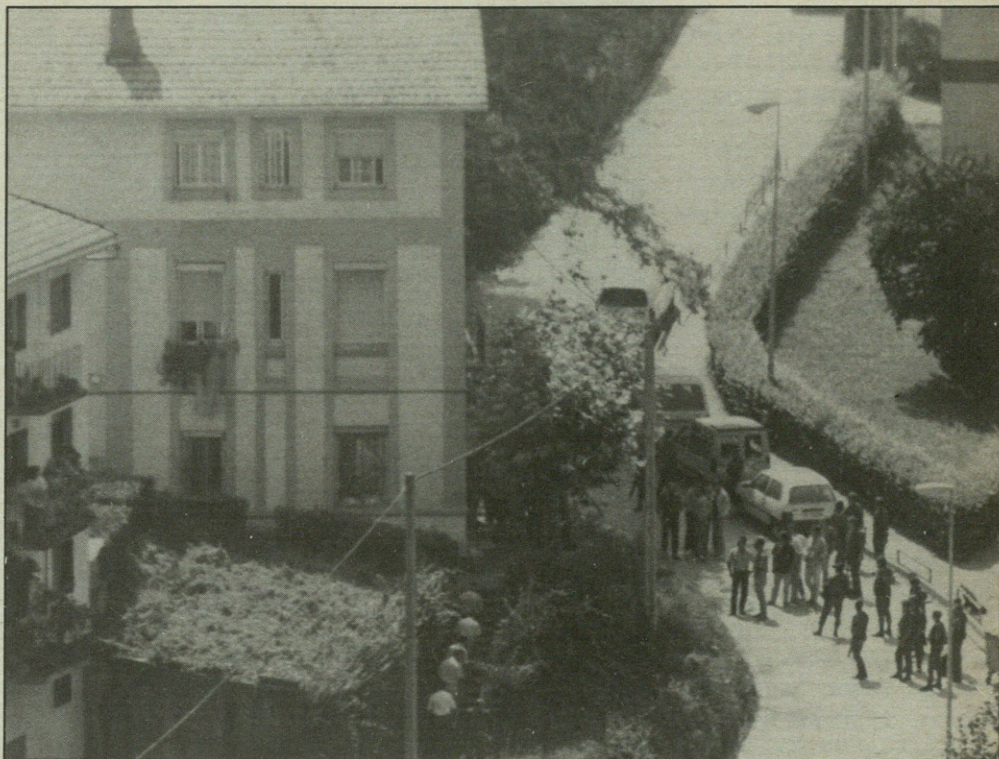
Lekukoek diotenez, ETako kideek bi aldiz bakarrik disparatu zuten.

Tiroketa hasi eta bi bat ordura goardiak indarrez irten erazi zuten etxetik zaurituta Maria Eugenia Muñagorri, etxearen jabea. Lurrera bota zuten eta bertan lotu. Inguruan zeuden kazetariei materiale grafikoa kendu zieten. Ondoren Maria Eugenia Muñagorri kotxe batean sartu eta Intxaurrondoko koartelera eraman zuten.

Hemendik aurrera operazioak gogor jo zuen. Goardiak ke poteak bota zituzten. Txaleko antibalak eta gasen kontrako maskarak jarrita, goardiak etxean sartu ziren eta euren armak erabili.

«Heriotze zigorra»

Patxi Itziar, Iñaki Ormaetxea eta Jokin Leunda Donostiako Morlans auzoan hil

Morlans auzoan gertatu zen Donostia komandoko eta GAREkoen arteko tiroketa.

ziren Goardia Zibilak 25 zentrimetro baino hurbilagoetik jaurtikitako tiroen ondorioz. Halaxe dio forensearen informeak, Txema Matanzas hildakoen familikoen abokatuak adierazi duenez. Hilabete barru egingo dira informe berriak madrilen eta bien bitartean Txema Matanzasek eta familiak akusazio partikula-

rrarekin aurrera egiteko asmoa iragarri dute. Matanzasek, autopsiaren emaitzak azaldu ondoren, hiruok hil zituzten tiroak 25 zentimetro baino hurbilagoetik jaurtikitakoak direla dio, «ezin da beraz sinestu tirotean hil zirenik». Leunda eta Ormaetxeak badituzte bestelako zauriak ere, tiroketak eragindakoak. Leunda

bihotzean duen bala batek hil zuen, eta Ormaetxea eta Itziar burura jaurtikitako tiro banak. Patxi Itziarrek horixe du tiro bakarra. Matanzasek, «gertatutakoaren bertsio polizial argirik» ez dagoela dio.

Mediku forensearen informeak dioenez, hildakoek ez dute inongo balarik gorputz barrenean. Oso zaila da, beraz, asmatzea zein armatatik irten zen eta nork jaurtiki zuen bala bakoitza.

Hiru hildakoei batak batak pistola bat zuen eskutan, ez ordea, bertsio ofizialak dioen bezala, granadarik. Bertsio ofizialarekin bat ez datoren beste datu bat zera da: granada, lehertu ez zena, ez zuten asaltoaren bukaeran bota, hasieran baizik. Operazioa bukatu arte ez zuten desaktibatu.

Familiak eta abokatuak ez dute bertsio ofiziala sinetsi.

Ertzantzak burututako operazioa

A buztuaren 29an gaueko 10,30etan Bilboko Etxeberrieta parkean gertatutako beste tiroketa baten berri zabaldu zen. Oraingo honetan ez dira Goardia zibilak tiroketan parte hartu dutenak, baizik eta Ertzaintza. Operazioan, Juan Maria Ormazabal 'Turko' hil zen eta Mendinueta zaurituta suertatu zen. Eusko Jaurlaritzako Herrizaingo Sailak bi prentsa oharren bidez eza gutzera eman zuen operazioaren bertsioa. «Lehenengo fase batean», dio oharrak, «hiru taldekide atxilotu ziren inongo enfrontamentu armaturik gabe». «Talde honekin Juan Maria Ormazabal eta Jose Maria M.F. zihoazen. Hauek poliziak han zeudela obartu zirenean alde egin zuten. Ihes egiteko ibilgailu bat babitzen saiatu ziren eta operazioan parte hartzen zuen agente baten autora hurbildu ziren. Mehatxatu zutenean utzi egin zuen autoa. Beste polizia batzuk heldu ziren orduan eta tiroka bartu zituzten».

Ertzantzaren arabera, tiroketan ertzain bat zauritu zuten. Honek hiru tiro jaso zituen hantketan eta beste bat bizkarrean. Oharrak dioenez, ertzaina lurrean zegoela Juan Maria Ormazabal autotik atera zen agentea errematatzeke asmoz. Momentu honetan ertzainaren tiro hotsak entzun ziren. Bertan hil zen Ormazabal. Ormazabalekin zegoena —oharrari jarraiki beti ere— ihes egiten saiatu zen eta «geldi» oihuei kasu egin ondoren hankan tiro bat jaso zuen eta Basurtora eramane zuten.

Juan Maria Ormazabalen omenaldia Hernanin.

Bigarren goi oharrak dioenez, «ETako Bizkaia komandoaren kontra Ertzantzak burututako operazioak talde armatu honen inguruan bost hilabetez egindako ikerketak borobiltzen ditu». Goardia Zibilaren Mungiako koartelaren kontra egindako atentatuan erabili ziren jaurtikigailuen ondoan agertu ziren aztarnak izan ziren operazioaren abiapuntua, Barne Sailaren arabera. Polizi ikerketak areagotu egin ziren Logroñon Goardia Zibilaren trafiko base baten kontra egindako atentatuaren ondoren, Ertzantzak dioenez. Bonba hau lehertu eta ordu gutxi batzu beranduago, Ertzantzak egileetako batzu lokalizatu zituen eta zaingo eta segimendu zerbitzuak ezarri zituen.

Ezin bertsio ofiziala sinetsi

Arantza Zulueta eta Iñaki Goioaga Juan Mari Ormazabal hildakoaren familiaren abokatuak ez dute Ertzantzaren oharra sinetsi. Zuluetak eta Goioagak diotenez, badira bertsio ofiziala gezurtatzen duten datu objektibo batzu. «Gure datuak, autopsia egin duen forentsearen adierazpenetatik, gorputzaren ikus errekonozimenduak azaltzen dituen zehaztapenetatik eta Mendinueta bidergarren pertsona bati egindako deklarazio eta lekukoengatik jaso ditugu».

Familiaren abokatuak adierazi dutenez, autopsiaren arabera, Ormazabalen gorpuak hiru tiro ditu. Bat,

eskuineko belaunean, beste bat albo batean, eta hirugarren bat bertatik bertara egindakoa, buruan. Belau-neko eta alboko tiroak jaso zituen lurrera erori zen, eta buruan beste tiro bat egin zioten oso gertutik, «10 bat zentimetrotatik egina izan liteke». Iñaki Goioagak gehitu zuenez, «forentsearen adierazpenak Ertzantzaren bertsioa erabat gezurtatzen du». Bere ustez, «Ormazabalen kasuan bi fase daude, lehenengoa tirokatua izandena eta bigarrena errematatua izandena».

Mendinueta Basurtoko ospitalean beste zauritu batekin batera sartu zen. Abokatuak adierazi zutenez, Mendinueta erizain bati zauritutako hura bertatik pasatzen zen zibil bat zela esan zion. ez zeukala ETArekin zer ikusirik eta Ertzaintzak tirokatu egin zuela. Erizainak ezetz esan zion, hura ertzaina zela eta beraiek tirokatu zutela. Mendinueta erantzun zion bertatik pasatzen zen pertsona zela uste zutela, eta ez zutela tirokatu.

Abokatuak ez diote informazio honi sinesgarritasun osorik ematen, «ezin izan dugulako Mendinueta-ekin hitzik egin inkomunikatuta dagoelako, hirugarren bati egindako bertsio bat delako eta oraindik erabaki gabe dagoelako zein eta nondik irten ziren ertzaina zauritu zuten batak», erantsi zuen Goioagak.

Azkenik lekukoak aipatu zituen Goioagak. «Lekuko bik esan digute nola ikusi zituzten bi ertzain, Ormazabalen gortzura hurbiltzen eta buruan tiro bat ematen».

ARGIA

Biharko prentsa gaurtik

ARGIA: Industrialdea 1-2. Lasarte-Oria 20160.
Telefonia: 943-371545 / Faxe: 943-361048

ARGIAREN HARPIDEDUN
IZAN NAHI DUT:

IZEN DEITURAK

.....

.....

.....

HELBIDEA

.....

.....

TELEFONOA

.....

HERRIA.....

.....

PROBINTZIA.....

.....

BANKU edo AURREZKI KUTXA.

.....

.....

SUKURTSALA

.....

.....

KONTU KORRONTEAREN Zka..

.....

.....

.....

SINADURA

.....

Harpidetza Sariak:

Hego Euskal Herria: 7.450 pzta.

Ipar Euskal Herria: 490 libera.

Estatu espainiarra: 7.450 pzta.

Beste atzerriak: 9.800 pzta.

Airez: 14.900 pzta.

E Z P A L A K

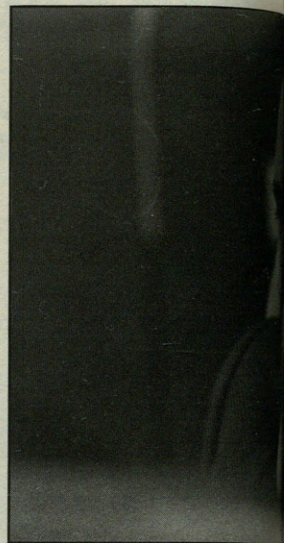

■ EUSKARIA BALTIKOKO HERRIEN ALDE

JOAN den abuztuaren 24ean Pariseko autodeterminazio eskubidearen aldeko manifestazioan parte hartu zuen Euskaria elkarteak. Baltikoko herriek antolatutako ekitaldi honetan, Euskaria Euskar Herriaren eskubide nazionalaren alde agertu zen, bertan irakurri zuen manifestu baten bidez. Mikel Urkola Euskariako kideak, Euskal Herriaren egoera, independentzia aldarrikatu berri duten errepublikan antzekoa dela adierazi zuen; «*autonomia egoera batean izan dira han, Euskal Herrian orain gauden bezalaxe, baina esperientzia hori ez dela nabikoa ikusi dute, independentziarik gabe desagertu egingo lirakeelako*». Mikel Urkolaren ustez, «*gure esperientzia berdina da, autonomia ez dugu nabikoa*». Euskariako kidearen esanetan, «*estatismoa suntsitu egin behar da inperialista delako*».

■ GERMAN RUBENACH AUZIBIDEAN BERRIRO

ENTZUTEGI Nazionalak auzibidean jarri du German Rubenach, 1988ko abuztuaren 21ean Lizarran Goardia Zibilaren kontrako atentatuan parte hartzearen akusaziopean. Bi goardia zibil hil ziren atentatu hartan, eta prozesamentuaren arabera, Susana Arregi eta Juan Mari Lizarralde ere bertan ziren. German Rubenachek, Goardia Zibilak bere kontra egindako akusazioa ukatu egin du Carlos Divar Entzutegi Nazionalako epailearen aurrean, eta atentatuarekin zer ikusirik ez duela adierazi du. Susana Arregik eta Juan Mari Lizarralde atentatuan parte hartu ote zuten galdetu ziotenean, Rubenachek, «*Irriberrin atxilotu eta hil arte interrogatu zituzten goardia zibilei galdetzeko*» erantzun zion epaileari. Deklarazioen ostean Alcala gartzelara eramán zuten berriro ere.

Z
T
I
H
Z
E
Z
T
I
H

«HBk asumitzen du UPNko Gobernua bultzatzearen ardura, bai bait daki oztopa zezakeela eta ez du bala eg nahi».

Iñaki Cabases.
Diario de Navarra,
91-VIII-29.

«Erradikaleen aldalaketak autobidearen lanei aurre egiteko garantiak eskaintzen ditu».

Gabriel Murias.
Deia, 91-VIII-28.

«Ez dut ulertzen zer dela eta alegria daitezkeen nazionalismoaren sektore erradikalenak; kezkatuta egon beharko lukete, inportatu nahi zuten gizarte eredua amildu egin bait da».

Jaime Mayor Oreja.
El Mundo, 91-VIII-27.

G O R D E T Z E K O A K

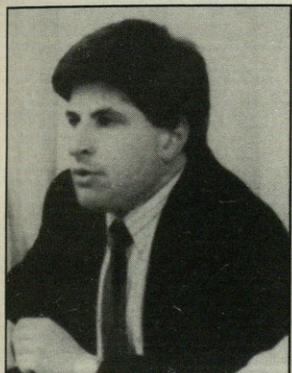
EUSKAL KULTURATIK POLITIKARA

EUSKARA eta euskal kulturaren mundua alde batera utzita, politikara jo du Jon Basterrak. Euskal Herriko Ikastolen Elkarteak plazaratzen duen «Ikastola» aldizkariako zuzendaritza lanetan ibilia da berau, eta lan horri ekin aurretik, «Egin» egunkariako Kultura sekzioaren ardura bere gain izan du urtetan. Maiatzaren 26ko emaitzen ondotik, instituzioetako kargu publikoak aldatu direnean heldu zaio «afizio» berria Basterrari. Gaur egun Gipuzkoako Foru Aldundiko prentsa burua dugu.

K A R T A J O K O A N

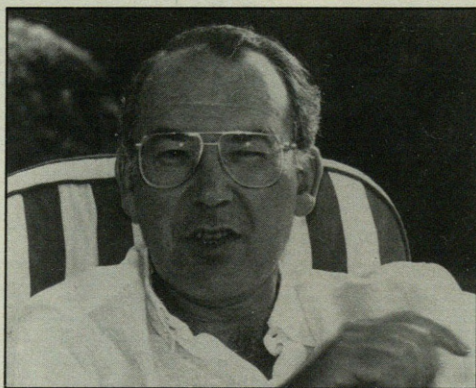
enbido...

...ordago!

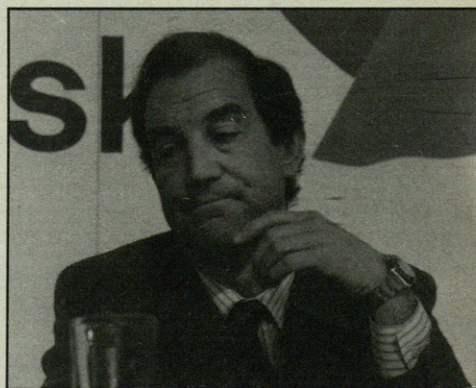
«UTELANek bilabete batzu lehenago ETaren mebatxuen aurrean etsi izan ez balu, orain ez zatekeen inor ausartuko trazatuaren aldaketarik proposatzen».

Gregorio Ordoñez.
El Diario Vasco, 91-VIII-29.

JOSE ANTONIO ARDANZA

Lehendakariak, askotan entzun ditu gobernu hirukoitzaren etorkizunari buruzko mar-marrak. Ahobete erabili den gai honi erantzuna listo prestatu dio Ardanzak oraingoan: «EA eta EEk EAJri egin diezaioketen kritika muga bat dauka, eta bertara beltzeko ez da asko falta; erasoari uzten badiote Gobernuak aurrera egingo du, baina kritikei eusten badiote eurak bakarrik gertatuko dira Gobernutik ate». Ardanzaaren ustez demokraziaren lorpena izan da HBk Leitzarango autobidearen gatazkaren inguruan Batzarre Nagusietan erabakitzen dena errespetatzea ●

KARLOS GARAIKOETXEA

«Zoritxarrez, lehendakariak Arzalluzen bitzak berresan baino ez du egiten». EAko buruarentzat ez dago beste hitzik Ardanza lehendakariak EA eta EERI autobidearen inguruan erantzundakoak azaltzeko; «Ardanzak, dirudienez, beti esan behar du bere alderdiko buruak dioena, nahiz eta horrekin oso konforme ez egon». Eusko Alkartasunak ez dio erizpideen independentziari inolako mugarik jarriko, Gobernuan jarraitzearen truke. Garaikoetxearen alderdia ez bait dute mehatxu prepotenteek beldurtzen. «Tori, beraz, merezitakoa»: «lorito, lorito...» ●

«Ramos Hildagorena ez da erabaki libre eta gogozkoa, baizik eta txantaiak eta presioak inposatutakoa, UTELANeko enpresena izan zen bezalaxe».

Xabier Gurrutxaga.
Egunkaria, 91-VIII-29.

«Gaur egun gure proiektu politikoak sekula baino aktualitate handiagoa eta etorkizun hobea du».

Tasio Erkizia.
Egin, 91-VIII-29.

SESBetik errepubliken konfederaziora?

URTE ugari iragan dira mende hasierako Urriako Iraultzatik Abuztuko Iraultzara. Perestroikak urte gutxitan jarri izan du kolokan urte askotan geldikortasun zorrotzengatik mantendu izan den «sozialismo erreala». Abuztuaren Iraultzak, egun gutxitan, aurretik kolokan jarritako guzti hori hankaz gora bota du kontenplaziorik gabe. Kolpea gaizki antolatua omen zegoen, eta kolpistek «txapuza» ugari egin omen zituzten, baina ondo edo txarto antolatu harek ez zeukan aurrera ateratzerik gerra zibil gordinengatik murgildu gabe.

Boris Ieltsin dugu egoera berriaren jaun eta jabe. Are gehiago Ukraina-ekin lehen sinatutako akordioa mantentzean. Gorbaxov, lehenengo uneetan eskenara buru makur agertu ondoren, bere lehengo posizioetara itzultzen saiatu zen, baina Soviet Gorenaren azken ziztadak, PCUS desagertarazteaz gain, Gorbaxov ere gogor ikutu zuten, lehen emandako botere berezi guztiak kenduz. Ikusi behar oraindik Gorbaxovekin zer gertatzen den baina ez litzateke arraroa barne eskena politikotik ia guztiz «desagertzea» horren eroso sentitzen

den atzerriko harremanetan diharduteko. Europako estatu askok, bere jarrera goraipatu badute ere, ez dute oso gustoko Ieltsinen populismoa.

ARMA nuklearren banaketa arriskutsua izan baliteke, batik bat SES-Bren kontrolgabeko desintegrazioa gertatuz gero. Baina zerbaitek ikara sortzen badu mendebaldeko estatuengan, nazioen independentzia aldarrikapenak dira. Bada ez bada ere, Baltikoko herrien independentzia, gerta litezkeen beste kasu batzuetarako aurretiko moduan erabili

Ondo prestatu izan balute ere estatu kolpeak ezin ezingo zuen aurrera egin.

nahian, Europako Komunitateak (EK) ahobatez onartu ditu.

Espainiar agintarientzat, esaterako, Baltikokoak ez du zer ikusirik Espainiako herrien kasuekin, baina bada ez bada aurrerantzean izan litezken kasuetarako ere EK estatu berrien ezagutzak modu baterakoian egin ditzan eskatzen dute.

MUNDUKO ezkertiar mogimenduentzat, urte askotan zelabaiteko erreferentzia puntu izan denak bapo egin du, eta horrek lurrikara biziak eragin ditu oraindik muunduan geratzen diren alderdi komunistetan, batik bat europarretan. EEBB baditu pozarren egoteko arrazoirik. Deabru komunista handiena lurperatzea lortu du eta munduko superpotentzia bakarra moduan geratzen da, bere gen-

— Abuztuko Iraultzak, egun gutxitan, aurretik kolokan jarritako guztia hankaz gora bota du kontenplaziorik gabe ●

darme papera inoiz baino errazago bete ahal izateko. Gizarte kapitalistaren alternatibaren baterako, oinarri moduan Marx eta Lenin erabili izan dutenek, badute bai zertan pentsatu amets hori gauzatu nahi izanez gero behintzat.

Erraldoia erortzen den bitartean. Hor geratzen dira Txina, Ipar Korea, Vietnam eta Cuba. Cuba da hurrengo helburua, eta datorren urriako kongresuan Cubako Alderdi komunistak sarteiari beste modu batez heltzen ez badio, olioak salto egingo dio. Eta hala ere, ez zaio samurra izango EEBBtako gorrotoaren erasoai eustea. Fidelek «atzera egitea ezta karretilik hartzeko ere» bota zuen. Baina karrerilarik gabe jai dago.

Lukas Martinez

MUNDUA EZ DA BOROBILA

Lenin versus Ieltsin

Pragan edo Berlinen orain dela bi urte ikusi genuena abuztu honetan Moskun errepikatu egin da. Zaila bazirudien ere Sovietar Batasuneko Partidu Komunistak bere bukaera dekretuz ezagutu du. Goitik behera. Ieltsinek agindu eta Gorbyk obeditu, Ingalaterrako erregina balitz bezala. Ez zuen beste aukerarik bere ministrari boteretsuek kolpe lotsagarri hori eman eta gero.

Derrepenteko baten dena jarri da martxan eta estatu erraldoi honen burua Boris Ieltsin bihurtu da, Leninen burua lurretik ikusten dugunean. Komunikabideetan Ieltsin eta Lenin era manikeo baten aurkezten dira. Bata garaile, bestea berriz hilda. Irudien atzetik zerbait izkutatzen zaigu.

INAKI BARCENA
(EHUko irakaslea)

EZ naiz heroezalea. Askotan buruzagiei eustekak itsuak bihurtzen gaitu. Dena den Ieltsin eta Lenin konparagaitzak dira. Vladimir pentsalari iraultzaile bat izan zen bere ideal sozialista, lehenengo langileen estadia, lortu arte. Bere akatsek hor diraute. Burokrazia eta partidu bakarraren sistemak sozialismoaren irudia goratu eta hautsi egin dute. Ieltsinek, 40 urte PCUSen egon eta gero, oso ondo daki guzti hori. Ez da Txekoslovakiako gazte iraultzaile bat. Ez du 68ko Maiatzaren garaikiderik. Burokrata birziklatu bat da, orain dela 4 urte arte partidu bakarraren burukide moskobita bat.

BAKOITZARI berea. Lenin ez zen Ceausescu -Conducator- autotizendatu bat. Berak ez zituen idatzi Leninismoaren oinarriak, hori Jose Stalinen beste asmakizun harrigari bat izan zen. Hori bai, berak eta bere garaiko boltxebikeek beste partidu politikoen existentzia debekatu zuten. Orain Ieltsinek hori zuzendu beharrean PCUSa ilegalizatu du.

V.I. Leninek errusiar txaubinismoa (Plejanovena eta abar...) argi eta garbi salatu zuen eta nazio guztien autodeterminazio eskubidearen aldekoa zen... nahiz eta S. Batasunean errusiarrek erabilitako zentralismo itogarria eta tragikoa suertatu. Une honetan Ieltsin garailea, demokrazia eta askatasunaren ikurra bihurtu da. Bere iragan komunista barkatzen zaio. Era berean barkatuko diote errusiar txaubinismoa defendatuz beste errepublika eta herrien autodeterminazioa eskubideak militarki moztan baditu?

Soviet inperioaren porrota

Aurrerantzean zer izango den airean baldin badago ere, dagoeneko Soviet Errepublikak Sozialisten Batasunak ezagutu ditu jada bere azkenengo ziztadak. Urte gutxitan apurtu izan da (perestroika) SESBaren ohizko geldikortasuna, eta egun gutxiagotan oraindik gauzatu da bere desintegrazioa. Errepubliken independentzia uholdea eta gero, airean geratzen da SESB zaharrak har dezaken norabidea, nahiz eta errepublikaren konfederazioa bide den balizkorik pisutsuena.

EKIALDEKO herrialdeen sozialismo errealearen porrota ondoren denbora kontua zen orain SESBn izandakoak ikusi ahal izatea, baina inor gutxik espero zezakeen horren era azkar eta erradikalean gertatuko zenik. Soviet Batasuna bera, eta baita mundua ere,

PCUSeko sektore kontserbadoreen azpijokuren baten zai zeuden, baina ez haren ondorioei. Mende bat iragan da ia PCUSaren aintzindari izan zen Errusiako Alderdi Sozialdemokrata sortu zenetik. 1917ko Iraultzaz gero boterea soka motz eta esku zorrotzez zuzendu

duen alderdia legez kanpo geratu da jadanik SESBeko lurraldeetan. Gorvatxovet PCUSeko idazkaritza nagusia berehala utzi zuen itsasontzi zaharraren ureztatzeari berarekin batera hondoratu ez zezan. Baina ezer gutxirako balio izan dio, atzerrian mirespena

besterik batu ez duenak etxean gero eta errefuxapen maila handiagoa jasaten ari bait da. Bere botere berezi guztiak kentzean Soviet Gorenak kanpokoan begietara polita egiten duen lorontziaren antzera utzi dute.

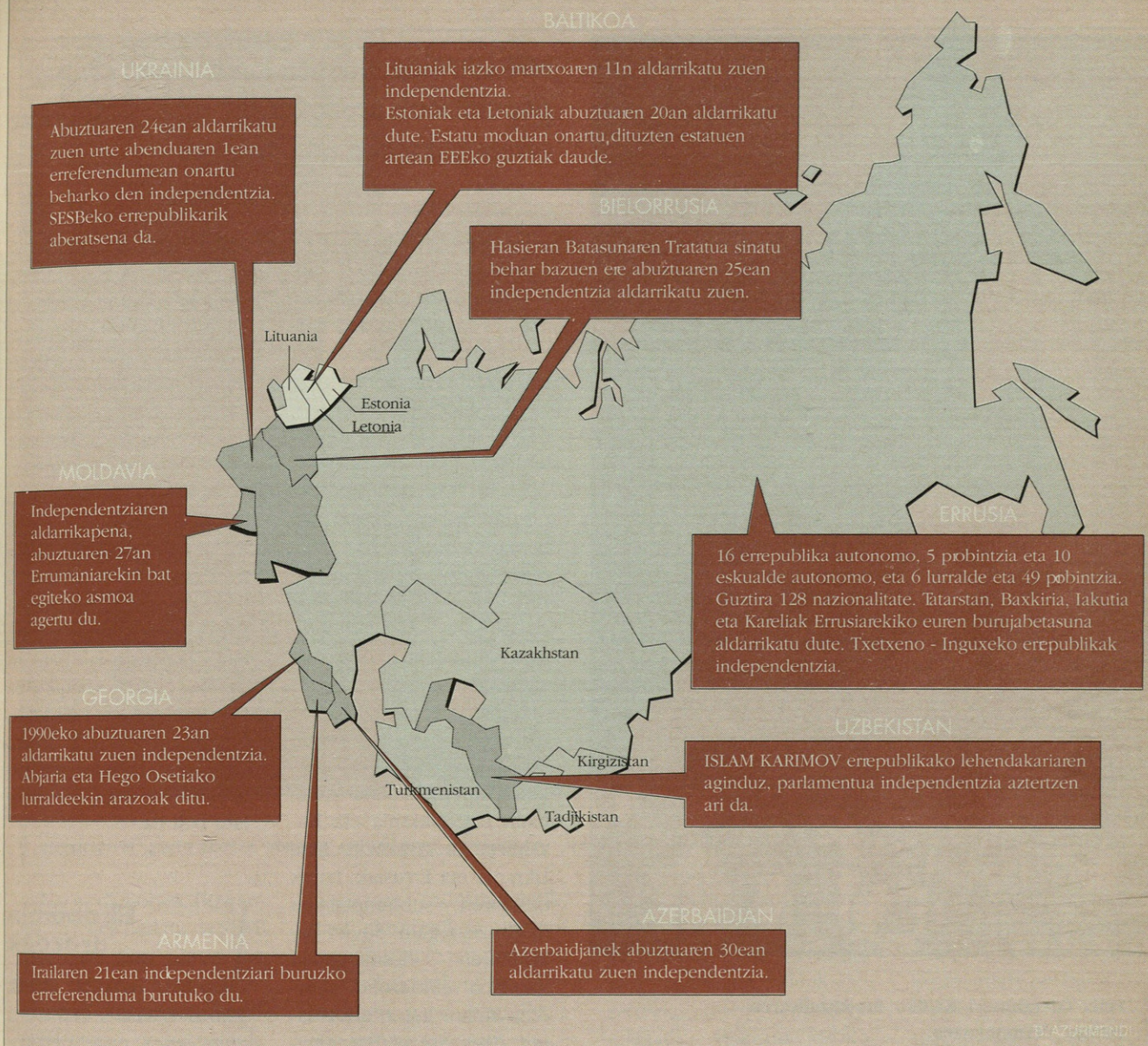
Aldaketa eta gertakizunen zaparrada etengabea izan da estatu kolpe atzerakoiaren porrota eta gero errepublikaren independentzia aldarrikapen geroak, kolpisten suizidioak, Boris Ieltsinen boterearen erraldoitze izugarria, Gorbatxoven dimisioa PCUSeko idazkaritza nagusitik, PCUSaren ihardunaren debekua lehenbizi eta disoluzio agindua gero, KGBko goi karguen berregituraketa zorrotza, gobernuaren alboraketa, armadako buruzagitzaren berregituratze ixilaren hasiera, Baltikoko Errepublikaren independentziaren nazioarte mailako ezagutza... Astebetean guztia.

Mehatxu nuklearra

Soviet Batasunaren desintegrazio prozesuak barne mailako nahaspila biziki areagotu badu, kanpo mailan sorturiko beldurrak ere ez dira makalak izan, batik bat kaos horretan dagoen

Komunismoaren sinbologia guztia deuseztatzen ari da.

potentzial nuklearra kontutan harturik. Lehenbiziko egunetan maleta nuklearra eskuz eskuz ibili zen une arriskutsuez gain, munduak lehen une batean beldurrez ikusi zituen independentzia aldarrikapenek ekarri zezaketean «deskontrol» eta banaketa nuklearra.

Datu zehatzik egon ez badago, badirudi arma nuklearren %85, Ieltsinek esandakoaren arabera, Errusiako Federekundean daudela. Hala ere, Ukrainiak eta Kazakhstanek ere bakoitzak milana buru nuklear izango lituzkete euren lu-

rraldeetan, eta Bielorrusiak zerbait gutxiago. Ieltsinen esanetan arsenal nuklearraren %85 Errusian dago.

Ukraniak independentzia aldarrikatu eta bere armada osatzaren asmoak agertu zituenean Ieltsinek, Abuz-

Sovietar errepublikek elkarren arteko dependentzia ekonomiko oso handia dute

tuko Iraultza bezala ezagutu izan den prozesu guztian bezala, gogor erantzun zuen, «Independentziara -ko eskubidea ezagutzen badiogu ere, arma nuklearrak Batasunarenak dira». Horrela onartu zuen Ukrainiak eta errepublika «lurralde desnuklearizatu» izendatu ondoren, arma nuklearrak Errusiari utziko zizkiola iragarri zuen Leoni Kravtjuk bere lehendakariak. Alabaina, asmoak asmo, teknikoen esanetan arma nuklear horiek Errusiara eramatea ez omen da lan samurra. EEBBetako itu-

rien arabera egun Soviet Batasunak duen ahalmen nuklearra 30.000 buru nuklear inguruan legoke.

Ukrania eta Errusia

Ez da erreza ulertzea duela egun gutxi arte Batasunaren Tratatua sinatzera prest zeuden errepublikak —Bielorrusiarena agian kasurik aipagarriena— nola abiatzen ari diren independentziaren bidetik, eta beste batzu bide bera prestatzen ari diren. Ez du inor harritu

Felix Ozerzhinski KGBko fundatzailearen estatua desmontatzen.

■ Lurralde independentistetako errusiar populazioak arazo larriak ekar diezazkieke errepubliketako agintariei ●

Letonia eta Estoniarenak, ez eta Moldaviarenak, baina bai Ukrainiaren aldarrikapen azkarra eta are gehiago Bielorrusiarenak. Berdintsu Uzbekistan eta Kazakhstaneko asmoekin. Uzbekistaneko Ismail Karimov lehendakariak independentziari buruzko lan bat presta dezan agindu dio parlamentuari, eta Kazakhstaneko Nursultán Nazarbaiev erreformazalea errepublika independentien konfederazioaren alde agertu da.

Desintegrazioari eutsi nahian, Boris Ieltsinek Errusiako mugen berrazterketarekin mehatxatu zuen, batik bat, Ukraina eta Kazakhstani begira. Azkenean, Ukraina eta Errusiak, bata bestearen subiranotasuna ezagutzeaz gain, Soviet Batasunaren desintegrazio kaotikoa ekiditzeko akordioa sinatu zuten abuztuaren 29an. Soviet Batasuna-

rentzat Ukraina galtzea bigarren errepublika aberatsena eta populatuena (52 milioi pertsona) galtzea suposatuko baluke, Errusiarentzat «ama» galtzea bezalalitzateke, Errusia bertan jaitz bait zen. Kiev eta Txernihibiziren IX. mendeko Errusiar hiririk garrantzitsuenak.

Desintegrazioak inperio mota bat desagertarazten badu, gainotzeko errepubliken artean, kolpearen ostean egundoko indarrarekin atera den Errusiak bere inperioa egiten saiatuko ez ote den beldurra hedatu da. Oraintsu arte legez, finean, Batasuna Errusiar inperio zaharraren inguruan antolatatu bait da.

Ekonomia arazoak

Nazional osaketa alde batetik gaitzak Batasuna erabat jotzen duen legez, egoera ekonomiko

PCUSren bizitza gorabeheratsua

- **1898:** Errusiako Alderdi Sozialdemokrataren (EAS) lehenengo kongresua Minskeko hirian.
- **1903:** EASren 2. kongresuan Vladimir Leninek mentxebike eta boltxebikeen (gehiengoa) arteko eszisia eragiten du.
- **1917:** Boltxebikeek boterea hartzen dute.
- **1924:** Lenin hiltzen da. Gerra urte batzuk eta gero Josef Stalin ateratzen da buruzagi berri bezala.

Leon Trotskik exilioaren bidea hartzen du.

- **1934:** Stalinen purga erraldoien ondorioz, milioika pertsona hiltzen dira kontzentrazio esparruetan.
- **1952:** Alderdiaren izen aldaketa. Hemendik aurrera PCUS (Soviet Batasunaren Alderdi Komunista) izango da.
- **1953:** Stalin hiltzen da.
- **1964:** Jrushtxev buruzagizatik aldendu ondoren, Leonidas Brezhnev hartzen du gidaritza.

ren, Leonidas Brezhnev hartzen du gidaritza.

- **1982:** Breszhnev hiltzen da eta Yuri Andropov hartzen du Idazkari Nagusiaren postua.
- **1984:** Andropoven heriotza eta gero Konstantin Txernenkok hartzen du alderdiaren buruzagitza.
- **1985:** Txernenko hil ondoren Mikhail Gorbaxov izendatzen dute PCUSeko Idazkari Nagusi.
- **1986:** Gorbaxov

erreformei ekiten die. Boris Ieltsin Politburorako hautagaia da.

- **1987:** Ieltsinek alderdiko kargu garrantzitsuak uzten ditu.
- **1990:** PCUSaren monopolio politikoa bertan behera uzten dute.
- **1991:** Ieltsin Errusiako lehendakari hautatzen dute. Porrot egiten duen estatu kolpea gertatzen da. Gorvaxovek PCUSeko Idazkari Nagusiaren kargua uzten du. PCUSaren iharduna ilegaltzat jotzen da SESB osoan.

Herritarren parte hartze ausarta eta azkarra erabakiorra izan zen.

mikoa ez da hobe. Bizirau-
tearen legea hedatu da SESB
osoan eta hori berori ere
kosta egingo zaie errepubli-
ka askori. Are gehiago inde-
pendentzia prozesuetatik,

nosektore industrialetatik,
sare ekonomikoa hetero-
genoak osatze lan horretan.
Ez hori bakarrik, 60 urtetako
ekonomi garai planifikatu
eta zentralizatuaren ondo-

tariak, baina Ukrainiarenak
arazo larriak sortzen dizkio
Batasunari, batik bat neka-
zal produktuen aldetik be-
rarekiko duen dependen-
tziagatik. Batasun osoko
burni produkzioari begira
ere 50%, ikatza, altzairuaren
%35, turismoa, komertzioa,
teknologia mailako atzera-
pena eta guzti, errepublika
guztietatik bateren bat bere
burua zaintzeko gai bada,
Ukrania da hori.

Errusia soviatar inperioa-
ren bilgune izateak arazo
larriak ekarri diezazkie
errepublika independentis-
tei, errusiar populazio ko-
puru garrantzitsuak bizi bait
dira gehienetan, eta Ka-
zakhstanen esaterako ber-
takoak (%36) baino gehia-
go, %40,1. Moldavian erru-
siarrek (%14,2) ez dute Ba-
tasunetik aldentzerik eta
Dniéster ibaieskuman

Dniésterreko Errepublika
aldarrikatu zuten. Erruma-
niaren alde bat dela eta,
Errumaniarekin bat egiteko
asmoa agertu du.

Balkanizazioa da beraz
SESBeko arriskurik handie-
netarikoa, eta horren adie-
razleak dira Armeniar eta
Azerbadjandarren arteko
borroka, Kirjiziar eta Uzbe-
kiarren artekoak, edota,
beste gatazka garrantzitsu
bat aipatzearren, Georgiak
Abjasia eta Hego Osetiako
lurraldeekin duena.

Arazo etniko guzti horiei,
Errusiak errepublikek in-
dependentzia prozesuekin
jarraituz gero muga arazo-
en berplanteaketaren meha-
txua gehitzen badiogu, ge-
rra arriskuak nonahi izan li-
tezke.

Xabier Letona

■ Emandako botere bereziak kentzean, Soviet Gorenak kanpokoen begietara polita egiten duen lorontziaren antzera utzi du Gorbaxov ●

adostasuna eta elkar hizke-
tarekin beharrean, elkarren
arteko enfrentamenduekin
ateratzen badira. Soviatar
errepublikak, aberatsagoak
batzu txiroagoak besteak,
guztiak duten elkarren ar-
teko elkardependentzia
maila oso handia. Elkar hiz-
keta eta giro baikorrean ere
aski zaila izango dute mo-

ren, elkardependenziaz
gain, inguruneke merkatu
kapitalistarekin gonbaratuz
produkzio txikiak eta kali-
tate eskasekoak ateratzen
dira. Hots, konpetitibitate
maila hutsa.

Baltikoko Herrien inde-
pendentziaz, gehiago edo
gutxiago, aspaldi jabetuta
errusiar zein soviatar agin-

HISTORIA ETA GERO

Amaitu da Historia. F. Fukuyama, 1989

IRAGARPEN ZORROTZA ESPIEN GAILURREAN

DENETARIKO naziorte mailako bilera izaten dira munduan: politikoak, kulturalak, kirol mundukoak... Baina ez espion bilerak edo gailurrik. Ez behintzat publikoak. Oraingoan, Espainiako El Escorialen bildu ziren EEBB, Italia, Belgica eta Israeleko «intelligentzia» zerbitzuetako buru ohiak. CIA eta KGB ere gonbidatuta izan baziren ere, ez ziren «gailurrean» agertu. Euren ihardunetaz ordu ugari aritu ondoren, ateratako ondorioen artean, etorkizunerako «garrantzi handikoa» izango den iragarpena egin zuten: Gerra Hotza amaitu bada ere, estatuak elkarri espionatzen jarraituko dute.

LARANJA PAKETEAK EGITETIK ESPIOITZARA

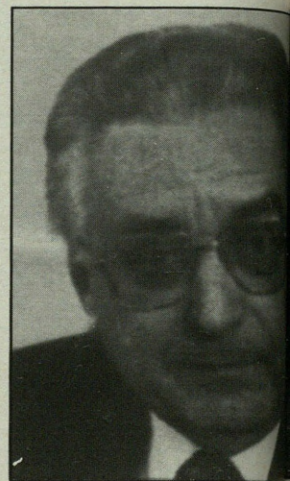
EL ESCORIAL-EKO gailur berean, Isen Harel Israeleko Mossadeko arduradun ohiak, beste gauza askoren ar-

tean terroristekin gerra arauekin jokatu behar zela esan zuen: «ezin zaie gainontzeko biritarrei ematen zaien eskubideak eman». Baina 1949aren aurretik sionismoak ingelesen aurka-ko ekintza terrorista ugari burutu zituela gogorarazi ziotenean zera erantzun zuen: «Ni ez naiz historigilea; gainera sasoi hartan nik esportazirako laranjak enpaketatzen iharduten nuen»..

BANGLADESH-EN SUIZIDATZEA ILEGALA DA

HUSSEIN Mohamed Ershad Bangladesheko diktadore ohiak bere buruaz beste egingo duela esan du baldin eta Dhakako espetxean bisitarik edukitzea bahimentzen ez bazaio. Salatzen duenez inork ez dio hitz egiten eta egunean egunkari bakarra jasotzen du. Aminul Haq fiskalaren erantzuna honakoa izan zen: ezin zuela suizidatu «biri ere ilegala delako».

E L E M E N T E S

«Abuztuaren 31rako serbiar gerrilak eta armada federalak eraso geratzen ez badute, erabateko independentzia eta Serbiaren aurkako gerra aldarrikatuko ditugu».

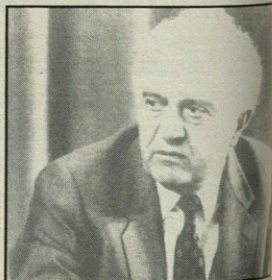
Franjo Tudjman, Kroaziako lehendakaria.

«Valentin Paulov erabat mozkortuta zegoen 19ko gobernu bileran, kolpearen egunean».

Vladimir Stxerbakov eta Vitali Doguzhiev, SESBeko lehenministrotok.

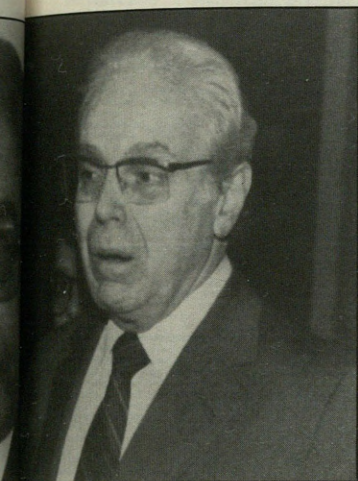
«Zertarako izan SESBeko ministroa Batasunak jadamu esistitzen ez badu?».

Eduard Xhevarnadze, SESBeko atzerri ministro ohi.

«Orain arazoabizirautea da»
Alexander Vladislavlev, Industria Batasuneko lehendakari berria.

O I H A R T Z U N A K

«Nik ezik, inor ezin dezake aldatu erreferendumaren data, eta hau irailaren 6an izango da».

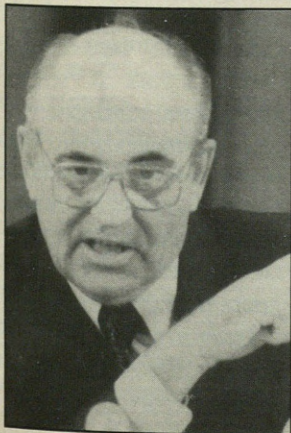
Javier Pérez de Cuellar
NBEko idazkari nagusiak
Saharari buruz.

«Erreferendumarekin edo gabe, Sahara Marokko izango da».

Hassan II, Marokkoko
erregea.

«Mundua aldatzen ari delako, Cubarekiko barremanek ere aldatu beharko dute».

Mikhail Gorbaxov, Soviet
Batasuneko lehenkaria.

BAKE BIDEA SENDOTZEN DUEN AKORDIOA KAMPUCHEAN

IRAGAN abuztuaren 27an Kanpucheako gobernua eta gerrila bake biderako akordio garrantzitsua lortu zuten. Akordioaren arabera, armada eta gerrilek %70ean murriztuko dituzte euren indarrak. Kanpucheak 12 urtetako gerra luzea bizi izan du, 1979an egungo erregimenak vietnamdarren laguntzarekin Jemer Gorriak boteretik egotzi zituenetik. Orduz geroztik hiru talde gerrilarik ihardun izan dute Kanpuchean, Txinaren laguntza izan duten Jemer Gorriak, egun Sihaunuk printzearen semeak gidatzen duen Sihaunukiar Armada eta Jemer Herriaren Askapen Nazionalerako Frontea, Son San lehen ministro ohiak gidatzen duena. Hiruren artean 40.000 bat gerrilari biltzen dituzte.

PUERTO RICO AUTODETERMINAZIOARI BEGIRA

MUNDUKO autodeterminazio haize boladei jarraiki, Puerto Ricon gobernu lanetan diharduen Alderdi Popular Demokratikoko (PPD) Kontseilu Nagusiak Konstituzioa aldatzeko erreferenduma burutzea erabaki du. Konstituzioari egin nahi zaion enmendakinak dioenez Puerto Rico «berezko bizkuntza, kultura eta nortasuna duen herria da, eta bere izaera politikoa libre eta demokratikoki erabakitzeko eskubidea du».

Urrian irekiko da Europako lorategirik ikusgarriena

URRUÑA LOREZ BETETZEAR

Urruñako kanpokaldean kokatuko da lorategia.

Europako lorategirik handiena Urruñan kokatuko da. Bertan ikusgai egongo diren lore mota desberdinen kopurua milioi batetaraino helduko da. Baina hasiak dira proiektu honen aurkako lehen ahotsak entzuten. Inguruko abertzaleek ez dute ontzat ikusten diru eta lur publikoei ematen zaien erabilera.

URRUÑAKO herrian 6.000 lagun inguru bizi dira. Gehiengo bat lurraren ustiapenari esker bizi da, eta gainontzekoak herritik kanpo irtetzen dira bertan ez dauden lantegien bila. Beñat Elizondo «Herritarrak» talde abertzaleak Urruñako Herriko Etxean duen hautetsi bakarra da. Berarekin

hitz egitera etorri gara, bertako abertzaleak egon eza nabarmena azaldu bait dute Herriko Etxeak eta Aquitaniako Kontseiluak onartutako proiektu baten eza-guera izan dutenetik.

Egon eza horren arrazoi nagusia aurtan proposatu eta onartu egin ondoren burutzear dagoen proiektu

erraldoi bat litzateke. «Europako lorategirik handiena hemen kokatu nahi dute. Horretarako, herriarena den lur sail bat erabiliko da, 18 hektarea guztira —argitzen digu Beñatek—. Jadantik garbitu dute inguru guztia, eta dirudienez pare bat hila-betetan amaitutzat joko dute egokitze lana. Lorak ereitea besterik ez litzateke faltako. Milioi bat lore mota desberdin ekarriko dituztela diote».

■ «Lorategiaren kasuan, 50 urtez galdua du herriak lur horiek lantzeko eskubidea» ●

Gizon honen ustetan, agintariek inguruari eragin nahi dioten dioten aldaketa ez da batere ona, «betidanik laborariena izan den lurra zerbitzuen arlorantz zuzendu nahi dute eta, turismoa bultzatuz eta jende jariora herrira erakarritz».

Kronologia
Proiektu hau 1990eko irailaren 26an agertu zen, eta lehen aipaturiko 18 hektareako lur sail hori partzela pribatuez osaturik egonik, udaletxeak erosi egin zituen. «1991ko otsailaren 11ean udaletxeak laguntza publiko bat bozkatu zuen proiektu honentzat —jarraitzen du hautetsi honek—. Baiezkoa eman zitzaien interesgarria zirudien proiektu honi. 1991ko martxoaren 22an eman behar genion gure eritzia kasu honi, eta

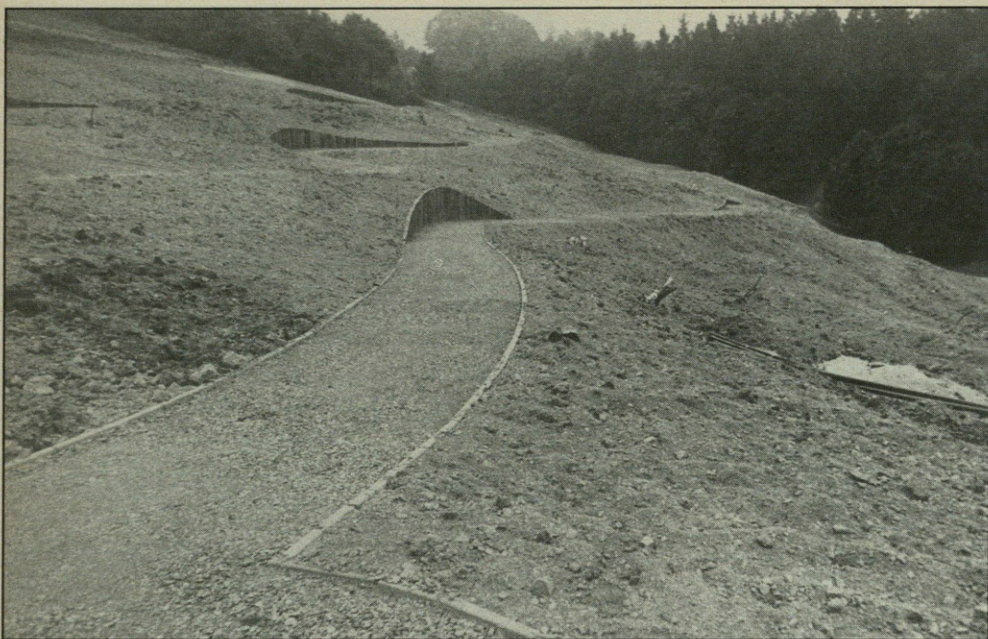
txostena sakonki aztertu ondoren baztertu ezinak diren zenbait puntu aurkitu ditugu».

Lehenik eta behin, aber-tzaleek gaizkien ikusten dutena zera da, Orruñako biztanleei ez zaiela galdetu ere egin ea zer eritzi duten honelako proiektu baten aurrean. Beñatek dioenez «herria azkena da eritzia ematerakoan, baina ez da berdina gertatzen ordaintzeko ordua beltzen de-nean».

6.400.000 liberatako aurrekontua onartua izan da dagoeneko, eta diru kopuru

horren bi heren gutxigora-behera diru publikoarekin estaliko dira. «Herriko Etxeak eta Aquitaniako Kontseiluak, Kontseilu orokorrarekin batera ordainduko dituzte bi heren horiek, eta 18 Ha. horien egokitze lanak Herriko Etxearen kargu geratu dira. Hemendik urte batzutarra diru hori itzulua izanen dela diote, baina gaur egun merkatal mundua nola dagoen ikusirik, litekeena da enpresa pribatu horrek hemendik denbora gutxitara bere solbentzia galtzea. Diru eta lur publi-

Ureztatzeak garrantzi handia hartuko du.

Oso aurreratuak daude dagoeneko egokitze lanak.

koarekin jokatzeko dute, baina herriari baimena eskatu gabe, eta interesgarria litzateke herriak azkenean zenbat ordaindu beharko duen jakitea», azaltzen du urruñatar ho-

nek. Martxoaren 21etik urriaren 30aren bitartean 2.000 bisitari espero dituzte egunero, horrek 300.000 laguneko kopuru bat ematen duelarik denboraldiko. «Honen ondorioak, ga-

rraiobide aldetik, ez dira kontuan hartu ia —jarraitzen du esaten Beñatek—, eta argi dago proiektu hau turismoa bultzatzeko saio berri bat besterik ez dela».

Inbertitutako diru guztia berreskuratu beharra dela eta, lorategi erraldoi hau ikusteko asmoa lukeen guz-

hilabetetako iraupena besterik ez duela izango.

Garbi dagoena zera da, askozaz ere garestiagoa suertatzen dela turismo arloan lan egitea beste sektoreetan baino. Merezite? Abertzaleok gure aurkako jarrera azaldu dugu, eta eskutan ditugun legezko aukera guztiak erabiliko ditugu. Dagoeneko demanda prestatua daukagu epaileengana eramateko».

Arazo gehiago

Baina Beñatek esaten digunez, badira Urruñan lorategiarena bezain berriak ez diren arazo desberdinak: «Orain sei urte onartutako golfaren proiektua hor dago. Aspaldidanik aurka, badirudi ez atzera eta ez aurrera doala. Asegin portu baten eraikuntzari ekitear daudela era abaztu gabe. Turismoa erakarri,

«Herria azkena da eritzia ematerakoan, baina ez da berdina gertatzen ordaintzeko ordua heltzen denean» ●

18 hektarea guztiz eraldatuak.

tiak 50 libera ordaindu beharko lituzke. Inkesta txiki bat ere egin dute abertzaleek herrian, eta galdegin zaien guztien ustetan gehiegizkoa da salneurri hori. Gainera, 100.000 libera besterik ez dira berreskuratuko 1996rako.

«Lan hauek guztiz egokituko gabeak daude inguru bontara gure ustez —hitz egiten du berriro hautetsi abertzaleak—. Lan postu berriak ere agindu zaizkio herriari, 25 guztira, baina ez dute esan lan horrek sei

bori da nahi duten guztia, baina ez dute kontuan hartu azpiegitura aldetik lan asko egin behar dela oraindik. Bertako jendea ere hasia da konturatzen 300.000 laguneko etorrerak eragingo lukeen aldaketaz. Baina hau ez da berriz bakarrik gertatzen, leku guztietan baizik. Lorategiaren kasuan 50 urte galduta du herriak lur horiek lantzeko eskubidea».

Amagoia Iban

AUTOSERVICIO
Agerretxe Ibilbidea
DEBA

EKO TOLOSA
Zumalakarregi kalea, 4
TOLOSA

SAN JUAN BAUTISTA
Villas auzoa
HERNANI

EKO VILLALBA
Torres Urquizu kalea, 13
EIBAR
San Juan kalea, 9
EIBAR

DIFERENTE C.B.
Gran Va kalea, 11
GROS AUZO — DONOSTIA

MERKEK IGLESIAS
Azkuene Kalea, 12
TRINTXERPE

EKO ASTEASU
Keelavite poligonoa 2/8
ASTEASU

EKO SAN MIGUEL
Bartolomé de Urdiso kalea, 9
IRUN

EKO BERAUN
Galtzaraborda Etorbidea, 2/8
BERAUN — ERRETERIA

ECONOMATO ORBEGOZO
C/ Eliz — Kalea, 1
ZUMARRAGA

BETI MERKEK
Loriola kalea, 12
DONOSTIA

SUPERMERCADO SOKOA, C.B.
Sokoa Merkatalgunea, 7
Hirigintza (ABARKA Jatetxearen atzean)
HONDARRIBIA

BASTIDA
Erdiko Kalea, 32
MUTRIKU

SUPER RENTERIA
Vicente Elicege kalea, 5
ERRETERIA

EKO ALTZA
Larratxo Ibilbidea, 96 zbk.
ALTZA

SUPER ANDONAEGUI, C.B.
Andonaegi kalea, 10
SAN PEDRO — DONOSTIA

SUPER IZTIETA
San Sebastián kalea, 16
ERRETERIA

EKO ERREKONDO C.B.
Zigordia kalea, 7
ZARAUTZ

EKO AIETE
Etxadi Saila
AIETE — DONOSTIA

SUPER AMARA
Isabel II.a, 16 zbk.
DONOSTIA

EKO

Vivodist

Badirudi azkenengo aldian, eta Galizian tabako kontrabando harrapaketak ugaltu direnetik, Euskal Autonomi Elkarteko kostaldeak horren eragina jaso duela. Datuak maneiatuz, urtez urte tabako kontrabandoko paketeen kopurua handituz doa. Mugaren hurbiltasuna beste faktore garrantzitsu bat izan litzake negozio honen eskerrera, gizartean agertzen den onartze mailak ere bere pisua duelarik. Kontrabandistek, agian munduko lanbide zaharrene-tariko bat, Gipuzkoako eta Bizkaiko kostaldeko txokoak aurkitu dituzte.

KONTRABANDOA MANEIATUZ

DEBAko Elorriaga kala, abuztuaren 24an 350 kilo kokaina harrapaketa egin zuten. Hondartza izan da, betidanik, edozein merkantzia mota lehorreratzeko oso leku egokia, paradisu bat bertakoen iritziz, droga zein tabako kontrabandoaren lekuko isila dugu. Gipuzkoan eta Bizkaian antzeko txokoak asko ditugu, eta oraindik negozioa Galizian ematen den mailarekin ez badu zer ikusirik, urtez urte bai Ertzaintzak zein Guardia Zibilak egiten dituzten harrapaketen kopurua eta balioa handituz doa.

Dirutan murgildurik

Kalkulatzen da Estatu Espainarreko Haziendak 30.000 pezeta (1.500 libera inguru) galtzen dituela tabako kontrabandoaren ondorioz. Bestetik, prozesua areagotu da aurten estatuko kontrabandoaren eraginez. Orain arte marka amerikarrak —Winston, Marlboro, Camel— estraperloaren merkatuan nagusiak baziren ere, gaur egun Tabacalera esku —Lucky, Ducados, Farias eta Fortuna— dauden tabako marken kontrabandoa ere ugaritu egin da. «Tabako marka bauek Andorrara erama-

ten dira esportatzeko baina bertan irteerarik ez dutenez, EAera itzultzen dituzte bemen saltzeko» esan digu Agustin Latorrek, Espainiako Tabako dendarien Konfederakundeko lehendakariak. «Ostalariek —gehitu digu Latorrek— tabako dendariak bezala irabazien aitorpena egin behar dute, konpetentzia desleiala egiten bait dugu. Tabako kontrabandoa Euskal Autonomi Elkarte zein La Riojako azoka, taberna eta jantokietan ematen da. Egoera zeharo

kezkagarria da, eskuetatik alde egiten duelako. Bestetik, gauregun ostalaritza eta tabako dendarien harremanak okertzen ari dira tabako kontrabandoaren ondorioz».

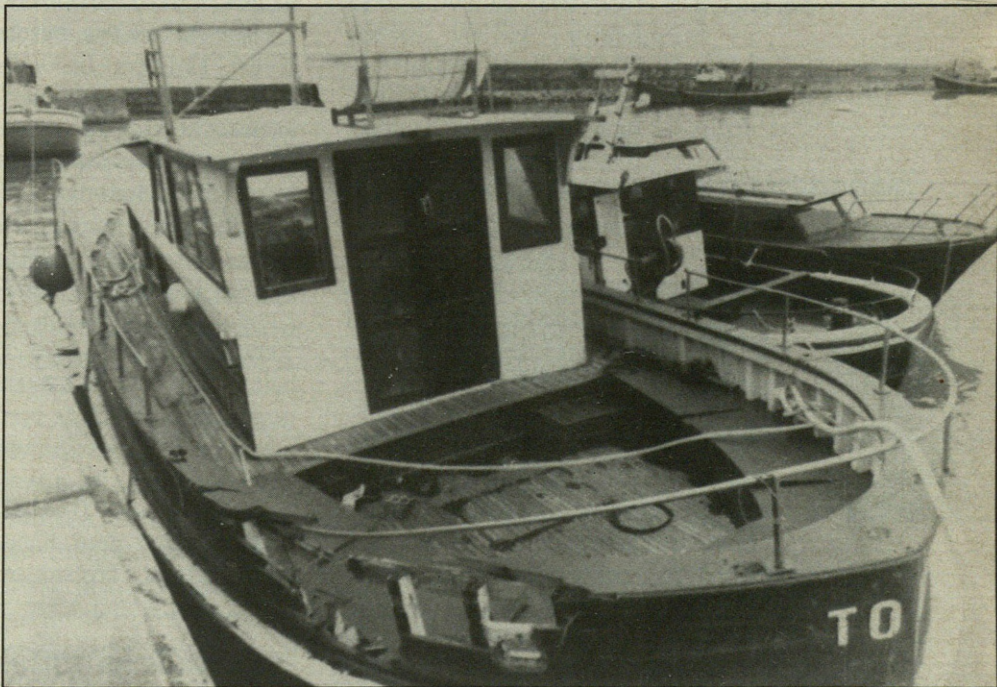
Latorre Eusko Jaurlaritzako Barne Saileko ordezkariekin bildu zen duela gutxi «tabakoaren kontrabandoa Ertzaintzak eskua sar dezan eskatzeko, baina uste dut Espainiako zein EAeko agintariak arazo hau konpontzeko borondate gutxi agertu dutela, tartean sortutako intere-

sak direla eta» esan digu Konfederakundeko lehendakariak.

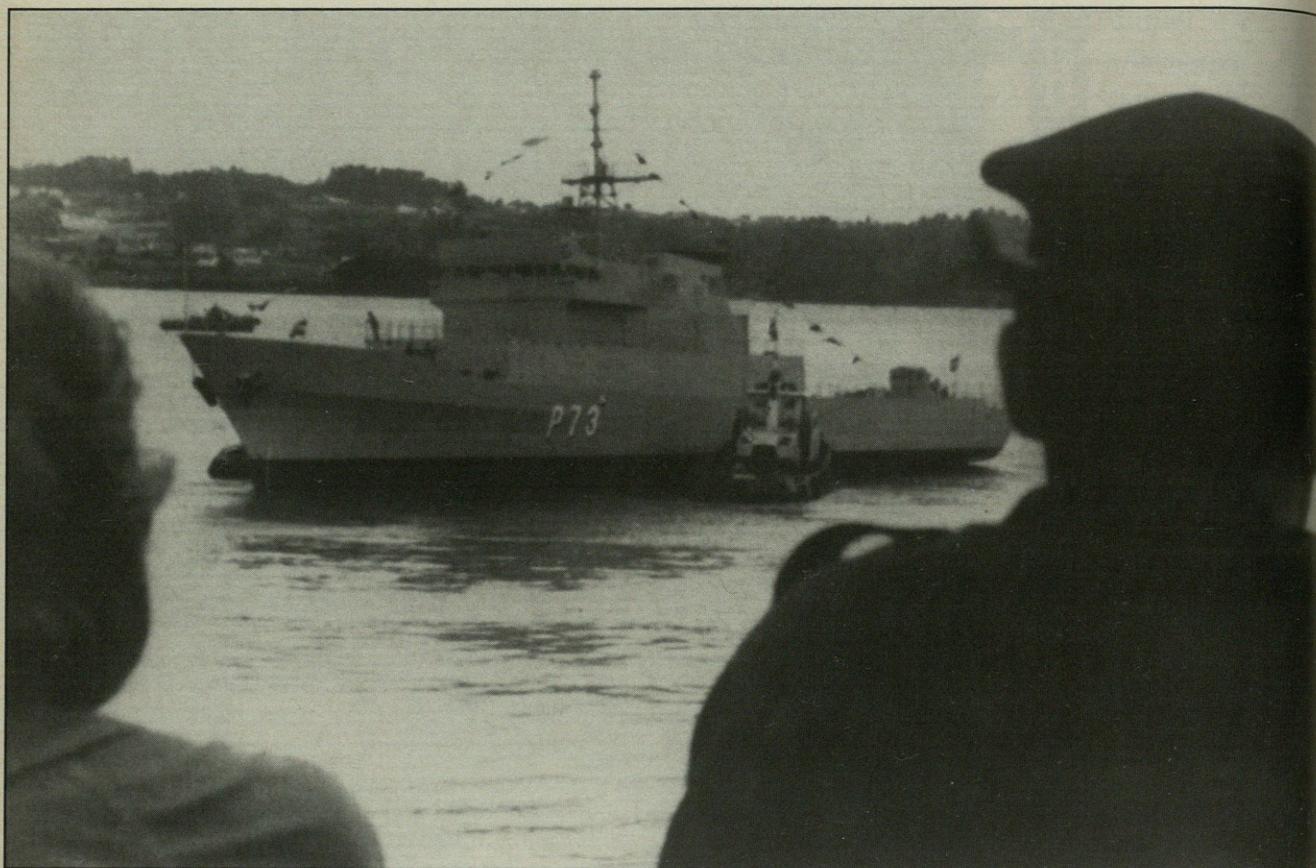
Latorrek azaldu digunez, kontrabandoari esker lortzen diren etekinak izugarriak dira. «Adibidez, kontrabandistak 80 pezetetan erosten duen Winston paketea, tabernetan 250 pezetetan saltzen dute, % 320 etekina lortuz».

Harrapaketak

Guardia Zibileko eta Ertzaintzako iturriak kontsultatu ditugu, Gipuzkoa eta

Bizkaiko eta Gipuzkoako txoko batzuk bigilatzea askotan zaila gertatzen da.

Orain arte egindako kontrabandoa errepideetan egiten eta ez kostaldean, Iragedra Teniente Koronelak esan digunez.

Bizkaiko kostaldean egon diren tabako kontrabandoaren harrapaketen kopurua eta balioa jakiteko. Horrela, eta Guardia Zibilak emandako datuen arabera 1988an 437.000 pezeta (21.850 libera inguru) baliadun harrapaketak egin ziren; hurrengo urtean, 1989an, kopurua eta balioa bikoiztu egin ziren, 814.000 pezetetako izanik (40.700 libera inguru). 1990an Guardia Zibilak egindako harrapaketen balioa 655.000 pezetetako (32.750 libera ingurukoa) izan zen. Iragedra Teniente Koronelaren iritziz *«gehienak aduanan egindakoak izango direla uste dut, oraingoz, kostaldean egiten den kontrabandoa oso abula delako, batez ere Galicia, Algeciras edota Malagan egiten denarekin konparatzen badugu, kontrabando munduan 814.000 pezeta ez da di-*

rua, txiste bat da. Bestetik, eta EAEn egin den kontrabandoa errepideen bidez egindakoa izan da».

Ertzaintzak bialdutako datuek loditsuagoak dira. 1988an 32.614.240 pezeta (1.630.712 libera) baliadun hiru harrapaketa egin ziren, hirurak kostaldean izanik (Mutrikun, Zarautzen eta Lekeitio). Hurrengo urtean, 1989an, kopurua jeitsi egingo da eta 1988an 203.839 izan baziren harrapatutako tabako paketeak, 1989an 97.860 izango dira, hauen balioa 19.720.000 pezetetako (986.000 libera) izanik. 1990ak ordurarte egondako record guztiak gainditu zituen. Harrapaketak lau izan ziren, hauek bakarrik kostaldean,

guztira hauen balioa 368.480.250 pezetetako (18.424.012 libera) izan zen eta pakete kopurua 1.637.690koa. Lau harrapaketa hauetatik garrantzitsuenak Galdakaon, Bedia eta Arrigorriaren egindakoak izan zen, 1.191.000 pakete harrapatu bait zituzten. 1991an Ertzaintzak egindako harrapaketak hiru izan dira, hauetako bat Getarian beste biak Derion eta Arrasaten izanik. Oraingoz harrapaketa hauen balioa 47.894.500 pezetetako (2.394.725 libera) da. Aipatu beharra dago egindako harrapaketen artean, oraingoz, denak amerikar markak izan direla eta ez direla Tabacalerako markak agertu inondik. Honetaz infor-

■ Azken hiru urtetan Ertzaintzak egindako harrapaketen balioa 468.709.000 pezetetako da ●

Ertzaintzak egindako harrapaketen artean Galdakaon, Bedian eta Arrigorriakoak izan dira garrantzitsuenak.

mazioa izateko Tabacalera-ko arduradunekin hitz egiten saiatu gara baina ez dugu posible izan.

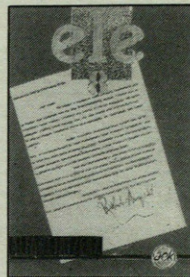
Ostalaritza izango da, seguraski, kontrabandoarekin loturak dituen alorra. Bilboko tabernari batekin hitz egin dugu honetaz eta zera esan digu, «kontrabando hitza erabiltzea oso fuertea iruditzen zait, are geiago gizariteak onartutako gauza bat denean. Argi dago guk tabako amerikarra saltzen badugu eskaera oso handia dagoelako dela. Winston, Malboro edo Camelen erretzaileak amerikar markak erretzen ditu, ez amerikarrak direlako bai-

zik eta estatuan egiten diren manufakturazioak baino askoz ere kalitate hobea dutelako».

Lortzen diren etekinak aipatzerakoan tabernariak esan digunez «tabako hori lortzen pasa behar dugun arriskua ere ordaintzen da. Ala eta guztiz, ez pentsa etekinak hainbestekoak izaten direnik, intermedarioek ere bere tajada hartzen dute, batez ere kontrabandistekin negozioak zuzenean egitea oso zailadelako, eta hauek horretaz aprobetxatzen dira».

Myriam Gartzia

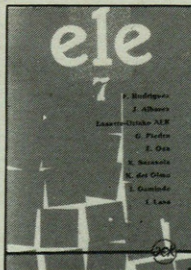
ele-8: ALFABETATZEAZ

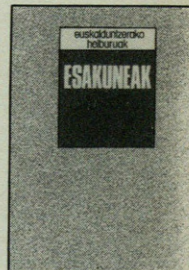
Piarres Xarriton
J.L. Lizundia
Ana Eizagirre
Pauli Davila
Eduardo Diaz
Fito Rodriguez
Ana Teberosky
Paulo Freire
Arantza Ugartetxea
Idoia Fernandez
Erramun Baxok
"Txepetx"
Ferran Lozano
Juan Mari Larrarte

AEKren azken argitarapenak:

ele-7

Esakuneak

Nozio Espezifikoak

AEK (Materiala)
Diputazio kalea 1-1 - 424 17 10
Bilbo (Bizkaia)

«Irakasle Asoziatuen arazoan azken galtzailea euskara izan da»

Andoni Iriondok 18 urte daramatza Euskal Herriko Unibertsitatean eta azken urte korapilotsu honetan Euskara Errektore ordea izan da. Ikastolen sorrera oso hurbiletik ezaguturik, Ingenieritza Eskolara heldu zenean bertatik euskara eta euskal giroa bultzatu zuen. Hasieratik Euskara Batzordeko kidea izan den honek Irailean bere kargua uzteko asmoa du. Bitartean, unibertsitateak erlojuzko lehergailu bat dirudi.

ARGIA. *Irailean jubilatzeko asmoa duzu...*

A.IRIONDO. Asmoa baino gehiago.

A. Zeintzu dira, oraingoz, zure ordezkokoak izateko bota dituzun izenak?

A.I. Nik ez ditut bota. Batzuketan egon naiz hitz egiten baina kargu hau hartzeko ez dago jende gehiegi prest. Gaur egunean gutxiago... Prozesua oso arraro doa, Errektoreak bere dimisioa ez baina prozesu berri bat zabaldu du. Jendeak ez daki zer egin, eta beno...

A. Baina suposatzen dut iralean gauza asko egongo direla prestatzeko. Magisteritzan ospatzen diren euskara ikastaro intentsiboak, eta abar...

A.I. Konkretuki, euskara ikastaro horietaz, ni aurten apur bat aurreratu naiz, eta

uztailean erabaki genuen zein irakaslek eta zer erakundek emango duen. Uste dut AEK izango dela.

A. Hauteskunde berrien deialdia egina dago eta ospatzen diren artean izugarritzko botere hutsunea egongo da. Zein izango da bi edo hiru hilabete boien egoera legala?

A.I. Ez dakit nola beteko den. Dimisioa edo botere uzte bat bezain urgentziako prozesua burutuko dela uste dut. Gobernuak araututako epeak bete behar dira, klaustroak noiz egin... Behintzat botere uztea bada, baina ez bada ba...Nik ez dakit nola konponduko den asuntoa.

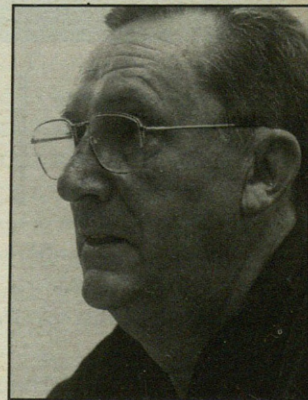
A. Zer deritzozu Barberaren dimisioari?

A.I. Nik ulertzen dut. Eguneroko agertu da egunkarietan eta ez gauza onik, txerri dela, edo zikin bat dela. Gizon bakoitzak aguantatu bat du, eta bestetik, herri honetan politikoengandik aske egotea nahi baduzu erdi ezinezkoa da. Euskal Herriko Unibertsitatearen autonomia aipatzen dutenek, adibidez. Bai, autonomia bai. Baina,

noraino? Politikoen zereginena dena kontrolatzea da, ez dut esaten kontrol ekonomikoa baizik eta politikoa ere. Ez bazatoz bat haiekin zaila daukazu asuntua eta hemengo unibertsitatean nahitanahiez... Ez dut esaten tripartitua dagoenik, baina indar politikoak eta sindikalak hor daude, eta libre egotea oso zaila da. Tartean interesak eta politika egon ezker... ez dut ulertzen. Unibertsitatearen alde edo mesederako gauzak egitea gaur egun bluf bat da. Gizartearen eta herriaren interesak gehienetan albo batera uzten dira eta organizatutako taldeen helburuak betetzea izaten da

NORTASUN AGIRIA

Mendaron jaio zen 1926an ● Ingenieritza Industrialean doktore da ● Akademikoak ejekutibo txarrak direla dio ● Ikastolen prozesuan 11 urte eman zituen ● 4.000 hitzen hiztegi tekniko bat burutu zuen ● Ingenieriek buru kartesianoa dutela uste du ● EGINeko Kontselu Fundatzailearen kidea da ● 50 ingeniari proiektu euskaldun zuzendu ditu

«Momentu honetan
Errektore kargua
hartzeko balore handia
izan behar da».

lehenentasuna duen bakarra.

Unibertsitatea, nire ustez, horren gainetik egon behar ko litzateke. Gaur egun, ba-koitzak nahi duen iritzia bota dezake, behintzat buru gainean espata bat izan gabe. Zoaz beste erakunde publiko batera. Talde politiko batekoa edo bestekoa zara, ezin duzu zure iritzia bota. Hor duzu Gorordoren kasua. Baina Unibertsitatean bai.

A. Hori, txarra al da?

A.I. Ez, noski. Unibertsitatea izan da mugimendu desberdinen aintzindaria baina betidanik libre hitz egiten duelako.

A. *Zurumurrak diote-
nez Patxi Aldekoa izango
da hurrengo biru biletan
funtziotan egongo den
errektorea.*

A.I. Nik ez dakit baina uste dut jendeak ez duela edukiko gogo gehiegirik, ez?. Pentsa ezazu nola hasiko den kurtsoa. Hor duzu irakasle asoziatuen arazoa...

Bestetik, azterketak direla edo ez direla 900 ikasle aurkezteke daude. Giomaileko AZPko (Administrazio eta Zerbitzuen Pertsonala) bi pertsona espedientatuak izan dira. Arazoak hor daude eta istiluak sortuko dituzte.

Patxi Aldekoaren izena aipatu da ere baina ez dakit... balorea izan behar da.

A. *Euskara Plangintzara bueltatuz, nola ikusten duzu une bonetako mar-txa?*

A.I. Sintesi bat eginez, ni

dura emanaz. 27 ikastetxe eta 47.000 ikasle daude EHUn, beraz, deszentralizazio eredu egokiena da, ez bakarrik euskara sailean baizik eta alor guztietan, baina hori niri ez dagokit. Nire helburua sistemaren ezarketa eta batzordearen profesionalitatea zen. Errektore ordeak aldakorrek dira baina egiturak mantentzen dira. Programak egin eta aurrera eramaten dituztenak zentruko Euskara Batzordeak direlako. Guk horren koordinazio lanak egiten ditugu, euren zerbitzariak gara. Sistema aurrera doan

materiala izatea ala ez. Batez ere, hutsune hau 2. zikloan, eta karrera esperimentaletan are gehiago nabaria da. Adar desberdinak aztertu, zer material dagoen, zenbat liburu, izugarritzko lana da eta diru asko behar du. Euskara Institutoa Euskal Herriko Unibertsitatearen Euskaltzaindia izango litzateke. Testuak landu, hiztegi teknikoa osatu, didaktika, pedagogia, dena.

A. *Euskara adarrak osatu dira? Zenbat asignatura daude egun euskaraz ematen direnak?*

■ Politikoen zeregina dena kontrolatzea da, ez bakarrik kontrol ekonomikoa baizik eta politikoa ere ●

ehinean, euskarak aurrera egingo du unibertsitatean.

A. *Datuak maneiatuz, zenbat irakasle euskaldun berri sartu dira aurtengo EHUn?*

A.I. Begira, urtearen azken lau hilebetetan gaude eta oraindik ez da onartu 1991ko aurrekontua. Hori nire buruan ez da sartzen. Ze esango dizut? Hori onartu arte ez dakizu zer egin.

A. *Zer da Euskara Instituta?*

A.I. Testugintza eta hiztegi teknikoa, euskal adarrak eta abar landuko dituen erakunde bat da. Estatutuak eginak daude eta nire ustez, aurtengo Gobernuak onartu behar duen erakunde da, behintzat, estatutuak. Testu eta liburu unibertsitario euskaldunen falta izugarria dago, ikasleak ezta irakasleak ez daukete materialik euskaraz. Irakaskuntzaren kalitatean eragin handia dauka

A.I. Diplomatura, Lizenziatura eta karrera desberdinetan, guztira EHUn 1.565 asignatura edo disziplina daude, hauetatik 504 asignatura euskaraz ematen dira, hau da % 32,2a. Plangintza beteko den ala ez... leku batzuetan beteko da, beste batzutan gehiago, edo gutxiago, baina datu hauek esaten digutena zera da, irakaslearen % 15 euskalduna dela.

Bestetik, lehen aipatutako hiztegi teknikoa izugarri garrantzitsua da. Aurtengo beste bost zentzutan dagozkie disziplinen hiztegi teknikoa landuko dute. Euskaraz egiten den tesi bakoitzeko 500 edo 600 hitz sortu behar dira baina hitz tekniko hoiengatik oinarri linguistikoa egokia izan behar du. Gero, beste arazo bat izaten da epaimahai euskalduna aurkitzea, baina berrin... Batzutan esatea asignatura hau eta beste hau

emango ditut euskaraz, ondo dago baina gauzak ondo eraikitzeke oinarri gogorrek jarri behar ditugu eta gure oinarriak hiztegi teknikoa eta testugintza lantzea dira. Oso zaila da. Askotan esaten da Euskal Herrian kokatutako erdal unibertsitatea dela hau. Hori egia da, eta ez bakarrik legedi aldetik.

A. *Aurtengo AZPkoekin esperientzia berri bat egon da.*

A.I. Bai eta jendea oso pozik dago. Hor ere nahiko gogor ekin diogu, batez ere AZPko % 7a besterik ez delako euskalduna. 800 pertsona dira guztira eta uste dut 46 direla euskaldunak. Harreman guztiak euskaraz izateko eskubidea, nola bete egoera honetan? Hauek ere, beste funtzionarioek bezala, legedi bat bete behar dute. Hor egin duguna da lanpostu bakoitzari bere soslai linguistikoa jarri eta hori onartu. Horrek ere istiluak ekarriko ditu.

HAEEkin (Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundea) hitzarmena sinatu eta gero maila desberdinetako euskarazko ikastaroak antolatu ditugu, batzuk liberatu dira eta euskara ikasten ari dira buru belarri. Konturatu ginen, astean hiru orduko ikastaroekin ez zela ezer konpontzen, afarikitzen edo jolasean ibiltzea zela. Oso serio hartu dugu arazo hau. Nahiz eta teorikoki 5 urtetan AZP guztia euskalduntzea egon, beti bezala oso zaila izango da baina ekingo diogu gogor.

Nik, behin, galdera ingenuo bat egin nuen, AZPkoekin eskatzen badiogu euskalduntze prozesu baten sartzeari, irakasleei zergatik ez? Eta, agintariei zergatik ez? Egin nuen horrelako saioto bat, baina ez dut arrakastarik

hona etorri nintzenean Euskara Batzordeko azpi batzorde batek egindako plangintza zegoen. Euskara Batzordeko partaidea nintzen eta Errektore ordetza onartu baino lehen plangintzaren gorabeherak eza-gutzen nituen. Nire lana izan da plangintza hori aurrera eramateko metodoaren aukeraketa. Horretarako deszentralizazioa izan da nire oinarria, zentru edo ikastetxe bakoitzari lana aurrera eramateko agintea eta ar-

izan. Irakaslegoarekin zer-bait egin beharko genuke, hemendik aurrera ikasle kopurua beherantz doalako eta gaur egun 10 talde badaude, hoietatik bat euskalduna izanik, bihar 2 talde euskaldunak eta 7 gaztele-razkoak izango ditugu. Irakaslegoa sobran egongo da. Behar dugunean ingeles ikasi, ikasten dugu. Politikoei berdina esaten diegu. Biharko errektoreari esan behar zaio zu izan behar zara katedraduna eta euskalduna, zergatik ez?. Ipini beharko zen horrelako gauzaren bat estatutuetan.

EHU Euskal Herrian kokatutako erdal unibertsitatea da ●

A. *Eta, onartuko zuen komunitate unibertsitarioak?*

A.I. Unibertsitatearen barruan egia da euskararen alde baino gehiago kontra dagoela. Hori ere kontutan hartzeko beste indar bat da. Eta nire ustez, irakasle berriak denak elebidunak izan beharko litzateke, nahiz eta erdal asigaturak eman.

UEUK egin du hor lan handia. Eta hiru hasi ziren. Militantismoak eragin itzela du, badakigu zer den euskararen alde lan egin eta duro bat ez kobratu. Baina militantismo ezin da beti bizi, hori instituzionalizatu behar da, forma eman behar zaio, profesionalizatu eta ordaindu. UEU izan da benetako euskal unibertsitatearen islada. Baina EHUn arazoa ikeragarria da.

A. *Joan den kurtzoko balorazioa egingo zenuke?*

«AZPko % 7 besterik ez da euskalduna. Arazoa serioa da».

A.I. Penagarria izan da. Ez naiz gehiegi sartu, barruan dauden gehienak lagunak dira eta... Euskara Errektorretzan nahiko isolatuta egon naiz, arazoan murgildu den klabea «nirekin edo nire kontra zaude» izan delako. Gauza batzuk izan dira harritzekoak. «Donostin eta Bilbon irabazi dugu» esaten zutenean eta nik esaten nien, «irabazi baduk zer negoziatu behar duk». Dena den, ez ditut baloraziorik egingo nork arazoa eta nork ez. Baina bai egia da

ondorio latzak ekarri dituela eta denak ikutu gaituela. Bestetik, 100 irakasle hoietatik % 75 euskal adarretakoak ziren. Batek baino gehiagok esan zidan nire ardura handia zela hori konpontzea baina, nola konpondu?. Lehentasun desberdinak maineiatzen ziren, etekin politikoak edo euskara?. Norberak berea. Azken galtzailea euskara izan da, baten errua edo bestee-na, azken galtzailea euskara.

Bestetik, hemen entzuten nituen gauzak harritu nin-

duen. Errektore bati delito bat burutzearen eskakizuna. Kontrato laborala, figura bezala, ez dago EHUn. Ez nintzen sartu ikusten nuelako ere, euskara izango zela azken galtzailea. Euskara Batzordean ere bronkak, eta gainera euskararen alde lan gehien egiten zutenengandik. Euskararentzat atzerapauso izugarria izan da.

Myriam Gartzia

KONTXAK ERABAKIKO DU TRAINERU ONENA ZEIN DEN

Trainueruen denboraldi-ko gailurra heldu da. Orain arteko estropada eta txapelketa guztien gaineratik, Kontxan erabakiko da aurtengo traineru indartsuena zein den. Irailaren 1 eta 8an jokatu da azkenburuko txapelketa Donostian, guztiek beste ezein baino gehiago irabazi nahi luketena.

Mikel Arrieta

Josu Landa

Hau izaten da traineru guztiek urtean zehar gehien desiratzen duten unea.

KONTXAKO estropadak beti izan dira nagusienak, urte askotako denboraldia irailaren aurreko bi igandeetara mugatu ohi zen. Piskanaka traineruak eta estropadak ugalduz joan dira, eta egun uztailaren erdi aldean hasi, eta irailaren bu-

kaera arte luzatzen da traineruen lehiaketa, astero bi eta hiru estropada izateraino.

Asko aldatu da arraunketa Luis Carril eta «Kiriko» patroik mitikoen garaietatik. Kontxako estropadek mitologia propioa bereganatu

dute historian zehar. Ondoko orrialdeetan aurki dezakezu guzti horren berri: Kontxako estropaden historia eta bitxikeriak, aurtengo denboraldiko zertzeladak, traineruen arrerapen teknikoak eta estropaden munduko hiztegia ■

*Itsasoa, arraunketa
kirola gaineratik ezeren*

PASAIako UDALA

ALDAKETA UGARI EHUN URTETAN

Itsasoaren zabalak ematen dio ikusgarritasuna Kontxari.

Mende bateko historia dute Kontxako estropadek. Tradizio luzeari zor diote ospea, baina bada beste arrazoirik. Urtetan bertan izan ohi zen urteko estropada bakarra, eta hor aritzeko soilik prestatzen zen jendea.

AURRETIK estropada gehiago izan baziren ere, 1890ekoa da gaurkoekin homologa litekeen aurrenekoa. Hasieratik ziaboga bakararekin jokatu zen, eta gerora hori izango da Kontxakoa gainerako estropadetatik berezi izan duen datu bat. Hiru urtetan, aldiz, hiru ziaboga izan ziren, 1955-56-57an, Federazioak hala derrigortuta.

Bete beharreko distantzia 1910 urte ingurutik aurrera

ALDERDI - ZAHAR

JATETXEA

Fermin Calbeton, 9

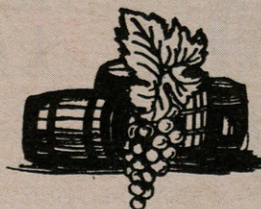
☎ 42 52 54 (Alde Zaharra) DONOSTIA

TXAPELDUN ARDOAK

■ Carroagudo ardoak, sagardoa eta txakolina

■ Gailur Bodegeen ordezkaria. Ardandegi eta Solar Gailur-en ardoak. Ardo beltza eta gorria.

■ Nafarroako jatorrizko izendapena: Rosado Ilagures eta Cavas Hill.

Almazena eta bulegoak:
Eusko Gudari z/g
☎ 83 59 52 - 83 03 86
Part. 83 29 04 Faxa 83 59 52
ORIO (Gipuzkoa)

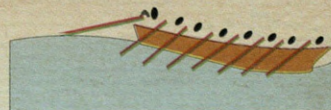
TABERNA

KOLON TXIKI

JATETXEA

Juana M.ª Atorrasagasti

Erriko Enparantza, 4 Tel: 83 00 44/ 13 20 26 ORIO

3 miliakoa (5.556 metro) izan bada ere, ordurarte normalean 4 miliakoak izaten ziren. Hala ere distantziak gaizki neurtuta zeudela sumoak egoteko arrazoirik bada, esate batera, Carrilek 1890ean 22' 26"ko marka egin zuela kontuan hartzen badugu. Horrezaz gain, kaleen artean diferentzia handiak egon ziren berandu arte: 1.a askoz laburragoa zen 4.a baino, eta

horri esker San Juanek marka harrigarria lortu zuen 1923an: 19' 17".

Arraunlariei buruzko exigentziak izugarri aldatu dira historian zehar. Gai honetan eman dira eztabaida sutuenetakoak azken urteotan. Hasieran, arrantzaleak izatea derrigorrezkoa zen. Gerora nahikoa zen herrikoak bertakoak izatea. Horrek arazo ugari sortu zituen 1957an, eta 'bailarakoak'

soilik izatea eskatzera pasatu zen. Horretan ere protestak izan ziren, eta gaur egun, askatasun osoa dago gai horretan.

Beste arazo baten inguruan ere presio izugarriak izan ziren duela hamar urte inguru. Traineruen ugalaketarekin batera, norbere presentzia ziurtatzeko aha-lerinak borroka gogorretara eramán zituen traineruen ordezkariak eta CAT anto-

latzailea. Batetik, gipuzkoarrek beste gaineko lehentasuna eskatzen zuten, eta bestetik, donostiarrek berezko eskubidea eskatzen zuten derrigor bertan parte hartzeko. Presio horiek eragindako aldaketa bakar bezala, donostiar traineru bakarrak dauka ziurtatuta presentzia Kontxan. Gainerako guztiek kanporaketa jokatu behar izaten dute berdintasun osoz ■

Joan etorrian:

3 milia (5.556 metro).

Markarik onena:

19' 37" (San Juanek 1988an).

Estropadarik gabeko urteak:

1893, 1900, 1902-1908, 1912-1914, 1936-1938,

Garaipenak segidan:

Sei garaipen: San Pedro (1927-32)

Bost garaipen: Donostia (1890-95)

Lau garaipen: Hondarribia (1965-68)

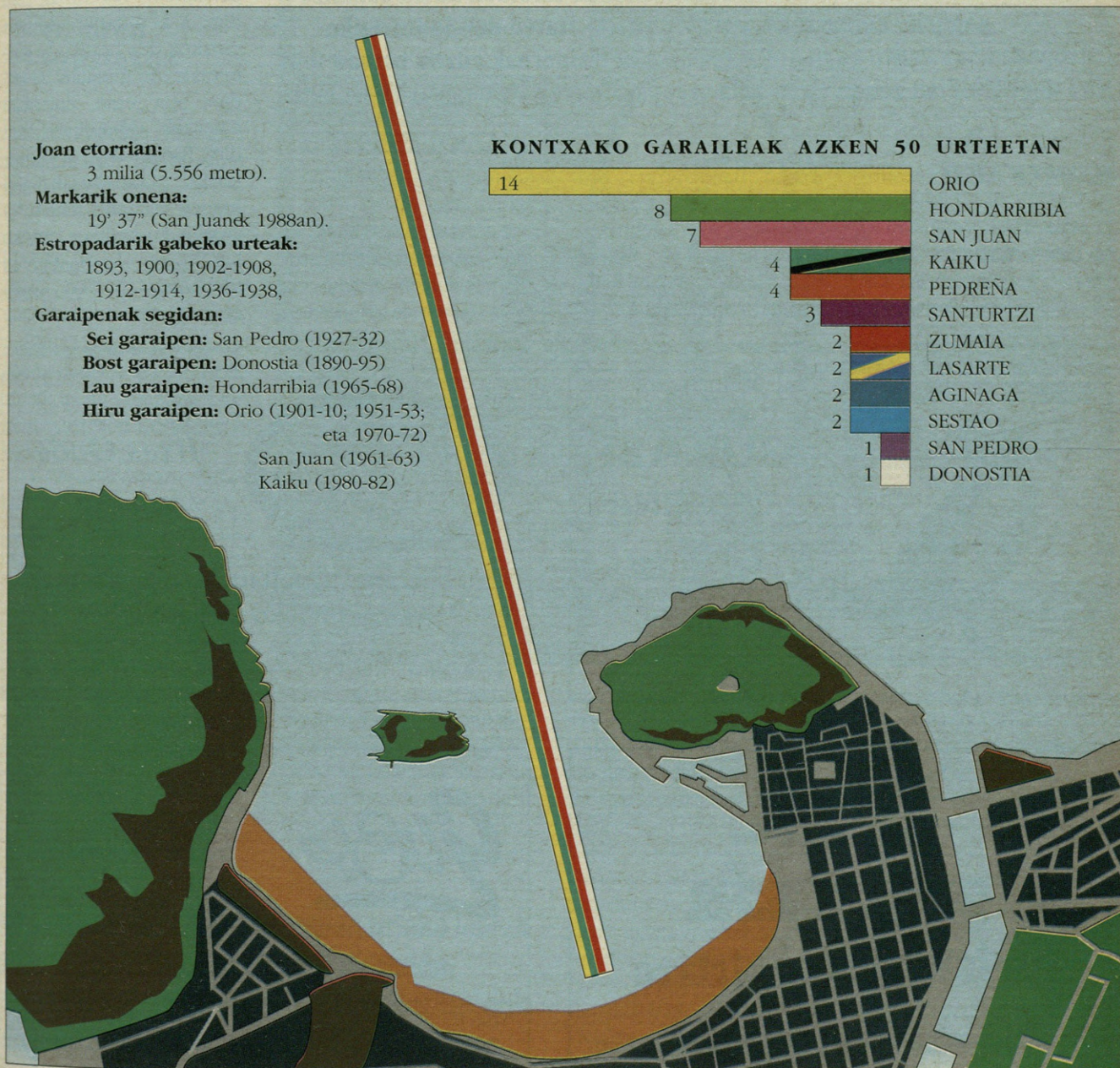
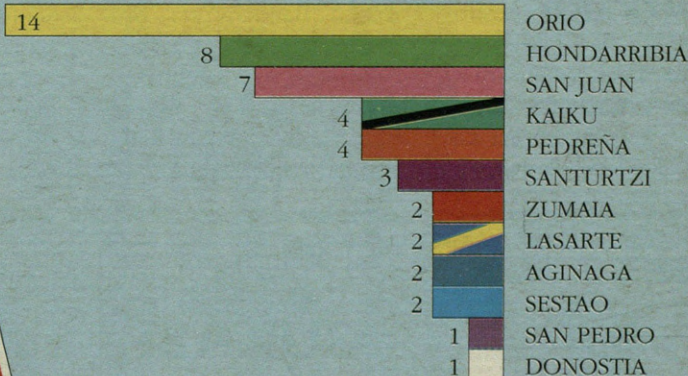
Hiru garaipen: Orio (1901-10; 1951-53;

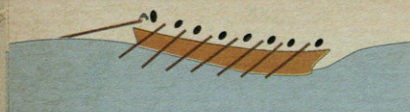
eta 1970-72)

San Juan (1961-63)

Kaiku (1980-82)

KONTXAKO GARAILEAK AZKEN 50 URTEETAN

ORIO PASAITARREN ITZALEAN

Pasaia. San Juan ala San Pedro. Hori da zaletuek duten zalantza nagusia. Kontxarako «erreferentzia» izaten den Santurtziko estropadan San Pedro nagusitu zen, baina bi traineruak guztiz parean ibili dira denboraldian zehar. Orio, hala ere, pasaitarren itzalean aritu da beti.

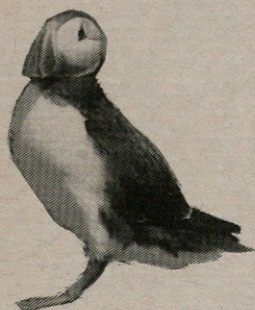
KONTXAKO estropadan lehengo urteko garaipena defendatzera irten-go den San Juaneko Erreka untziak Espainiako eta Gipuzkoako Txapelketak, Pa-

saiako Bandera eta Uru-meako Bandera irabazi ditu besteak beste. San Pedrok berriz Euskadiko Txapelketa eta Zarautz, Bizkaiko Diputazioa, Petronor eta

Santurtziko Banderak eskuratu ditu.

Norgehiagoka hauek ez dute erreferentzia fidagarri-rik eskaintzen. Erreka eta Libia traineruen arteko nor-

gehiagokak oso urriak izan dira. Azken denboraldietan ohizkoa den bezala, bi traineruak oso gutxitan neurtu dira, eta egin dutenean emaitzak ezberdinak izan dira. Espainiako eta Gipuzkoako Txapelketak San Juanek eskuratu dituen bitartean, Euskadikoa aurreko herrira joan da. Hala ere bi traineruek pareko maila erakutsi dute denboraldian.

GUXABI TABERNA

Orioko Hondartza
ORIO

Itxas Ondo Jatetxea

Lan bilera eta familiarterko ospakizunak.
Bereziki egokitutako jangela.

kaia kalea, 7 tel: 13 11 79 / 83 39 61 Orio (Gipuzkoa)

ALTXEKI Restaurante Jatetxea

Bº Ubegun z/g. Tel: 83 07 62 AIA-ORIO (Gipuzkoa)

SUKALDEKO
HALTZARIEN DEKORAZIOA

C.B.

Balleneros, 10 behea
Tel: 47 12 01

20011 DONOSTIA

Estropalari, 10 behea
Tel: 83 34 54

20810 ORIO

San Pedrokoek ordea badute nolabaiteko abantaila psikologikoa. «Benetako» Erreka eta Libia traineruen arteko lehian sanjuandarrak garaile irten direnean, Espainiako Txapelketa eta Santurtziko Banderako bigarren ihardunaldia kasu, segundu gutxiko abantailaz izan da. Moreak nagusitu direnean berriz abantaila handiagoa izan da.

Orioren ezustekoa

Orioko herrian, Jose Luis Kortaren itzulerak ikusmin handia sortu zuen. Azken urteetan lur jota zegoen San Nikolas trainerua berpizteko helburuz aurkeztu zen Ortaikakoa hemezortzi urteren ostean. Lehen denboraldi honetarako aurrekoen, hau da pasaitarren, atzetik gertu ibiltzeko helburua jarri zion Kortak bere buruari.

El Correo, Getxo, Bilbo Hiria eta Santanderreko garaipenek ordea besterik erakutsi dute. Jose Luis Kortak, entrenadore on baina polemikoa, zuzentzen duen traineruak ezusteko maila eman du denboraldi honetan. «Agilutxoek» Orioko zaletasuna berpiztu eta festa giroa ekarri dute herrira.

Orainartekoak ordea, garrantzi handiko garaipenak izanik, Kontxan baieztatu

behar dira. 1983 urtetik oriotarrek ez dute Kontxako Bandera eskuratu, eta azken urteetan lehen postuetatik at egon dira. Aurtengo denboraldian, oraingoz behintzat, lehen hiruen artean

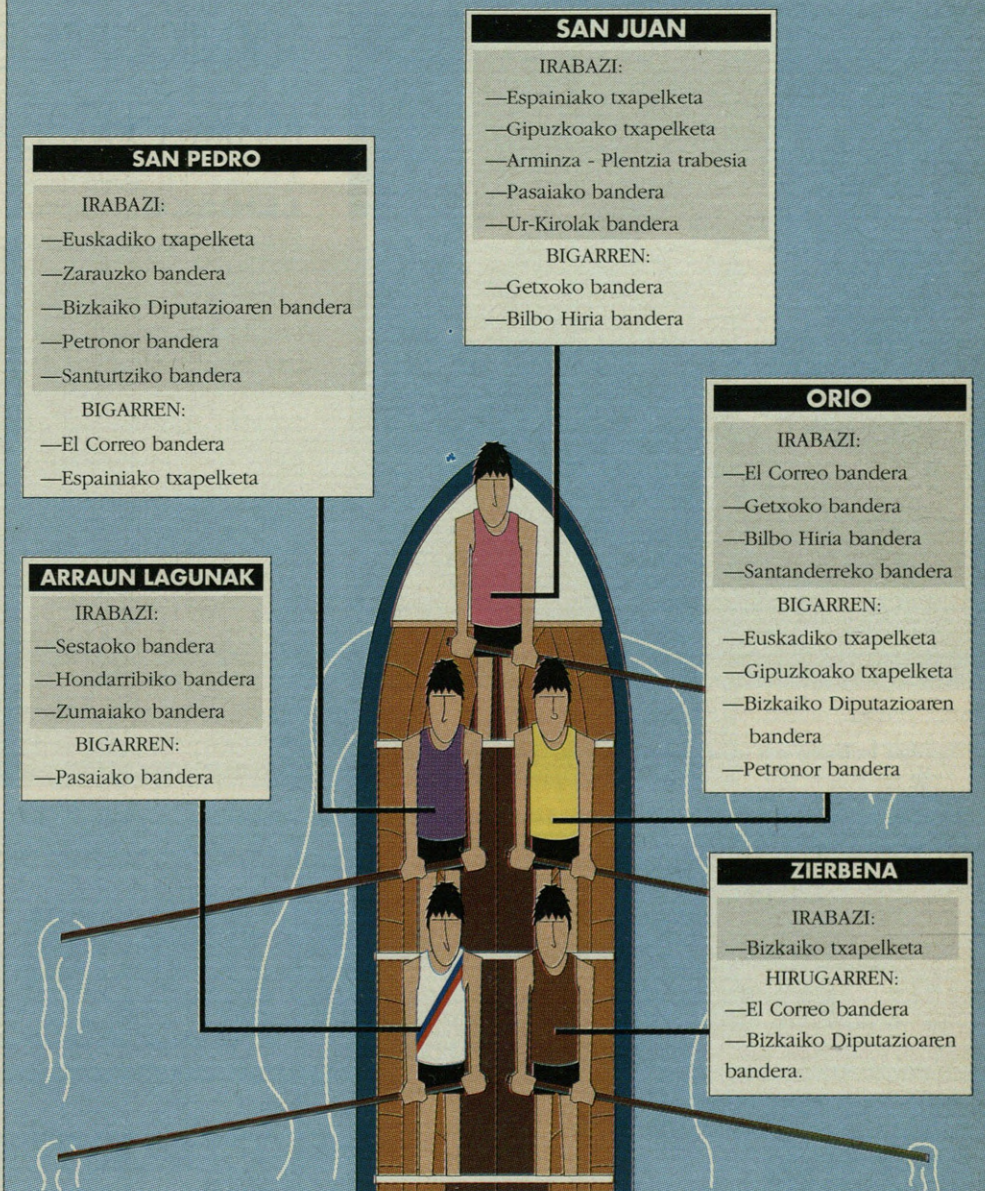
egotea du helburutzat Kortak.

Denboraldiko gainontzeko garaipenak, Donostiako Arraun Lagunak taldearen eskura joan dira. Benito Elizalde eta Josean Jauregi, San Pedroko arraunlari ohiek, entrenatzen duten taldeak maila polita eman dute denboraldian zehar. Honela, Sestao, Hondarribia eta Zumaiako Bandera donostiarrantz izan dira, eta Pasaiako Banderan adibidez, azken metroetan amore

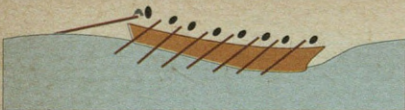
eman behar izan zuten Libia traineruaren aurrean.

Bizkaitar traineruak, azkenik, ez daude unerik gozotzen. Duela urte batzuk puntan ibili baziren ere, azken aldian ez dabilta fin. Aurtengoan Zierbena izan da nabarmendu dena. «Galipoek» berea egin zuten Bizkaito Txapelketa, baina hortik aurrera ez dute beste banderarik eskuratzea lortu. Bizkaito gainontzeko traineruak ez dira lehen postuetan agertu ■

KONTXA BITARTEKO GARAIPENAK AURTEN

Erreka eta Libia traineruen arteko lehian sanjuandarrak garaile irten direnean, segundu gutxiko abantailaz izan da; moreak nagusitu direnean, berriz, abantaila handiagoa izan da ●

KONTXAKO ESTROPADAK

Egungo traineru eta tresnen ezaugarriak bateratuak daude.

TEKNIKA ETA ESPERIMENTUAK MARKA HOBEAGOEN ATZETIK

LEHIAKO traineruak, 1916ra arte, arrantzuan erabiltzen ziren untzi berberak izaten ziren. Baina urte hartan, Bizente Olazabal mutrikuarrak, traineru estilizatua eraiki zuen, 400 kilokoa. 1919an, Bilboko estropadetan antolatzaileek ipini zituzten traineruek —zortziak pisu berekoak— 500 kiloko pisua zuten.

Handik aurrera untzigintzaren aro berria hasi zen, eta 1924ean, Kontxako traineruen pisua 220koa zen. Sekula izan den traineru arinena —165 kilo—, Pedreñak 1940tik aurrera era-

bili zuen. 1947an Arraunketa Federazioak arautu egin zuen gutxinezko pisua 200 kilotakoa zela.

Teknikaren giltzarria

Untzien arteko diferentziak direla eta, mende hasierako estropadetan parte hartzaileak untziz trukatzera behartzen zituzten. Hori konpontzeko, Kontxakoan antolatzaileek berek ezau- garri bereko zortzi traineru

ARLAN

Bº Sangroniz - 24
-Cruce de la Cadena-
Tel. 483 32 04
48016 LOIU (BIZKAIA)

Edozein motako
montaja modulatuak
sanitarioak eta
etxola blindatuak.

INO - QUIM berria kolpeka apurtzen ez
dena; surik ere hartzen ez duena.

ANDAMIAIA ETA HESIAK
Garraioa kamioiz, bertako garabiak

Boga - Boga

EDARITEGLA

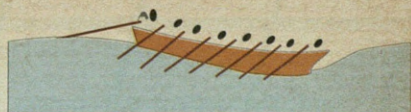
ERRETEGLA

Orioko Hondartza Tel. 83 38 94

20810 ORIO

KONTXAKO ESTROPADAK

erosi zituzten, eta 1951tik 1970era, 320 kilotik gorako traineru haiekin lehiatu behar izan zuten portaideek.

1925etik 1950era arte, Ondarroako Eusebio Lazkano izan zen traineru ia guztiak egin zituenen, 60tik gora. 1950etik aurrera, Barentin Ikazetak oriotarrak ekin zion untzigintzari, eta gaur egun arte bera izan da lan horretan jaun eta jabe. Azken urteotan Fontanek ere, Pasaia

San Pedrokoa, traineruak egiteari ekin dio.

Trainerugintzan, gisa askotako zurak erabiltzen dira. Guineakoa, haritza, arkazia, zumarra... zati bakoitzak bere egur mota berezia behar izaten du. Arraunak ere izugarri aldatu dira:

duela 70 urte 4 metrokoak eta 5 kilokoak baziren ere, gaur egun hiru metro t'erd ingurukoak izaten dira, 3 bat kilokoak eta pala zabalagoak.

Gaurko egunean, teknikaz eta esperimenez baliaturik, etengabeko ebolu-

zioan ari dira untiak, arraunak eta istorio. Tosten arteko distantziak, toleteen kokagunea, arraunaren forma eta luzera, arraunlarien kokagune aproposa... traineru bakoitzak bereak ditu eta ezkutuan gordetzen ditu, kontrarioengandik urruti.

Esaten denez, Jose Luis Korta da burua horrekin gehien berotzen duena eta Bixentiko Elizondo untzigilea du lankide. Elizondok ez ditu traineruak egiten, baina erositakoei alaketak egiten espezialista da. Berrikuntzak ez dira lehen bezain bistakoak, ezkutukoak baizik, baina estropada irabazteko behar izaten diren segundu horiek erakar ditzakete ■

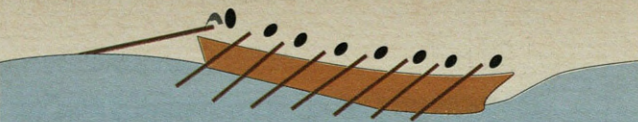
Untzi bakoitzak sekretupean gordetzen ditu marka hobetzeko egindako aldaketa teknikoak.

MAPFRE

EXP'92
'REN ASEGURATZAILEA

KONTXAKO ESTROPADAK

ESTROPADETA KO HIZTEGIA

ABABORRA: Untziaren ezker alde, txopatik begiratura.

BALIZA: Norabidea adierazteko eta estropada eremua mugatzeko ipintzen den untzi edo bestelako tresna.

BOGATU: Arraunean egin, normalean aurrerantz.

BRANKA: Untziaren aurreko alde.

BRANKARIA: Untziaren puntan joaten den arraunlaria.

ESTATXA: Irteerako balizari heldutako soka puska; patroiak berari eutsi behar izaten dio estropadari hasiera eman arte.

ESTROPUA: Kalamuzko eraztuna, arrauna eta toletea lotzeko erabiltzen dena.

HANKEKOA: Aurrenekoz bogatu

eta erritmoa agintzen duen arraunlaria, patroiararen aurrez aurre dagoena.

ISTRIBORRA: Untziaren eskuin alde, txopatik begiratura.

KARELA: Untziaren gainaldeko ohol, sahieski buruak estaltzen dituen; toleteak bertan iltzatzen dira.

LUZERA: Untziaren neurria txopatik brankara (traine-ruetan, 12 metro).

PALKA: Brankan ipintzen den ohol, itsas zakarra dagoe-nean ura untzi barrura sartzea eragozteko.

TIBORTA: Arraunaren kirtena.

TOSTA: Arraunlaria esertzeko dagoen ohol. Honoko izena dute branka aldekotik hasita: aurea, kontraurea, kontra-

burua, saldokia, tanbuleta, bermiela, treskoa eta kontrapopa.

TOLETEA: Karelean iltzatzen den makilatxoa, arraunaren palanka gunea izan dadin.

TXANPA: Arraunketaren azkartzea, ohizko erritmoa baino goragokoa; hiru kasutan erabiltzen da: irteeran, aile-gadan eta olaturen baten indarra baliatzeko orduan.

TXOPA: Untziaren atzeko alde.

ZABALERA: Untziaren neurria karel batetik bestera (traine-ruetan, 1,72 metro).

ZIA EGIN: Atzerantz arraunean egin.

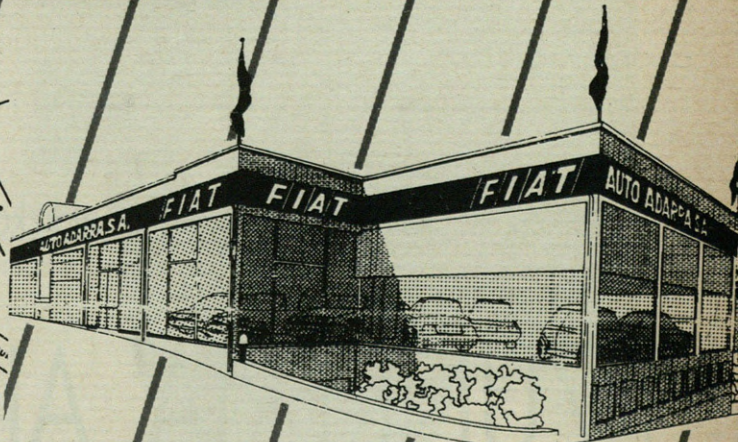
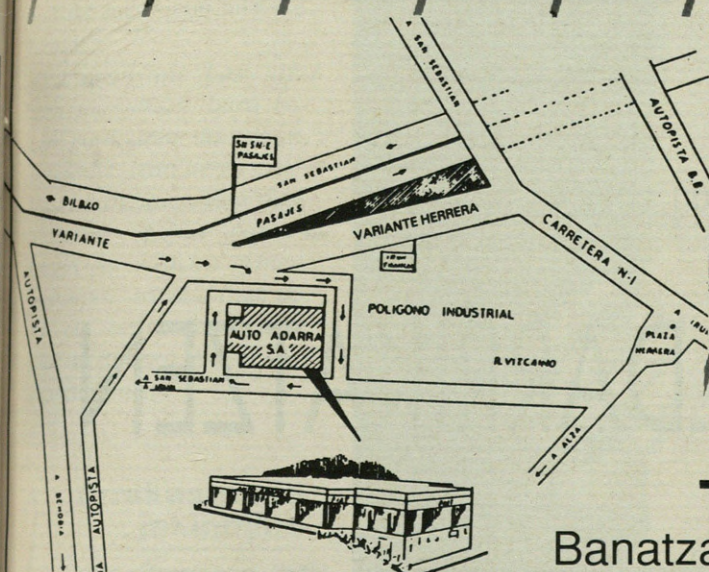
ZIABOGA: Balizaren inguruan untiak egiten duen bira; istriborreko arraunlariak bogatzen duten bitartean, ababorrekoek zia egiten dute

ARRAUNKETA
SUSTRAITIK
LAGUNTZEN DUGU

ORIOko UDALA

FIAT

Banatzaile ofiziala

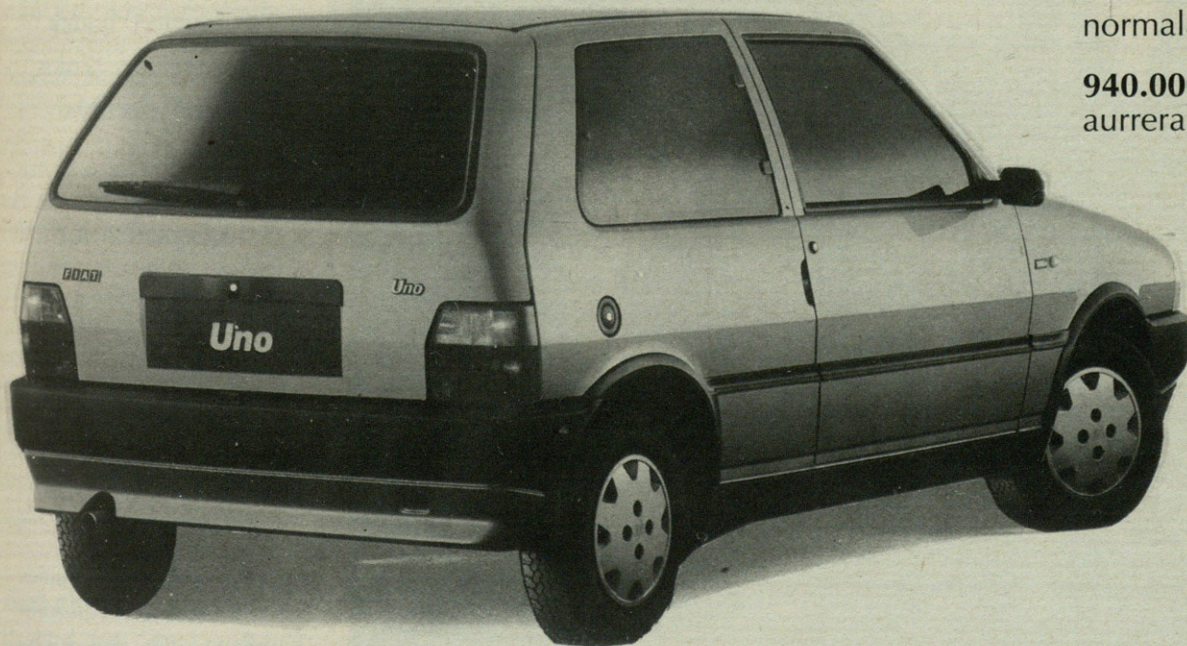
AUTO ADARRA

Pol. Txingurri z/g Tel: 39 72 43
HERRERA - Donostia
Gran Vía, 7. Tel: 28 89 83

UNO

11 Bertsio:
gasolina, diesel
normala eta turboa

940.000 pezetatik
aurrera

AGENTE OFIZIALAK

IRUN
Talleres Joserra
JOSE EGUINO, 4
Tel: 61 43 93

ERRENTERIA
Talleres Korta
Vazquez Mella, 13
Tel: 51 32 46

HERNANI
Talleres Achaga
TXIRRITA, 11
Tel: 55 72 32

LASARTE
Garaje Usurbil
Zumaburu Parkea
Tel: 36 24 63

ZARAUTZ
Auto electricidad Aia
BIZKAIA, 45
Tel: 83 46 18

PASAIA (Trintxerpe)
Talleres Vicente
R. Arrillaga, nº 1
Tel: 39 16 89

DONOSTIA
Talleres Amara
Escolta Real, 57
Tel: 21 28 33

Gasteizen kaleratu da lehen euskal aldizkari pornoa

LIZUNKERIA ALDARRIKATZEN

Pornografia eta euskara dira Vicent Gil de Paules gasteiztarraren grina sortarazten dutenak, eta bi osagarri hauek bateratuz 'Zuku Festa' izeneko euskal aldizkari berri bat kaleratzea lortu du. Puritautasuna baztertuz lizunkeria hedatu dadin euskal gizartean.

VICENT Gil de Paules gasteiztarrari bere afiziorik handiena zein den galdezen badiozu, pentsatu ere egin gabe *«pornografia»* erantzungo dizu. Pornografia era guztietan: idatzia, filmatua, grabatua... mugarik gabe. Aldizkari pornoen kolekzionista da aspaldidantik gazte hau, eta jenero

honen bidea euskaraz jor-
ratuko zuen lehena izatea
erabaki zuen orain hilabete
batzuk.

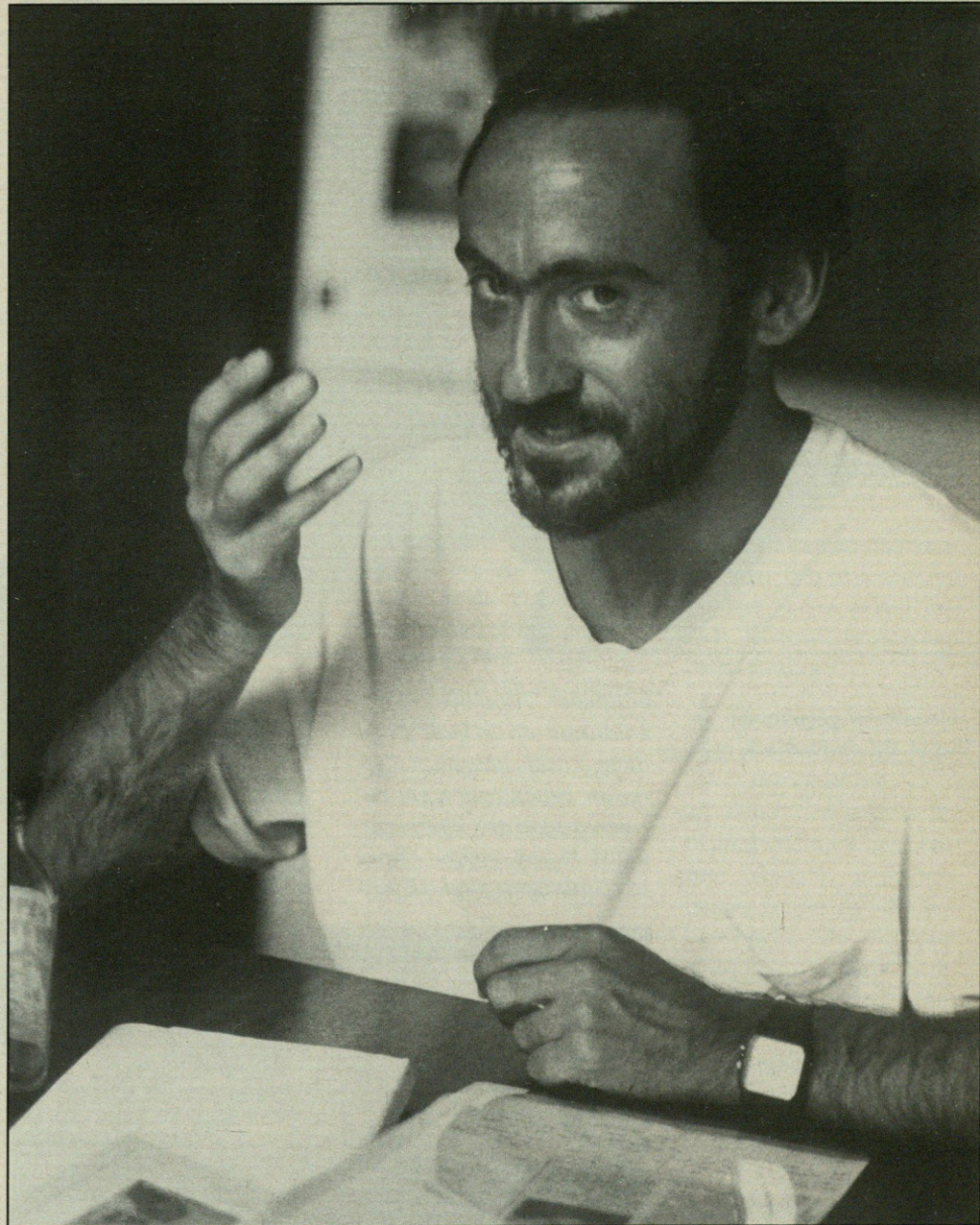
«Orain lau urte hasi nin-
tzen murgiltzen buru be-
larri pornoaren munduan,
betidanik izan arren zale-
tasun handia», esaten digu
Vicentek, «baina porno-
grafia eta euskara gebien
gustatzen zaizkidanak di-
ra, eta benetazko euskal
aldizkari porno bat sortzea
erabaki nuen».

Arrakasta eta jakinmina

Zuku Festa izena jarri dio
bere lanari gizon honek, eta
110 ale besterik ez kaleratu
arren, emaitzak oso onak
izan direlakoan dago. «Ale
guztiak agortu egin dira,
eta jende eta komunikabi-
deen jakinmina biztu ere
bai. Hagian sobera pasa-
tzen naiz nire porno-zale-
tasunarekin, baina argi
daukat pornografia, eus-
karaz bada, ezin hobea de-
la».

Literatur erotikorekin ea
zer gertatzen den galdetze-
rakoan, zera erantzuten di-
gu Vicentek: «Euskal libu-
ruak argitaratzen dituzten
arren, liburu erotikorik ez
daizkiriitzen. Pare bat edo
badaude idatziaik, baina
gauregun gure bizkuntzan
eta jenero honetan gebien
irakurri dezakeguna idazle
atzeritarren lanen itzul-

■ **«Euskarazko
lizun hiztegia landu
eta hedatzeko
ahaleginak egin
behar dira. Esparru
hori landu nahi
dut nik» ●**

penak dira. Egia esan, ez
zaizkit gebiegi gustatzen
bertakoek izkiriaturakoak.
Eta nik euskal munduaren
esparru hau landu nahi
dut. Zertxobait egina da-
go, baina ea noiz izanen
den gebiago. Euskarazko
lizun hiztegia landu eta he-
datzeko ahaleginak egin
behar dira, euskara dagoen
ghebotik atera abal izate-
ko».

Bere lanaren helburuez
hitz egiterakoan, gasteiztar
honek aipatzen duen lehen
gauza zera da, euskararen
aurkakoei Araban hartu

duten indarra. «Gasteizen
batez ere nabaritzen da
euskararen aurkako mugi-
da bat. Beraz, nik beste
euskarazko aldizkari bat
egitea erabaki nuen. Lizu-
na gainera».

Giroa lizuntzea oso ga-
rrantzitsua da berarentzat,
«gure gizartea oso puritaua
bait da, farisaua eta guztiz
kontserbatzailea. Porno-
grafia normalizatzea nabi-
ko nuke. Horrekin ez dut
esan nahi ni puritaua ez
naizenik. Denok gara fari-
sau Euskal Herrian. Hez-
kuntza, ingurua, etabarren

**Gizon honek idatzi du
Zuku Festa aldizkaria.**

■ «Pornografia erotismoaren baitan dago, bere muina da; nahitanahiez jotzen dugu denok genitalismora» ●

hori. Nire inguruan bederen bala da. Gainera euskaldunak askabidean gaudete, eta bide hau ere landu behar. Euskaldun batzuk bai behintzat, besteek ez dutelako aske izan nahi».

Erotismoa eta pornografiaren arteko bereizketa garbia egiten du Vicentek: «beti finago geratzen da erotismo hitza, eta horregatik entzuten da gebien goaren abotan, baina gauza pila bat pornoak izaten dira, erotismoaren barruan sartzen saiatu arren, leunagoa dela eta. Denok onartzen dugu nolabait erotismoa, baina pornografiarekin ez da berdin gertatzen. Erotismoa aberatsek eta pornografia pobreek kontsumitzen dutela diote, baina nire ustez alderantziz da, pornografia oso garestia baita da».

Erotismoa deskribatzekoan artistikoki agertutako sexua dela dio, «artearen egiteko nabia, politasuna lortu nabia. Larruaren erakargarritasuna, bargairena, lirismoa».

Pornografiaz hitz egitekoan genitalismoa aipatzen du gasteiztarrak batez ere. Haragiaren gozamen hutsa, lizunkeria nabarmenkiro lotsagabea, «eta lotsagabekeria nabarmenkiro lizuna». Berebiziko goza zorabiozko ekintza, zuzeneko lizuna. «Porno-grafia erotismoaren baitan

Lizunkeria gogoko du Vicent Gil de Paulesek.

eraginez. Aspaldiko euskaldunak oso irekiak zirela diote, aski likitsak. Abereekin egiten zuten eta beraien artean ere likitskeria ugari izaten zuten. Orain ez. Gaur egun jendeak egi-

ten dituen gauza porno-grafiko bakarrak neska edo mutil lagunarekin egiten dira. Bainagogo lizuna oso gutxitan azaltzen dugu. Neskak dira gutxien adierazten dutenak gogo-

Saltzen diren aldizkari pornoak oso garestiak dira.

dago —jarraitzen du Vi-
centek—, bere muina da.
Nabitanabiez denok jotzen
dugu sexu barremanetan
genitalismora, bau bait da
sexu barremanen muina,
mamia eta funtsa. Denok
egiten dugu pornografia.
Gorputz orok goza deza-
ke, handia edo txikia izan
arren, gaztea edo zaharra».

Aldizkariaren etorkizuna

Aldizkari honen lehen
zenbakia berak egin izan

arren oso osorik, badirudi
gauzak nabarmenki aldatu-
ko direla aurrerantzean.
Dagoeneko hiruzpalau
mutil azaldu zaizkio idaz-
teko prest eta neska baten
laguntza ere izango du his-
torioak ilustrazioen bidez
apaintzeko. «Oraingoan al-
dizkaria fotokopien bidez
atera badut ere, hemendik
aurrera inprimategitik pa-
satzea espero dut. He-
mendik aurrera aldizka-
rian jende gehiagok parte
hartuko duenez, bilera bat
egin behar dugu denon ar-
tean ondorengo zenbakiak
nola antolatu eta plan-
teiatu erabaki abalizateko,
baina asmoetariko bat al-
dizkaria Euskal Herria
osora zabaltzea izango li-

Jesus, sex-shop bateko langilea

«Mota guztietako jendea etortzen zaigu»

ARGIA. Zer motatako
jendea etortzen da den-
dara normalean?

JESUS. Oso jende des-
berdina etortzen da hona.
Gazteak, zaharrak, ez-
konduak, ezkongabeak...
Mota guztietakoak.

A. Eta neskak?

A. Baina izango dira
txantxa bila ez datozenak
ere...

J. Beno, bakar batzuk
etortzen dira, baina oro-
korrean mutilak etortzen
dira neskarentzako gau-
zak erostera. Kontsolagai-
luak gehienetan.

A. Eta zerk du arrakasta
gehienez bezeroen artean?

J. Bideoak eta aldizka-
riak saltzen ditugu gehien.
Kabinak ere baditugu,
erabili nahi dituen guztia-
rentzat.

A. Zenbat bezero izaten
dituzue egunean?

J. Ohizko batzuk badi-
tugu, baina egunero etor-
tzen da norbait berria. Ko-
puru zehatza ematekotan,
berrogei lagun inguru
izaten ditugu bataz beste
egunero. Kontuan hartu
behar da konpetentzia ez
dela oso handia oraindik.

A. Nondik ateratzen
duzue salgai daukazuen
guztia?

J. Bartzelonatik. Bertan
hornitzen dira estatuko
sex-shop guztiak.

A. Zer produktu da den-
dako garestiena?

J. Katalogoz eskatzen
den panpin puzgailua.

20.000 libera balio ditu.

A. Gauza arrarorik ere
eskatuko zizuten inoiz.

J. Nire ustez mota hone-
tako denda batetara etor-
tzea dagoeneko arraroa
da.

A. Bikoterik azaltzen al
da dendara?

J. Garai batean oso arra-
roa zen bikoteak sartzea
hemen, baina azken bo-
lada honetan sarriagotan
etortzen dira.

A. Zure lanbidea dela eta
izan al duzu inolako ara-
zorik auzokoekin?

J. Beno, denda ireki ze-
nean, bertakoek begi txa-
rrez ikusten gintuzten,
denborarekin gauzak ho-
betu egin dira eta gaur
egun barrura sartzen di-
renak ere badira. Nire
ogibidea ezagutzen duten
pertsonekin dauzkat ara-
zorik larrienak. Batez ere
neska lagunak gurasoe-
kin. Ez dira nitaz fido.

A. Zergatik daude sex-
shop guztietako erakus-
leiboak gortina ilunez es-
talirik?

J. Legeak horrela agin-
tzen duelako. Ezin dira
egon ikusgai. Zentsura-
tuak garelako esan daiteke.

tzateke, abal bada bebi-
tatzat», komentatzen du.

Argazkiak beti arazo
bihurtzen direla dio, berta-
ko jendea ez bait dago prest
horrelakoetan modelo la-
nak egiteko.

Euskaldunberria, nafa-
rreraz mintzatzen da, eta
izkiriatu ere euskalki hau

erabiliz egiten du. Aldizkari
honetan azaltzen diren bi
narrazioak, gizon honek az-
ken urteotan idatzitakoaren
adibide labur bat besterik ez
dira.

Bere zaletasuna adieraz-
terakoan arazorik izan
duela aitortzen du, baina ez
jendearen eraginez. Bere

ingurukoek aski ezagutzen
bait dute bere afizioa eta
harridurak ohiturari eman
dio paso. «Nire arazorik
larriena barneko errepre-
sioa izanda, eta ez dut uste
oraindik gainditu dudan-
rik».

Amagoia Iban

Erritmo aldaketak ez digu aurten ere gauza onik ekarri

URTEAN behinekoa izan ohi da. Norbera gusto txarrak harrapatu, hila-betez aldizkaririk ez argitara emateaz, eta balantzea egiten hasi orduko, besteak ere oporretan izan direla konturatu. Kritikak jasotzen dituzte Nafarroako Festibalak edo Musika Hamabostaldia bezalako ekitaldiek, baina aitortu beharra dago haiei esker ez balitz, zertaz hitz egin ere ez litza-tekeela egongo. Beti ere W.A. Mozart-en urtearen itzalean, bi festibal

horien sendotasuna berretsi egin du aurtengoak, dirudienez egonkortasuna ziurta dezakeen formula bakarraraz: puntako talde, interprete edo musikariak ekarriz. Esperimentuak eta ausardia, auzokoentzat.

Aldaketa gutxiko eskema batera heldu dira Nafarroako Festibalak. Batetik, hizkuntzaren aldetik espainolaren nagusitasuna 'normaltasun' kezkarri batera ailegatu da. Bestetik, nafar eremu osoan zehar bana-

tzeko erizpidea mantendu egiten da, ekitaldiak sei merindadeburuetan banaturik. Bukatzeko, kalitate eskaintzak bikaina izaten segitzen du, antzerkia, dantza eta musika klasikoan batez ere. Oldarra, Yauzkari edo Agerre bezalako talde 'baskoei' ere tarte utzi diete, eta ez da gutxi. Euskalduntasunaren ukoa dute huts pisuena, aitzitik, baina politikaren baitan aurki daiteke soilik horren soluzioa, antza.

Nafarroako Festibalek eta Donostiako Hamabostaldia, puntako musikariak ekarriz lortzen dute arrakasta.

Donostiako Musika Hamabostal-dian, urtero pultsoa hartzen zaie bertako Orkestra, Abesbatza eta musikalari gazteei, mundukoekiko konkurrentzia estuan. Erakusleihu eta termometro funtzioa modu egokian bete du abuztu honetan ere Hamabostal-diak.

Bai Donostiakoan, bai Nafarroakoan, nazioarteko maisu eta maistren parean —hegalpean esatea hobe—, bertakoen izena bultzatzeko saioa antzeman daiteke, nahiz eta Donostiakoaren kasuan aurten iaz baino apalago suertatu.

UDAKO erritmo aldaketak gero-koari begira ere jarri gaitu, eta irailera urteroko bi zita gehiago ditugu atarian: ABAOren opera festibala, eta

— Patu gaiztoari iruzur egitekotan bazezilen ere, Damoklesena berriro ari da agertzen Victoria Eugeniako teiltatu gainean ●

Donostiako Zinemaldia. ABAOrenak ezer berririk ekartzea zaila izango bada ere, Zinemaldia ikusminez gora ari zaigu hurbildu ahala. Patu gaiztoari iruzur egitekotan zebilela ematen bazuen ere, Damoklesena berriro agertzen ari ote den dirudi Victoria Eugeniako teila gainean. Rudi Barnet inportatu orduko, Europan behintzat zorigaiztoak harrapatu du Euro Aim-eko zuzendari ohia, sos eskandaloa eta guzti. Oraingoan ere, programazioaren indar soilez altxatu beharko dute festibala, txantxarrik gabeko desafioan.

Josu Landa

UHAITZANDIKO URAZ BUSTI

Gora Pettarra

E**GUN** aipatuko dizuet Zuberoako Pettarra. Hemen bizi naiz Urrus-toiko herriskan, Ipar erdararen Arrast. ürrüstoi ahozkatzen dugu, s letrarekin eta ez euskaltzaleen artean ofizialki ekarria den bezala, x afrikatuarekin. Uste dut errespetua merezi duela tokiko jendeek usatzen duten toki izenak. Begien bistan ditut Pettarreko mendiska, oiha eta baso, baserri eta ibarrak. Añharbeko herria, bere tontorrean ederki jarria. Haren eskuinetik Urstua, Baigura, Iparla, Auza mendiak. Eskerretik Urkulu, Ortzantzurieta, Beltxu eta Larraineko mendigorak, bereziki Otsogorri gainea eta batzutan bistako Turrusta.

EZ Espainiako Erregeak, ez Frantziako presidenteak ez dute horrelako bistarik gozatzen. Beraz galdezka nago zergatik horrelako mespretxua jasaten duen Zuberoako Pettarra honek. Beste euskaldunen aldetik, izan duten manexak ala hegoaldekoak, basaburuak eta arbailek dute arrakasta guztia, Pettarra ez dute ikusi nahi ere. Ez dut ezer basaburuaren eta arbailen aurka, amaren aldetik erroak han ditut, Urdinarbeko ibarrean eta Altxaiko mendian, Ahuzkirako bidean zegoen azken etxea.

Baina beste arreba bat merezi luke Pettarrak. Hau ere Zuberoa da, Zuberoako zatirik zabalena eta jendetsuena gainera, Maule bere hiri nagusiarekin. Hegoaldeko jende asko Zuberoan geldi dadila oporretan. Baina utziz gehienak Atharratzera, han gaizki hartuko badituzte ere. Kasik Maulera, naiz beste arrakasta baduten hor. Eta zer esanik Pettarreko herriskez. Beste eskualdeetako euskaldunak ez da ikusten hemendik. Toki politarik badago hemen ere, baina berehala pilatu behar dira eta horretarako bazter utzi alferkeria, erraztasuna eta moda.

JEAN LOUIS DAVANT

EUSKALDUNGOAREN aldetik ere, bada zer erran Pettarraren faboretaz, hemengoak bait ziren adibidez Oihanarte, Tartas, Belapeire, Eiategi eta Gabaditarrak. Gutiz ez utz otoi. Eta mapa bat harturik, hemengo zoko politak iker lasai, ohizko turisten artaldetik urrun. Bide handia utzirik, herrietan oinez ibili eta gero etxau edo hauzoetara joan. Ikus adibidez Larrabile, Larrauri, Mendibile, Aranbeltze, eta abar luze bat. Hortarako pazientzia poxi bat behar da. Ez duzue inolako markarik hautsiko, ez normarik beteko, ez turista dotorearen labelik irabaziko. Baina hein hori merezi du zorian lasaiak.

Txomin Artolak Amaia Zubiriarekin atera du azken diskoa

«Kantu zaharretara jo dugu libre sentitzen garelako kanturako»

Orain dela gutxi Elkar argitaletxearen eskutik kaleratutako «Folk-Lore sorta I» diskoarekin, Amaia Zubiriak eta Txomin Artolak lortutako arrakasta dela eta, azken honekin elkartu gara orain arte musika munduan egindako lan ezberdinez hitz egiteko. Beste zenbait gauzatzaz ere mintzatzeko tenorea izan du Txominek, hala nola pentsaeraz, proiektuez e.a. Denbora behar du musikari astiro astiro ekiteko.

ARGIA. Zein alde dago orain hamabost urte disko arrakastatsua kaleratu zuen Haizea taldea eta egungo Amaia-Txomin bikotearen artean?

TXOMIN ARTOLA. Garai hartan jendea hasi berria zen; elkartu eta oso libre jokutzen genuen: kantu zaharrak aukeratu, garai hartan gustokoak genituen doinuak egokitu... oso abangoardista zen, une harrentzako egokia. Gero bakoitzak bere bidea hartu zuen. Orain hiru urte kantaldietan topo egiten hasi eta tarteka abesti pare bat elkarrekin kantatzen hasi ginen, bapateko kontua izaten zen.

A. Eta lankidetzaz hori ugalduz joan zen...

T.A. Amaiak Donostian kantaldia eman behar zuen batean gonbidatu egin ninduen. Ondoren, irratiari ematen hasi ziren eta jendeak gero eta gehiago eskatu zuen. Errepertorioa osatzen joan ginen. Baina benetako oinarriak aspaldiko adiskidetasuna, aldeztasunetik elkarrekin egindako lana eta bion euskal kantu zaharrak ulertzeko modua eta kezka estetikoak izan ziren.

A. Garai hartako Haizeak kaleratutakoa eta egun ka-

leratu duzuen diskoaren artean aurrerapausurik ez dela eman dioten kritikak entzun dira, inobilista dela alegia...

T.A. Azken hamabost urte hauetan Amaiak eta biok, nork bere aldetik, hamar bat disko kaleratu ditugu guztira. Bakoitzak bere bidea egin du: Amaiak, kantu zaharretan oinarrituta, esperimentuak egin ditu Pascal Gaignerekin batera. Nik, berriz, estilo ezberdinak erabili izan ditut, pop eta jazz adibide. Hitzen aldetik

ere bai, Whitman, Aleman, Joxerra Garzia eta beste poetak. Akusazio hori oso ikuspuntu partzialetik egina da eta ez da errealia. Gainera, modan ez dagoen arren, kantu zaharretara jo dugu oso oso libre sentitzen garelako nahi duguna egiteko. Erabakia oso konzientea izan da. Normala da alabaina, kritikak izatea.

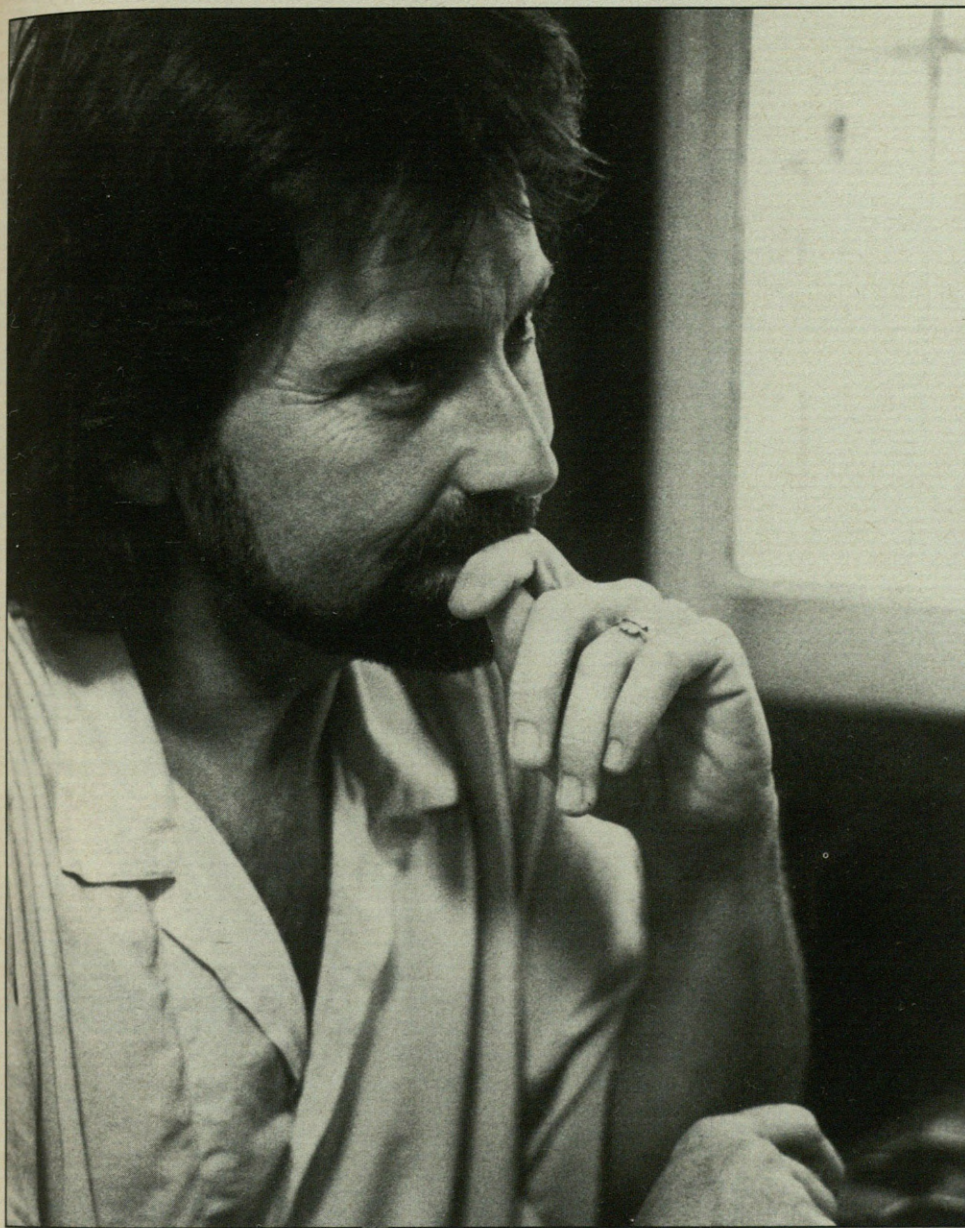
A. Sail bateko lehen diskoa omen da kaleratu duzuen hau...

T.A. Bai, hala da, heldu den urtean bigarren sortari ekin nahi genioke. Izan ere, dagoeneko errepertorioa osaturik dugu.

A. Ez zarete saiatu kantuen eskualdez eskualde aukeratzeko...

T.A. Ez, geure helburua diskoa orekatua izatea da. Horretarako, kantutegia biltzen eta ahoz aho gorde direnak jasotzen ikerlan handia egin behar da. Kantu ezagunak gain, ezezagunak ere ekartzen ditugu. Araban ere ikertu beharra dago...

■ «Kantu herrikoiak herriak berak kantatzen dituen bezala ematen saiatu gara; afizio hutsez egin dugu aukera» ●

Kantu zaharrak biltzea galtzen ari den kulturari lagungarri zaiola dio.

A. Zer dela eta kantu zaharrak?

T.A. Oso garrantzitsu deritzot. Herri honen kantu zaharrekiko joera izugarria izan da eta azken urte haue-
tan hasi da galtzen. Herri batentzat hizkuntza oso garrantzizkoa da; bere nortasuna da, beste herrietatik bereizten duena. Kulturaren ardatza ere bada, eta hura galtzen bada kultura bera ere galduko da.

A. Era berean, kantatzeko

plazerra aipatzen duzue...

T.A. Bai, oso gustokoa dugu estilo hau, Modu xehe, naturalean eta ahotsari garrantzia emanez, kantu herrikoiak herriak berak kantatzen dituen bezala ematen saiatzen gara; afizio hutsez egin dugu aukera. Sintetizadorea eta aspaldi sartuak ditugu, baina osagarri hutsak dira, kantuen izaerari egokitzen zaizkio.

A. Gaztetan ingeleseraz kantatzen zenuen, ba al du

garrantzia egun euskaraz kaniatzeak?

T.A. Hamalau urterekin Beatlesen kantuak abesten nituen. Gustoko nuen. Euskaraz ez zegoen ia ezer ere. Baina egun ingelesera hemen erabiltzea barregarri iruditzen zait.

A. Militantzi kontuak ere badu eraginik...

T.A. Dena lotuta dago, euskaraz egitea, militante izatea. Okerrena da gaur egun ia ez dela kriterio gar-

biekin jokatzeko. Guzti hau esan eta gero bertako musikarik entzun ere egiten ez duen jende asko dago. Proiektu ederra litzateke euskarazko irratia egitea, irratsaio guztiak euskaraz izateaz gain, euskal musika besterik jarriko ez lukeena.

«Niretzat, aurreko etapari amaiera ematea ez da traumatikoa izan» ●

A. Lankide berrien eragina nabaria izan al da?

T.A. Dударik gabe, Joxean Goikoetxeak soinuarekin eta Alan Griffin irlandarrak flauta eta txilibituarekin, ekarpen interesgarriak egin dituzte. Alanek Irlandatik ekarritako doinu dexente agertzen da gure abestietan.

A. Orain arte bakarka landutako bidearekin jarraitzeko asmoa bemendik aurrera?

T.A. Beno, ez daukat oso garbi. Orain artekoaz etapa bat bukatu dut, baina ez da traumatikoa izan. Bakarka kaleratutako azken diskoa, 90ekoa, garai hartako testamentua da nolabait. Horrek ez du esan nahi hemendik aurrerakoa izugarri ezberdina izango denik. Egun kantu tradizioaletan zeharo murgilduta nago. Badut, bestalde, musika lagun batzurekin lantzeko asmoa, hitzik gabekoa seguruenik; doinuak huts-hutsik axola zaizkigu, ikertzea, asimilazioak egitea... Oso gauza librea da loturarik gabekoa.

Ritxi Lizartza

Llamas, multigalerien aitzindari

Arte galerietako giroa lasaia izaten da. Koadroari begiratu eta jendea hausnarketa sakonean gelditu ohi da. Hondarribiko Llamas Multigaleriara hurreratu gara eta guri ere artelan bakoitza interpretapen etengabea gertatu zaigu. Gure ondokoak, berriz, erosten aritu dira. Artean inbertitzea segurua omen da. Diru kopuru handia mugitzen da. Llamas-en, aukera ezin zabalagoa izan.

ORAIN zortzi urte hasi ziren Hondarribian Multigaleria baten egitasmoa aurrera eramaten eta geroztik urtero ekainetik irailaren erdialdera arte ez dute behin ere hutsik egin. Multigaleriaren ideia guztiz berritzailea da gure artean, bertan egile eta lan estilo desberdinak ikus daitezkeelako batera, ohizko galerietan gertatzen ez den

bezala. Bakanak izaten dira horrelakoak Euskal Herriko panorama artistikoan eta Llamas Galeriakoei Bilboan dutenaz gain Hondarribian «multia» ere eskaintzen dute.

Artista garaikideak dituzten biltzen dituztenak eta guztira 30 inguru izaten dira bertan beren obrak ikusgai jarritzen dituztenak. Galerian bakoitzean hamasortean behin autore desberdinak

erakusten du eta beti izaten da berrikuntzarik galeria batean zein bestean. Sei areto dituen Hondarribikoan era guztietako lanak topatu ditugu: marfilezkoak, brontzezkoak, estilo desberdinetako pinturak, Pertsia alfonbrak eta abar luze bat. Aukera zabalagoa eskaintzeko asmoz Enrique Llamas-engandik sortu zen multigaleria sortzeko ahallegina eta artista eta arte estilo desberdinak sailkatzeko proiektua.

Artea inbertsioa da

Joli Paez, bertako ardura-dunak zehaztu digunez, jende asko dago interesaturik artearekin, eta horretan inbertitzen duena eta artelanak erosteko bati ere erreparorik ez duena; jende askorentzat artea, funtsean, dudarik gabe, inbertsioa da».

Aurrekoari erantsiz, «egungo artista garaikide guztiek honez gero 50 urte baino gehiago dituzte, eta margotzeari uzten dioten momentutik beren obrak izugarri gehiago birbaloratzen dira».

Erakusketetara hurreratzen den jende kopuruari dagokionez, gero eta gehiago animatzen dira «bista bezitzera», Enrique Llamas-en hitzetan, eta «ilusio eta gogo handiagoa somatzen da jendearen artean obraren bat erosteko garaian». Artelanen prezioen gainean galdetu diogunean zera esan digu: «batzuk zerbait erosi nahi dute beste ezeren gainetik, etxera zerbait eramanez, inbertsioa delako edota aspalditik horrelako obra baten atzetik dabiltzalako, eta batzutan epeka ere

egiten dute ordainketa eta diru kopuruari ez diote borrenbeste begiratzen, eraman nahi duten obraren kalitateari baizik».

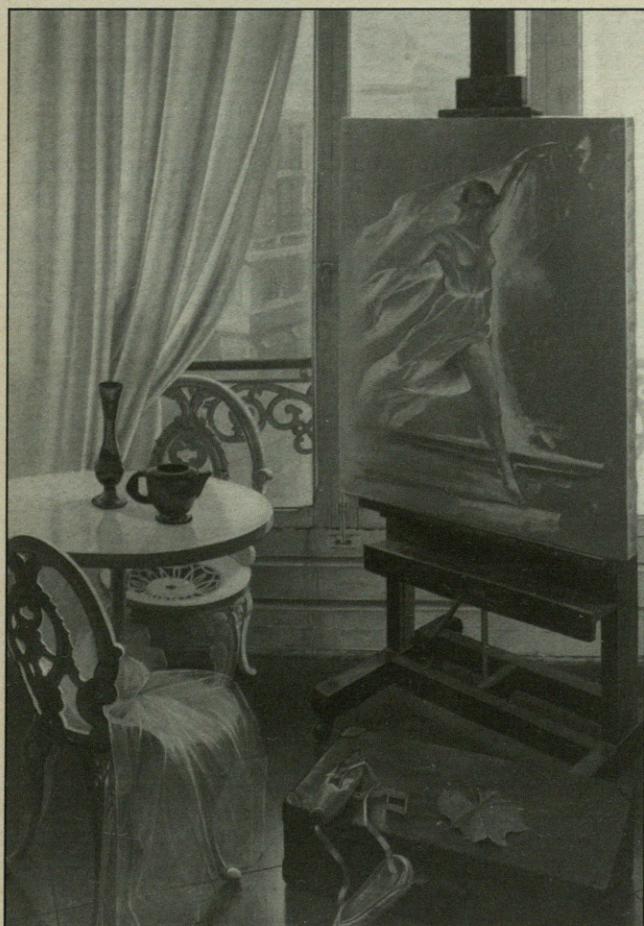
Gure aurrean bezero batzuta sartu direlarik harritu

Jende asko dago interesaturik artearekin eta horretan inbertitzen du ●

gaitu beren artean zerabil-tzaten zifren kopuruak. Koadroek duten tamainaren arabera eta autorea ezaguna denaren arabera izaten duten batz besteko prezioa 200-300 mila pezeta edo 10-15 mila libera artekoa izaten da. Batzutan autoreak hartzen duen garrantziaren arabera bere obrak ere garestiagotzen dira. Esaterako, abuztuaren bukaeran Julian Momoitio Larrinaga bizkaitarraren 32 koadro saldu dira 6 egunetan Amerikako V.

'Inpotentzi malkoak', Momoitioren maisutasuna bilaketa etengabea datza, sentimenduz beterik agertzen zaigu bere obretan.

Marcos-en errealimoa, detaile txikiena ere agerian.

Arrueren euskal estiloaren aztarnak nabariak dira bere obra osoan zehar.

urteurrenean erakustekoa dela eta. Bestela ere, eta obra egina dagoen materialaren arabera, marfilezkoetan milioi bat pezeta edo 50 mila libera inguruko prezioak arruntak dira eta bi-koiztu ere egin daitezke.

Hondarribiko aretoek biltzen duten eskaintzari helduz, begibistan izan dugunari buruzko adierazpen luzeak eta mamitsuak eman dizkigute bertako jabea eta arduradunak diren Enrique Llamas eta Loli Paez-ek. Marfilezkoetan tailu japoniar, txinar eta europarrak dira baliozkoenak beren esanetan, eta ziurrenera hemendik urte batzutura «urre txuria»-ren eskasia, batetik, eta nazioarte mailan herrialde batzuk hartu duten salmentaren debekua-
ren ondorioz, bestetik, oso zaila izango da honelakoak edukitzea. Bestalde, mundu mailan dauden Pertsiaiko alfonbrarik onenak ere badira bertan eta eman nahi zaien erabileraren arabera mota

desberdinetakoak aurki daitezke. Beste batzuren artean, zetazkoak, hereke, isfahan, tabriz, nain eta abarrekoak. Bataz beste, Llamas-ek gaineratu digunez: «maila bonetakoek metrakarratuko milioi t'erdi korapilo izaten dituzte eta urrezko bainu bat ere izaten dute gaintetik».

Brontzezkoetan berriz, euskal kutsuko eskulturak izaten dira preziatuenak, eta jendea oso zalea da mota honetakoak eramaten, «funtsean, patxada, lasaitasuna adierazten duten irudiak direlako, eta jendeak hori bilatzen du honelakoak eramaterakoan», diosku Llamas Multigaleriako jabeak. Asko dira erakusgai topatu ditugunak, arrantzaleak, arraunlariak, urtzaileak, sardina saltzaileak, meatzariak...dena egoera desberdinetan eta halaber giro lasai beretsuan.

Aukera ezin zabalagoa

Areto desberdinetan ere ikus daitezke hainbat margolariren lanak. Hogeitamar dira eskuarki multigaleria hauetatik pasatzen diren artistak, besteak beste, Julian Momoitio eta Resu Arrue bizkaitarrak, D'Antoni, Jomaso, Ortuño, Rafael Basterra bilbotarra, Colomer, Jose Luis Aldekoa bizkaitarra, Alonso Paez, Villa Libarona, Selles Miro, Perez Diaz eta Hernandez Martin.

Estilo oso desberdinak ikus daitezke, nahiz eta oinarrian obra guztiak garai-kideak diren. Jose Luis Aldekoa dugu irailaren lehenengo astean Hondarribia aldeko paisaiak, eraikuntzak, zubiak eta abarrekoak erakusgai jarri behar dituen margolari inpresionista.

Carbonell eta Barrena dira, besteak beste, estilo berdinekoak. Errealismoaren il-dotik jotzen dutenen artean, berriz, Marcos, Segura eta D'Antoni dira galeria hone-tan erakusten dituztenak. Noski, badira ere estilo gehiago lantzen dituztenak, espresionismoa esate bate-rako, edo abangoardiara jotzen dutenak. Edozein modutara, ikus daitekeen bezala aukera handia da Llamas Multigaleriak es-kaintzen duena bere are-toetan, eta bertaratzen den jendeak, Enriqueren hitze-tan, «*guzti hau ikusita, as-kotan, ez daki ia nondik hasi, eta lehenengo begi-ratuaren ondotik pausa-tuago erreparatzen die koadroei*».

Artisten egitekoaz galde-tu diogunean, denei erres-petu handia diela esan digu, «*baina zoritxarrez, mar-golariak asko dira eta ar-tistak berriz gutxi. Nire ustez, artistek datu gehia-go eman behar lituzkete egindako obraren gainean, erraztasun handiagoak eman margotzen dituzten koadroak kaleko jendeak behar bezala interpreta di-tzan. Abangoardiakoetan, batez ere, sarritan gerta-tzen zaigu jendeak galde-tzea gauzakonkreituak, eta nola galeriakoei askotan argibide handirik ez digu-ten ematen, zenbait koadro arrotzak zaizkio jen-deari*». Honen harian

■ Brontzez-koetan, euskal kutsuko eskulturak dira preziazatuenak eta jendea oso zalea da holakoak eramaten ●

zehaztu ere nahi izan digu, «*bezeroari lagundu behar zaio, eta interesatuta da-goenari areago, dudarik ez, zeren erosi baino lehen ez bait da erraza izaten as-kotan aukera egokia egi-tea, eta interpretapenek garbiak izan behar dute, jendeak hala eskatzen digu behintzat; jendeak ulertu nahi ditu obrak, eta horre-tan, nire ustez, artistak*

zeresan handiagorik behar luke. Oraindik jendeari ar-tea hurbiltzeko beharra dago», eta multigalerietan horretarako aukera agerian da. Guri behintzat ikusita-koak errepikatzeko gogo-a utzi digu, «*artistaren mun-dua komunikazio mundua bait da*», Enriquerenak dira azken hitzak.

Enrique Llamas, Hondarribiko bere izeneko multigaleriaren jabearekin izan gara solasean.

Patxi Sarriegi

Sortu berri da kontserbatzaile eta berritzaileen elkarte

Gipuzkoako ondare artistiko eta kulturala zaintzea xedetzat

Donostiako San Telmo museoaren inguruan jaio da Gipuzkoako Kultur Ondareko Kontserbatzaile eta Zaharberritzaileen Elkarte. Taldearen asmoak zeregin hauetako profesionalak bildu, ondare artistiko nahiz kulturala zaindu eta kezka hau erakunde, herri elkarte eta politikoen artean zabaltzea dira. Baita ere zaintze eta berritze lanak bideratzeko aholkulari gisa ihardutea.

PINTURA, eskultura, altzari, keramika, harri, metal eta papera erabiltzen dituen Gipuzkoako zenbait profesional bildu ondoren, Donostiako San Telmo museoan kokatzen den Gipuzkoako Kultur Ondareko Kontserbatzaile eta Zaharberritzaileen Elkarte jaio da duela gutxi.

Idea nahiz eta duela denbora dexente sortu oraintsu gauzatu da. Elkartekoek beharrezkotzat ikusten zuten taldea Gipuzkoako ondare artistikoa eta kultura zaintzeko nahiz kontaktoan egoteko eta elkar laguntze-

ko, azken asmoa Gipuzkoako profesional guztiak biltzea izanik.

Elkartearen helburu bat iharduera horietan dabil-tzan profesionalen artean lankidetasun izpiritua bul-tzatzea da, instituzio, era-kunde pribatu eta publi-koari aurre egiteko.

Beste bat Gipuzkoako ondare historiko eta artisti-koa zaintzea, «gaur egun

egiten dena kontrolatzea - rren, askotan berritze la- netan konponbiderik ga- beko kalteak egiten dire- lako», aipatzen digute.

Baita ere gaizki informa- tuak dauden edo nahiko ezaguera ez duten organis- mo publikoei ere laguntza eskaini eta aholkulari gisa ihardun kultur ondasunen zaintze eta berritze lanak bideratzeko. «Adibidez, berritze lan baten aurrean zein erretaula egitea ko- meni den edo koadro bat, metal ala harri egitura ba- ten artean aukeratzeko garaian interesgarritasun historiko, artistiko eta kulturala kontuan harturik lehenetsiak zeintzuk di- ren esateko».

Jendearen artean ondare kultural eta artistikoarekiko zaletasuna eta arreta zuz- pertzea da ere euren asmoa.

Horrela, hitzaldiak, ihardu- naldiak, biltzarreak eta ikas- taroak antolatuko dituzte koadro, eskultura, keramika edo beste edozein artela- naren berritze prozesua zein den ezagutarazteko eta bide batez bertako edo kan- poko adituak ekarri hauen bitartez Elkartekoak izan ditzaketan arazoak kon- pontzeko nahiz beren ikas- ketak egokitze.

Profesional titulodunak

Egin nahi duten lana ez da erraza batipat Gipuzkoan orain arte horrelako elkar- terik egon ez delako eta hastera, finkotasuna lortu eta aurrera ateratzea beti zaila izaten da.

Elkarteko partaideak profesional titulodunak di- ra, «gaur egun berritze ikastaro asko ematen dira, eta ikastaroa egin duena berehala hasten da berr- itzaile lanetan. Hau oso arriskutsua da askotan eta

■ Ondasun artistiko nahiz kulturez eta zaintzeaz arduratzen diren batzorde ofizialetan parte hartzea eskatzen dute ●

«Gure sustraiak zeintzuk diren jakiteko artelanak behar diren bezala zaindu behar dira».

obra hondatu egin dute lana burutzeko nabiko ezaguera ez dutelako».

Lan egiteko oinarritzko hiru puntu jarri dituzte. Lehenengo puntuak berritzaile lan guztietan zer bide eta materialak erabili diren adierazi behar dela dio. Bigarrenak erabiltzen materialak itzulgarriak izan behar dutela, «berritzaile batek bere aurrekoaren lanazuzenaez dela ikusten badu akatsak konpontze-ko aukera izan dezan». Eta azkenak artelan bat berritu behar denean zerbait ezarri behar bazaio argi ikusi behar dela zein den zaharra eta zein ezarri dena. «Nabiz eta behar estetiko batzuk egon, ezinbestekoa ikusten dugu obra berritu bai-

no lehen nola zegoen eta konpontzeko eman diren urratsak adieraztea».

Norabiderik gabe ikusten dute bestalde administrazioaren politika arte eta kultur ondareek babesteko.

Elkartearen asmoa Gipuzkoako profesional guztiak biltzea da ●

«Administrazioak oso gutxi egiten du eta egiten duena behartuta sentitzen delako da». Hau dela eta administrazioa politika serio batez guzti horretaz arduratu dadin bultzatu nahi dute, «Gipuzkoan ez dago

argi ez zer egin behar den ez eta egiten dena nola kontrolatu. Edonork berritu dezake artelan bat, inongo kontrolik gabe eta nabiz eta batzutan lan ona izan askotan kalteak ezin dira gero konpondu. Egiten den lana ona izango dela ziurtatu behar da».

Ondasun artistiko nahiz kulturalaz eta kontserbazioaz arduratzen diren batzorde ofizialetan parte hartzea ere eskatzen dute. «Uste dugu lan bat ondo egin den ala ez eta nola egin behar den esateko gai bagarela».

Jendeak bestalde beren lana ez duela ezagutzen diote, «hau ez da gertatzen Europako herrietan. Hango egunkarietan kontser-

bazio edo berritzeari buruzko artikuloren bat agertzen da astero».

Beren ustez herri baten historia ezagutzeko artelaren kontserbazioa oso garrantzitsua da, horietan agertzen baita herri horrekiko dokumentazioa, «askotan bitzeginen da euskal kultura eta sustraietaz... baina non daude gure aurreko existentzia eta sustraiak? Zer garrantzi ematen zaio artelaren kontserbazioari? Gure sustraiak zeintzuk diren eta beste bizimoduak gurean nolako eragina izan duten jakiteko artelanak behar den bezala zaindu behar dira».

Joxi Goikoetxea

Hamasei mendez lurpean egon da

Argia ikusi du zelta eta erromatarren saildutegeiak

Erabat argitu gabe dago oraindik Frantziako Grand herriaren azpian deskubrituriko hiri zaharraren jatorria. Orain arte anfiteatro bat, hogeitabi dorre, lurpeko ubide sare ikusgarria eta osorik ezagutzen den mosaiko erromatar handiena agertu dira. Hainbat misterio gordetzen ditu halere Grannus jainko galesaren eta Apolo erromatarren gurtokiak.

VOSGEAK eskualdean kokaturiko Grand herriak 540 biztanle baino ez ditu gaur egun baina, arkeologoen lanek erakutsi du-

tenez 60.000 pertsona bizi izan ziren bertan erromatarren garaian. Lehen aztarnak 1962an agertu ziren. Harrez gero etengabekoa

izan da azterlarien harridura eta poza. Poza paregabeko aurkikuntzak (mosaikoa besteak beste) egin dituztelako, eta harridura inork ez duelako ulertzen nola desagertu den mapa guztietatik garrantzi horretako kokagunea.

Orain arte aurkitutako 390 putzuek eta 25 kilometrotan luzatzen diren ubideek adierazten dutenez, urarekin loturik dago hiriarren jatorria. "Ur purifikatzaileak Apolo jainko erromatarren segitzaileak garbitzeko eta, lehenago -galesen garaian- ur mirakulosoak, bertan gurtzen bait zuten Grannus jainko sendatzailea.

Egungo teknika sofistikatuak esker geiser moduko

iturburua kokatu ahal izan da eta, bide batez, Grandeko eleizaren erorketen arrazoia argitu. Eleiza kristaua aintzineko hiri kanalez-tatuaren gainean eraikia bait dago.

Baina badira oraindik argitu gabeko hainbat kontu eta horren inguruan teoria ugari sortu dira. Batzuen ustez druiden bilgunea zen Grand, beste batzuek diotenez Unibertsoko Arkitekto Nagusiaren planoen arabera eraikitako jakintsuen gordelekua eta arkeologoen eritziz saildutegia. Baina azken hauek ere hipotesien mailan mugitzen dira.

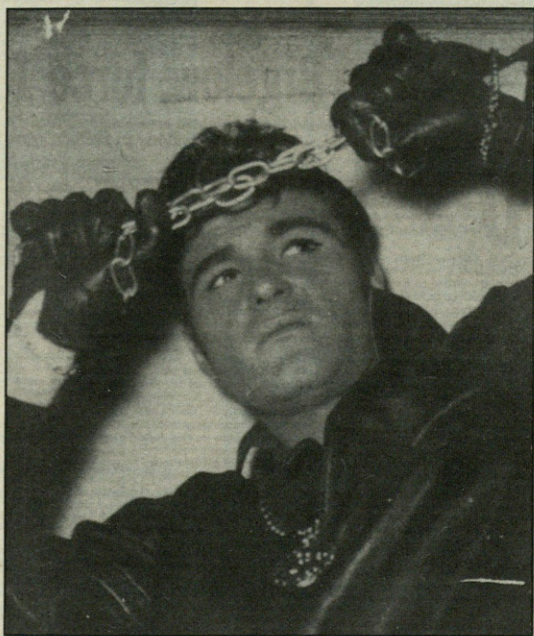
Jean-Paul Bertaux ikerlari buruak aitortzen duenez: «Badakigu uragatik izan zela (hiriaren sorrera) baina ez dakigu zergatik aukeratu zuten ur hau. Ingu-ruetan Grandekoa bezalako 73 iturburu daude, inork ezin du esan zergatik etorri ziren hona, eta zergatik joan ziren gero...» Teoria guztiak daude, beraz, frogatzeke.

Grandeko mosaiko erromatarra

Kubako zine erakundeak kinka larrian

ICAIC (Kubako Zine Arte eta Industriako Institutoa), Alfredo Guevarak 1959an sortutako erakundea, Kubako instituzio kulturalik garrantzitsuena, desagertzeko zorian egon daiteke. Uda hasieran Granma aldizkariak adierazi zuenez batu egingo dira Indar Armatueta, telebistako eta Kultura Ministraritzako (hots, ICAIC) estudioak. Ofizialki emandako arrazoia bitarteko materialen erabilera arrazionalagoa lortzea bada ere, pentsamolde ofizialetik aldendutako erakundea desagertarazteko aitzakia dela diote zenbaitzuk.

Vince Taylor rock aintzindaria hilik

Londresko bazter auzo batetan jaioa zen Brian Maurice Holden, Vince Taylor rock munduan. Beti larru beltzez jantzirik rock musikaren aintzindarietako bat izan zen eta lehen urratsak EEBBtan eman arren, European lortu zuen arrakastarik handiena hirurogeietako hamarkadan. «Rock'n'roll-eko deabrua» izan zena Suitzan hil da hilaren 27an.

Ukraniako Molodist zinemaldiko antolatzaileak

Etorkizuneko zinemagintza gaurdanik prestatzen da

INDEPENDENTZIAREN

eskutik gauza ugari aldatuko dira Armenia, Georgia eta Ukraniako errepubliketan, baina arazoak ez dira horregatik gauetik goizera konponduko. Kezka zaharrei eta desafio berriei irtenbidea bilatu behar horretan gogor ari dira lanean aipatu errepubliketako zinegileak eta, agintari berrien laguntzaz nahiz aparteko jardunean, finkatuz doaz egitura eta produkzio modu desberdinak.

Dirulaguntza eta estudio ofizialen menpeko zinemagintzaren garaiak bukatu nork bere ondarea berreskuratzeko lehian dihardute Erevan, Tbilisi eta Kiev-eko agintariak, hainbat filmeren negatiboak Moskun bait dira gorderik. Armeniarrak esaterako, 92-93ko neguan Parisen erakutsiko den erretrospektiba ari dira osatzen eta, horretaz gain, urtean bostpasei luzemetraia eta beste hainbeste laburmetraia burutzeko planak dituzte. Dirua dute arazo nagusia baina bertako eta diasporako armeniarren

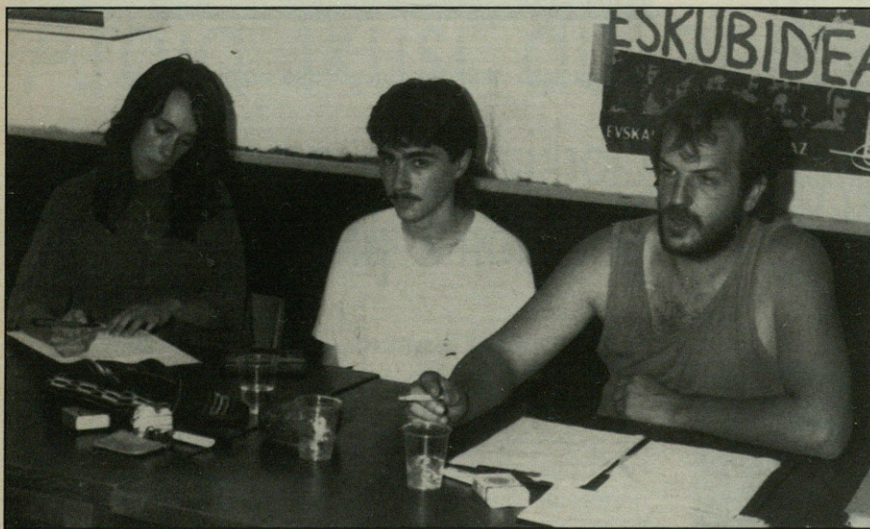
laguntzarekin aurrera egitea espero dute. «Karpoko diruaren beharrean gaude» dio Mikael Stambolcian kultura ministroak baina ez dugu gure zinemagintza nazionalahipotekatu nahi.

Arazoak konplexuagoak dira Georgiaren kasuan gobernari berriek ezarri nahi duten dirulaguntza sistema dela eta. Laguntzak jasotzeko kontseilu artistiko batek ezarritako gaiak landu beharko dira eta kontseilukideen erdia aukeratua izango bada ere, beste erdia agintariek izendatuko dute.

Ukranian ere finantziario arazoei egin behar diete aurre baina oso dinamiko da bertako zinemagintza, horren lekuko ihazko udan burututako filme ekologistek Mostra eta udazkeneko Kiev-en egiten den «Molodist» zinemaldia. Kezkarik nagusienak, oster, produkzio propioaren banaketa urria eta filmeak ukrainieraz egiten dituzten zuzendarien gabezia.

J.M. Heritz

T E I L A K

■ 9 TALDE EUSKALDUN IPAR ROCK 91-AN

IPAR EUSKAL HERRIKO taldeak ados ez zeudenez aurtengo Ipar Rock jaialdia ez da txapelketa izango festibala baizik. Ipar Rocken helburuak euskal eta erdal rocka, amateurak eta profesionalak elkartuta, elkar ezagutzea eta rock euskalduna bultzetzea dira. Irailaren 27tik urriaren 18ra lau ostiraletan Donapaleun, Lapurdiko kostaldean, Iribarnen eta Ezpeletan ospatuko da eta bertan, 21 taldeetatik 9 euskaraz arituko dira. Antolatzaileek aurten Euskal Kultur Erakundearen 15 mila liberako laguntza lortu dute (3000 mila pezeta).

■ DONOSTIAKO ZINEMALDIAN SOVIET BATASUNEKO ZINEMA BERRIA

AURTENGO edizioan hamazazpi filmek osatuko dute sail ofiziala, eta

besteak beste, Heston, Kinski, Close, Bates eta Saymor izango dira bertan. Hilaren 19an hasiko den edizio honean, beste askoren artean, Perestroika-rekin batera sortu den 'Kurier' kultur mugimenduko zenbait filme ikusgai izango dira.

■ ERDI AROKO BIZKAIKO HERRIEI BURUZ HIRU LIBURUKI KALEAN

EUSKO IKASKUNTZAK Erdi Aroko herriei buruz beste hiru liburuki kaleratu ditu. 32 liburu dira orain arte «Euskal Herriko dokumentu iturriak Ertaroan» izeneko bildumaren barnean argitaratu direnak. Kaleratu berri diren hiru liburuen mila ale aterako dira eta horietatik erdiak Bizkaiko liburutegietan banatuko dira. Besteak euskal zein atzerriko unibertsitateetara bidaliko dira.

E R R A N A K E R R A N

«Ez zen gauza bera gertatu Japonia, Txina, Errusia, Indonesia eta ikusi genuen beste batzuren dantzekin. Gure folklorea ekialdekoena baino gehiago gustatu zitzaizela ikusi zen. Behar bada eurak dantza estatikoago eta espresiboagoetara egongo dira obituta, hauetan keinuak mugimendua eta jauziak baino garrantzi handiagoa dute.»

Eskola dantza taldea.
El Diario Vasco,
1991-VIII-29.

«Galeria bat izan nahi genuen Madrilén eta azkenik bete dugu gure nabia, bertan Euskal Herrian barrera ona izan ez duten artistak promozionatzeko; nabiz eta askok zirkunstantziak direla medio atzera egin.»

Julia Echeberria.
Deia, 1991-VIII-28.

*Nafarroa gure kulturaren
seaska da, behar bada
alderdi gebien duen eta
klima, kolore, erritmo eta
musika aldaketa gebiago
duen probintzia izango da.»*

Koldo Zabala.
Egin, 1991-VIII-30.

*«Itzultzaileak bitarteko
papera dute bizkuntz eta
kultura desberdinen
artean.»*

Josu Zabaleta.
Euskaldunon Egunkaria,
1991-VIII-28.

*«Bibolinjole guztien ametsa
horixe da: bakarlari izatea.
Helburu bagitx zaila da eta
noski, sakrifikatu behar
zara, baina... Egun badut
aukerarik orkestra batean
sartzeko, baina neure
buruari agindu diodan
helburua ez badut lortzen,
edo saiatzen ez banaiz
behintzat, ez naizzorionsua
izanen.»*

Marisa Martinez.
Euskaldunon Egunkaria,
1991-VIII-28.

TXUTXU - MUTXUKA

AURTENGO BASAURIKO ANTZERKI JAIALDIA KALEAN

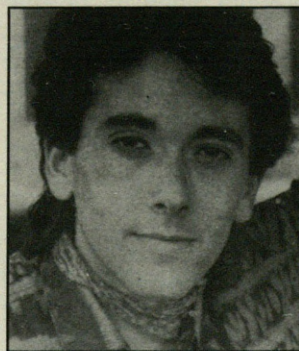
IRAILAREN 25etik 29ra bitartean izango da Basauriko VI Nazioarteko Antzerki Jaialdia. Bertan Markeliñe euskal taldeak nahiz Cuba, Colombia, Ingalterra, Katalunia eta Valenciako taldeek ere parte hartuko dute. Antzokia konpontzen ari direnez aurtengo edizioaren emanaldi guztiak kalean burutuko dira baina antolatzaileen asmoa antzokietara joaten ez den jendearengana hurbiltzea ere izan da eta oraingo edizioak arrakasta izango balu hurrengo edizioetan emanaldi batzuk kalean izango lirateke.

NOR - NORI - NOR K

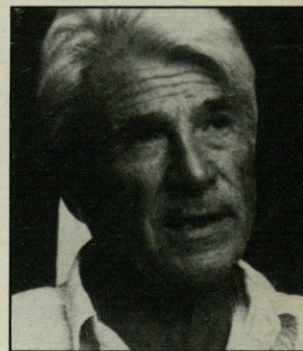
ANTTON POXELU

zizelkariaren sei obra izango dira ikusgai Hazparneko Eihartzea Kultur Etxean irailaren 15a arte. Lehen aldia da bere lanak erakusten dituela eta eskulturen hariak, mitologiari, berak sentitzen duenari eta Euskal Herriari daude lotuta ●

P. ZUBIZARRETARI

laister argitaratuko dio Erein argitaletxeak «Gabrielle» izeneko bere bigarren nobela. «Gabrielle» maitasun istorio bat da eta Marapoli izena duen berak asmatutako hiri batean kokatzen da. Liburua, duela urtebete bukatu zuen idazle ordiziar gazte honek ●

F. OYHANBURUK

«Miarritzeko Oyhanburu Korua» abesbatza sortu du. Etorki baleta eta koruaren gidari izan den Oyhanburuk sortu berri duen abesbatzak kantuen erdia euskaraz ematen ditu eta beste erdia frantsesa, espainola, alemana eta ketxua hizkuntzetan ●

Bidaiak

Udan Europara, beste asko legez!

JENDEA milioika topatu dugu European zehar joan den uztailetik abuztu hasiera alderaino egin dugun bidaietan. Jendea eta beroa, bai bata bai bestea itotzeko lain. Hala ere merezi zuen!

'Interaila' eta gazte aterpe sistema egokienak dira diru askorik eduki gabe bidaia eroso samar egin nahi izanez gero. Horrela egin genuen guk, eta goizeko zortziretarako Parisen ginen. Aterpeak lepo-hezurretaraino zeudenez gazte jendearentzako hostel batean hartu genuen lekua. Bederatziatarako oinez hasi, eta Eiffel Dorrearen bigarren pisuraino eskaileretan gora, jeitsi, Champs Elissées, Tullerriak jardín guztiak hankaz gora zituela, Louvre, Senaren ondotik 'paseotxo', Nôtre Dame, eta berrogei gradu itzalean. Bostetarako bukatu zitzaigun Paris. Ondoko eguna auzo marjinalak bisitatzen pasa genuen.

Amsterdamen goizalderako, eta zenbait aterpetan saiatu ondoren, azkenik kristau aterpe merke eta txukun batean hartu genuen lolekua. Biblia bat eta berari buruzko aburuak oparitu

Bi Berlingen arteko desberdintasuna arkitekturan nabaria bada, jendearengan ere ez da gutxiago.

zizkiguten, baina gure gelan bazen musulman bat, eta bostetarako bi oheren artean Mekaruntz begira errezuan topatu genuen. Amsterdameko gazte mugimenduak harrituta utzi ninduen, nahiz eta hemengoarekin zerikusi handirik ez izan, ez dira makalak han: jaiak etxeetan, drogak

tabernetan salgai, sexua bere bariante guzietan... Han bidaia guztian topatutako euskaldun jende bakarra topatu genuen. Zerbaitegatik izango da.

Hurrengo pausua Berlin, arte mailan gauza handirik ez, edo guk behinpein ez genuen topatu, baina gazte mugimendu alternatiboak nahiko indartsuak, naziak alde batera utziz. Bi Berlingen arteko desberdintasuna arkitekturan nabaria bada ez da gutxiago jendearengan ere. Guk hura utzi genuenean Leninen estatuak oraindik bazeuden, eta hiribideek Rosa Luxemburg eduki zeza-keten izena. Alemanian zehar Frankfurten ordu batzuk, eta Nüremberg-en egonalditxo. Beren hiri antolaketa galanta aipatu, eta beren jendeen

egonkortasuna ikusi, bertela ezer handirik ez.

Austriak bere garai berteke indarraren erakusgarritzat du Viena, jauregi delakatuak, jardintxo lasaialakale zabalak... izan zen oroitaraziz.

Italian sartu orduko astebete zehar beroa, lekufalta trenetan, aterpetarjendetzak... dena bat izaz zen. Lekuak ikusteko modukoak, zer esango du Erroma, Venezia eta Florentziaren altxorretaz, ikugabe ezin dela lurpera joan baina ikustekotan otsaila baino hobe inoiz ez.

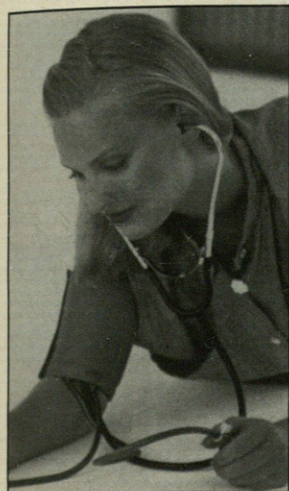
Arrapaladan Nizara joan ginen, eta han ohitura lapurtua izatea omen da, eta guri ohitura hau betetze tokatu zitzaigun, honela diru gutxi generamala soineak Bartzelonara joan ginen, eta zuzenean etxera handik.

EÑAUT APAOLAZA

Florentziako Duomo katedrala benetan ederra da.

O sasuna

Hipertentsioarekin argi ibili!

TENTSIO altua izatea omen da munduan zabalduen aurkitzen den gaisotasuna, edo hala diote behintzat, OMS elkarteak eginiko azken ikerketek. Hau dela eta, adituek, urtean behin gutxienez tentsioa begiratzera joan behar dugula aholkatzen digute.

Hipertentsioaren sintomak oso argiak izaten dira: garondo partean burukomina, zorabioak, eta gauzak sarri ahaztearekin batera, depresio nerbioak izatea.

Aurreikuspen mailari dagokionez, jatorduetan gatz gutxi hartzea komeni da, bertako sodioa bait da gaisotasun honen eragile zuzenatariko bat. Bestalde, haragi gutxi jan behar da eta ezte eta fruta ugari hartu.

Erremediorik onena, hala ere, kirola egitea da, eta eguneroko lanak larritu gabe eta lasaitasunez hartzea.

G astronomia

Z I K U L U S A L T S E T A N

Otapurrak lukainka, mahats eta arraultzez

Etxe askotan sobrante geratu ohi den ogia erabiltzeko plater egokia da gaur proposatuko dizuegun hau. Lau lagunentzako moduan egin nahi izan ezkerotan honako osagai hauek behar dira: kilo batetako ogia, 300 bat gramo lukainka, litro laurdena olio, baratxuriak, mahatsa (kilo erdi inguru), ura, gatz.

Prestakuntzari dagokionez, otapurrak jan aurreko egunean ogia ondo zatikatu beharra dago; ogiak, gainera, hiru edo lau bat egun izan beharko ditu. Zati txikitan egitea oso garrantzitsua da, garbantzuaren neurri antzera gutxi gora behera. Azalak

otapurra baino meheago izan beharko du.

Ogia zatitu ostean, apurrak mahaizapi batean bildu, eta ondo nahastuaz, uretan busti. Ondorengo pausoa gatzatzea izango da, eta mahaizapia berriro hartuaz, guztia ondo estali eta 18/24 bat ordu inguruz besterik gabe eduki eta itxoitea.

Hurrengo egunean, jaten hasi baino orduerdi lehen, batxuriak frijitu beharko dira. Urreztatzerakoan otapurrak hartu

eta batxuriek ondo nahastu. Arraultzak eta lukainkak frijitu eta mahatsa bota. Sartaiatik platererako bidea hartu behar du zuzenean.

Z ientzia

Katagorrien oroimena

Bi biologo amerikarrek egindako ikerlan baten arabera, katagorri grisek oroimen topologiko harrigarria dute. Princenton-eko unibertsitateko Lucia Jacobs eta Emily Liman-ek hilabete batzuetan hamar bat katagorri gris parke

batean itxitura barruan eduki dituzte.

Egunero parkeko urritzetan janaria bildu ondoren, katagorri bakoitzak bazter bat aukeratzaren zuen bere altxorra gordetzeko. Gero parketik atera eta urrutitatu eduki zituzten egun batzuetan urtxintxak. Berriro parkera ekarri eta animalia gehienek beren txokoa erraz aurkitu zuten.

Lucia Jakobs-en eritiz, portaera honek

katagorriek buruan mapa egina dutela esan nahi du. Orain gainera, saiakuntzak katagorrien bizileku naturaletan egitekoak dira.

ELHUYAR

Zinema

Zuzendaria:
Raphl Singleton.
Antzezleak:
David Walters,
Richard Wolfs.
Stephen King-en
izen bereko
liburuan
oinarritua.

Izuaren aurpegi merkea

BELDURREZKO generoak filme ederrak eskaini dizkiguna gauza ukazina da. Boris Karloff, Bela Lugosi, Peter Cushing, Christopher Lee eta beste hainbestek gorpuztutako gizaki-erdipizti ahaztezinak, ez ziren gaizto bere gaiztotasunean. Edo ez, behinfzat, izua baino nazka sorarazten diguten gaur egungo munstroekin konparatuta.

Badira hala ere zenbait antzekotasun, izan ere antzezle handi haien ospe eta arrakastak medio gutxiz errodatutako lanetan parte hartzea behartzen zituen noiz behinka. Egun, berdin gertatzen da, eta zenbait izen ezagunen sona medio, diru erraza ateratzen da presupuesto adina imaginazio eskasez eginiko filme kaxkarrak pantailaratuta.

Azken horietako bat da «La fosa común» lana, ikuslegoa erakartzeko Stephen King 'Best Seller' sortzaile amerikar ospetsuaren izena erabiltzen duena. Ez da, izan ere, bere obra bat oinarri hartuta eginiko lehen zine adaptazioa, eta horra hor bestela «The Shining», «It», «The Dead Zone» edota «Carrie» famatuak.

Argumentu eskasez, filmea tipikotasunean erortzen da. Konturatzerako arratoiez inguratuta egongo da ikuslea. Aitzakia, arratoi erregea (ala erregina?) akatzea. Izuaren aurpegi modernoaren produktu merke bat nonbait.

ALBERTO IRAZU

Antzerkia

● Irailaren 12an, Donostiako Jolastokietan, **Tira Ta Floja** taldeak «Kaka ta kaja» antzeztuko du, 20.00etan.

● **Kiska** txotxongilo taldeak «Bikote bihurria» era-

mango du Intxaurrendoko plazara, hilaren 14ean.

● Busturian, **Goloka** taldeak «Oilo Golokaren Tra-pa» taularatuko du, Altamira auzoan, 13.00etan.

Pikor: «Hitzik gabe mintzatu nahi dugu»

ARGIA. Zertan datza gaur egun eskenaratzen aritzen zareten bi antzezlanak?

PIKOR. Hitzik gabeko lanak dira geureak. Izan ere, eskenografia aberatsa, banda originala eta aktore/aktoresen erritmo eta espresioaz mintzatzen gara. Aipatu behar da *Jake Mate* taldeko Pablo Lasarena dela banda originala. Guztira bost partaide gara, eta *Lati-rri* eta *Teatro Atro* taldeetako lagunak ari dira gurekin. Gure bi lanak, «Naftalina» eta «Nor dada» jende helduarentzat eginak dira, komikoak badira ere.

Lehena 90eko maia-tzean estrainatu genuen. Jorratzen duen gaia errealtatea eta fantasiaren artean kokatzen da; denda bateko trajeek bizitza hartzen dute eta arazoak sortarazten dituzte. Azken finean, pertsonen arteko erlazioak eta zintzotasuna dira gai nagusi.

Bigarrena, iragan

uztailean estreinatua, tren-geltoki batean gertatzen da. Mutiko koadrila bat jolasten ari dela, pistola bat aurkitu eta istripuz zauritu bat gertatzen da. Handik urtetara, zaurituak koadrila bera biltzea lortzen du... Gaia, bakardadea, komunikazio eza eta zurikeria. Komedia mingotsa da hau.

Egia esan, zine mutuak dexente erakutsi digu, batez ere Charles Chaplinengan aurkitu dugun estetika aberatsa.

Folk jaialdi zaharrena berriro ere Getxon

UDA partean Euskal Herrian hain ugari izaten diren musika eta folk jaialdiak ez dira amaitu oraindik, eta eguzki beroaren sasoia piskanaka joaten ari zaigun arren bada zer ikusi eta zer aditu bazterretan zehar. Hemendik aurrerakoak, hala ere, zaletuarentzat azkeneko aukerak izango dira, eta horrexegatik, beraz, jaialdi hauetara hurbiltzeak pena mereziko duena ez dago dudarik.

Horietako bat, Getxoko Nazioarteko VII Folk Jaialdia, irailaren 10etik 14era luzatuko da; egunez egun honako kantari eta taldeek hartuko dute parte: irailaren 10ean, Romoko Santa Eugenia plazan, 22.30etan, **Etxamendi eta Larralde** eta **Tapia eta Leturia** ari tuko dira. Hilaren 11n, leku eta ordu beretan, **Izugarri** eta **Txomin Artola** eta **Amaia Zubiria**. Hilaren 12an, kanpotarren txandari

hasiera emanez, **Ketama** andaluziarrak eta **Toquin-ho** brasildarra izango dira Fadurako pilotalekuan 22.30etatik aurrera parte hartuko duten interpreta-

Lehen bi egunetan bertakoak arituko dira; hurrengo bietan kanpotarrak; azken egunak, Ruper Ordorika ekarriko digu

riak. Hurrengo egunean, **The Barel Works** eta **The Oyster Band & Friends** ingelesek ekingo diote lanari Fadurako pilotalekuan. Hilaren 14ean, azken egunean alegia, **Ruper Ordorika** eta **Ray Lema** zai-retarrak emango diote amaiera aurtengoi jaialdiari

● Irailaren 8an, Zarauzko Musika plazan, 22.30etan hasita, **Kazkabarra** folk taldearen kantaldia izango da. Gogoratu **Azken saltsak** izeneko diskoan agertzen diren kantuak izango direla oinarria.

● Irailaren 10ean, Zestoako Laranjadi plazan, 20.00etan, **Enrike Zelaia** soinu-joleak kontzertua eskainiko du.

● Hondarribiko Ventan **Peio** eta **Pantxoaren** kantaldia izango da, 22.00etatik aurrera. Ondoren, **Minxoriak** taldeak gaua alaituko dio hara dantzara hurbildu nahi duen orori.

● Laudion, irailaren 12an, **Kepa** soinu-jolea eta **Leturia** panderojolea arituko dira Lamuza parkeko Kultur etxean, 19.00etan.

● Bermeoko jaietako ekin-tzen artean, hilaren 13ko gauerdian, Lameran, **Gontzal Mendibil** kantariaren saioa entzungai izango da. Bestalde, 14ean, Bermeoko rock-taldean jaialdia burutuko da, **Capitol Radio** eta **Bidxorak** taldeekin.

● **Oskorri** taldeak kale-ratutako azken diskoaren aurkezpena egingo du Zuberoko Urdiñarbe herriko plazan, hilaren 14ean, 21.30etan.

Montza

LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxa: 43 12 56
20 004 DONOSTIA

Dinosauruen itzulera

EGUNOTAN Donostiako San Telmo Museoan izen bereko erakusketa irailaren 15a bitartean. Haurrentzako bereziki zuzendua dagoen erakusketan datu interesgarriak aurki daitezke dinosauruen garaiko munduak jasandako aldaketek, hain bizialdi laburra dugun gizakiok biziaren historia ho-

beto uler dezagun. Bertan bideo bidez ere ematen dira animalien eboluzioaren argigarriak, dinosauruak noiz desagertu ziren, utzi zituzten ondorengoak, ahaide-tasun loturak eta abar.

Dinosauru-mota desberdinak bere tamainan ikus daitezke, mugimenduz eta soinuaz, non aurkitzen ziren ere ondoan jarrita dauden ohartaulek argitzen digute, eta iragana eta amaieraren datu asko dira bertan bildutakoak. Helduentzat 400 pezetaren truke, haur eta jubila-tuentzat 200 pezetatan eta 35 lagunen taldeentzat sei mila pezetatan erakus-keta interesgarria San Telmok paratu diguna 10.30etatik 13.30etara eta 16.30etatik 21.30etara. Argibide gehiago telefono hauetan: (943) 42 49 70 / 36 36 46.

● Gipuzkoako Getarian, Udaletxeko Areto Nagusian irailaren 21a bitartean erakusketa kolektiboa dago, **Amondarain, Arteaga, Candaup, Intxausti** eta **Txus Melendez** en marrazkiz osatua. Estudio Fernandez Galeriarekin elkarlanean antolatu da.

● Donostiako Loiola auzoko Artelekun irailaren 20a bitartean honako artista hauen lanak daude ikusgai: **Mariano Arsuaga, Juan Azpeitia, Iñaki Barea, Asun del Pozo** eta **Laureano Olaetxea**. Ordutegia lanegunetan 8.00etatik 20.00etara.

«Txistulari» eta «Dantzariak»ek aldizkari berezia atera dute elkarrekin

ALE berezia atera dute batera «Txistulari» eta «Dantzariak» aldizkariak Juan Inazio Iztuetaren Brokel dantzari buruz. Euskal Dantzarien Biltzarrak eta Euskal Herriko Txistularien Elkartek ateratzen dituzten aldizkari horiek bat egin dute oraingoan, dantzari zaldibiarrek dantza gipuzkoar hori buruz egindakoa biltzea merezi zuela uste dutelako. Elkar lan hori errepikatzeko aukerarako bidea irekita utzi nahi dute bi elkarrekin.

Lehendabiziko atalean idazlanak aurkitzen dira. Iñaki Irigoien, Mikel Aranburu, Jesus Pomares, Angel Murua EDBko lehendakaria, Carlos Sanchez, Gaizka Barandiaran, Jose Inazio Ansorena, Javier Hernandez eta Jon Bagües dira idazlan horien egileak. Bizkaia, Nafarroa eta Gipuzkoako

dantzei buruzko artikuluak dira.

Aldizkariaren bigarren atalean Brokel dantzaren txistu partiturak ageri dira, Jose Inazio Ansorenak eta Javier Hernandez Arsuagak prestatuta.

Ale interesgarria, beraz, «Dantzariak» eta «Txistulari» aldizkariak elkarrekin argitaratutako hau. Bai artikulu bai partitura lanetan eginiko lana, benetan azpimarratzekoa da. Izan ere, datu bilketa eta ikerketa sakonki eginga izan dela antzematen da orrietan aurrera egin ahala.

Euskal Herriko folklorea eta ohitura zaharrak hobe ezagutu nahi dituenarentzat oso lagungarri izango da ale berezi hau, eta baita interesgarri ere, geure betiko dantza eta musikaz kezka piska bat duen edonorentzat.

Berrizalea eta lege zaharrekoa

GAIA: Zuek biok herriko festak antolatzen hartzen duzue parte baina jarrera desberdinak dituzue. Hi, Peñagarikano, berrizalea haiz; aldiz hik, Sebastian, lehengo gauzak, lehengo ohitura zaharrak maite dituk.

Doinua: Kantore berri xarmant batzuek

Peñagarikano

Herriko festak badatoz eta ia sentitzen det lotsa, Nere lagunak ezin ekarri alaitasun eta poza, Ez det nahi bertsolarien abestia edo boza, Rokero talde bat ekar ezak ez hadi izan karroza. (BIS)

S. Lizaso

Nere laguna da festak jartzen arrastorik ez dakina, Ohiturak utzi eta daduka berritasunaren grina, Bertsolari ta trikitilari txistu eta danbolina, Ohitura zarrak errespetat itzak berria ona dek baina. (BIS)

Peñagarikano

Berri zalea naizela baina kaso ez dit egiten inoiz, Gazez parranda egin behar da eta erretiratu goiz, Talde rokero «La Polla Records» berdin «Kortatu» ta «Itoiz», Modernizatu behar omen du baina guk ez dakigu noiz. (BIS)

S. Lizaso

Berrikuntzaren alde lagunak gaur apustua egin du, Nik berriz ohitura zarrakin orain nahi nuke berdindu, Bakoitzak berea e(g)in dezagun baina nik esana(r)i heldu, Plazan rokero(a)k jarri ta ezetz hik hainbeste jende bildu. (BIS)

Peñagarikano

Noski kontentu egongo dira honuntz etorritakoak, Erregaliak ere badauzka batek ekarritakoak, Lizaso(r)i jarri behar dizkiot ama(re)n belarritakoak, Bertsolariak izan ditezen gaur itxura berrikoak. (BIS)

S. Lizaso

Biok batera hasi ginaden eta neretzako kalte, Pazientzia(re)n zakua ere oraintxe goraino bete, Berrikuntza ta rokeroa(re)kin bistatikan joan zaite, Traje berdea jazte(n d)unak ez du euskal ohiturarik maite. (BIS)

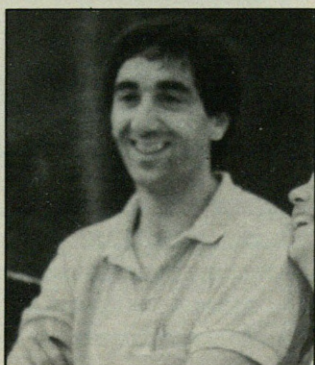
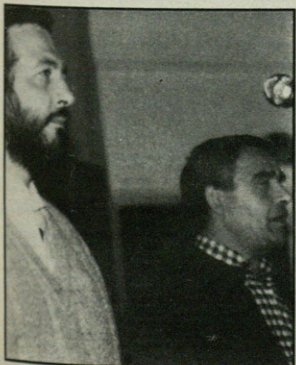
● Irailaren 7an, gaueko 22.30etan hasita, bertso saio bikaina izango da Ordiziako Herri Antzokian. Bertan **Lopategi, Enbeita, Igartzabal, Lazkano, Narbaiza** eta **Gorrotxategi** arituko dira. Gaijartzen Joxean Ormazabal.

HERNANI, 4

Telf. 42 06 24

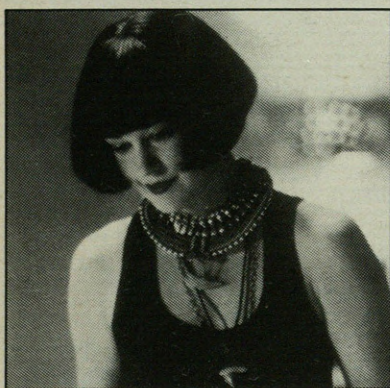
20004 DONOSTIA

T

elebista-Irratia

BOTOIA SAKATU AURRETIK

Miresle sutsuaren arazoa

Asteartea 10

21.30etan, «Gorputz bikoitza».

Zuzendaria: Brian de Palma. Antzezleak: Craig Wasson, Melanie Griffith, Deborah Shelton, Dennis Franz.

Tentsio giro oso lortua duen filmea eskainiko du ETBk irailaren 10ean. Brian de Palma zuzendari ospe-

tsuaren esanetara errodatua, gaur egungo amerikar aktoreen artean hain izen handiko Melanie Griffith da erreparto burua. Bertan strip-tease taberna batean aritzen den neska gazte baten istorioa kontatzen zaigu, ohizko den bezala atzetik ibiliko zaion

miresle sutsu eta guzti.

Filmeak jorratzen duen gaiak, beraz, ez du aparteko komentariarik merezi, eta Brian de Palma eta Melanie Griffith zuzendari eta antzezlearen lanak dira luze-metrai hau erakargarri egiten dutenak. De Palma, bere karrera luzeak emandako esperientzia eta jakitez, eta Griffith gaztea oraindik ere kamara aurreko ikaste prozesuan. Bata eta bestearengatik, merezi du ikusteak.

● Irailak 11

21.25etan, Udako zine gaua: «Fellini's Roma»

Zuzendaria: Federico Fellini. Antzezleak: Peter Gonzalez, Fiona Florence, Marmelade, Brita Barnes.

Fellini zuzendariak Erroma maila desberdinetan erakusten digu eta baita berari buruzko ikuspegi berezia ere. Filme hau errealtate eta oroitzapen istorio bat da. Fellini beraren bizitza isladatzen duena, bai artista eta bai gizon bezala.

● Irailak 14

22.15etan, Udako Zine gaua: «Hau mundu eroa»

Zuzendaria: Stanley Kramer. Antzezleak: Sid Caesar, Milton Berle, Doroty Provine, Mickey Rooney

Lau auto autopistaz Las Vegasera bidean doaz. Nahiz eta aurrez ez elkar ezagutu, denak batera abiatu dira. Bidaiariek ez dute Smiler-en berri, baina dirutza handia lortzeko aukera duten lehen okasioan, borroka ero eta zentzugabe batean murgilduko dira.

IKUSI BAIETZ

● Irailak 8 (igandea), 11.45etan, **«estropadak»**. Donostiako bandera esku-ratzeko lehia ikusgarria zuzenean.

● Irailak 9, astelehena, 21.25etan, **«Hondartza»**. Itxaso Atutxa eta Angel Alkainek Euskal Herriko hondartza batetik aurkeztutako lehiaketa.

● Irailaren 13an, ostirala, 22.30etan, **«ETB kantxa»**. Xabier Euzkitzek aurkezturiko pelota saioa.

Hilaren 14an, larunbata, 14.45etan, **«H 2 Rock»**. Maren Beobideren eskutik, musika eta erreporatiak nhas-tuten dituen programa.

● Irailak 14an ere, 19.45etan, **«futbola»**. Athletic Real Madrid partidua San Mamesetik zuzenean.

● Irailak 15ean, 20.20etan, **«Eguzkipean»**. Munduan bizi diren giza talde ezberdinak azaltzen dituen dokumentala.

TXORI BATEK ESAN DIGU

■ TVE utzi ondoren, irailaren erdialdera hasiko da Jesus Hermida kazetaria Antena 3rako prestaturik duen magazina egiten. Programa aurkezteko eginiko fitxajeetako bat Elene Lizarralde da, hemendik aurrera kate horretan ikusi ahal izango duguna.

T elebista-Irratia

Bixente Setoain: «Gure ardatz nagusia euskara da»

IKUSITAKOAK

IKUSITA

Limoiairen goxoa

B adira lau hilabete Nafarroako lehen Udal Irrati euskalduna Lekunberrin emititzen hasi zenetik. «Aralar Irratia» izenez, nafarren artean oso ezaguna den Bixente Setoain soinu-jolea da bertan buru belarri lanean ari dena. Leku batean eta bestean ikusi eta ikasi, irrati hasi berri hau segida beharko lukeen adibide pozgarria da.

ARGIA. «Aralar Irratia»-n hasi aurretik, «Xorroxin» eta «Euskalerria» irrati-tan aritu omen zara ikasten. Zein eragin izan du horrek zeuen emisioetan?

B. SETOAIN. Bi irrati horiek badituzte ezberdintasunak beraien artean, eta bakoitzetik zenbait gauza hartu ditugu. «Xorroxin» nekazal inguruan kokaturiko irrati da eta jendearekiko hurbiltasun handia dago. Guk hori hartu nahi izan

dugu; inguruko jendeari elkarrizketak egin, herriz herriko kontuak, umeentzako jokoak... «Euskalerria Irratia», berriz, profesionalagoa da, eta bertatik albisteak eman eta informatiboak egiteko modua hartu dugu piska bat.

A. Hasi berriak zarete, zenbat denbora daramazue ubinetan eta zenbat lagun dibarduzue bertan?

B. SETOAIN. Martxoan hasi ginen prestatzen eta

lehen emisioak apirilean izan ziren. Bestalde, liberatu moduan ni bakarrik ari naiz baina kolaboratzaileak ere badira.

A. Zein lekuetara ino ailegatzeko da zeuen seinalea?

B.S. Seinalea Larraunen hartzen da, eta inguruko leku batzuetan ere bai: Basaburua, Ultzamako zenbait puntu... hala ere zonalde horretako alkateak hizketan aritu dira guzien artean errepetidore bat pagatu eta inguru guztia har dezagun.

A. Zeuen ardatz nagusietako bat euskara da...

B.S. Bai, gure ardatz nagusia euskara da. Hasiera batean Lekunberriko kontzejuan zalantzan aritu ziren ea dena euskaraz izan behar ote zen edo ez. Izan ere, Lekunberrin esate baterako, gazte gehienek ez dakite euskaraz... azkenean garbi ikusi zen eguneroko programazioa euskaldun batek egin behar zuela eta dena euskaraz egitea. Gai interesgarriren bat izatekotan, eta euskaldunik ez tartean, erdaraz ere egingo litzateke. Ikusi zen hizkuntzak ez zuela oztopo izan behar informazioarentzat.

B adoakigu poliki-poliki eta arrapaladan uda. Bolandoraz atonduta aurkeztu ziguten programazioak ez du inoren mirespena sortzerazi. ETB Sport Channel bihurtu nahi dute. Niri ez zait telebistako kirola gustatzen. Erdarazko kateak pribatuen bidea hartu du. Eta abar. Ikusteko modukoa izan zitekeen zerbait iragarri zuten: solasaldiak eta musika nahastean dituen ohizko formula, Jose M. Calleja elkarrizketatzaile bikaina, eta beste kateetako kaxkarteriatik urrunduko zen esperantza. Limoi hirukoloredunak ematen dio hasiera saioari, eta eguneroko gauza xumeen irudiek udako beroaren goxotasuna eta aire freskoa ekartzen dizkigute. Azkenaldiko kareetatik ederrena, seguruenek. Gero aurkezleak hasierako irudien malgutasunari ordubeteko kontrapuntoa jartzea lortzen du. Albistegietan paper ona egin bazuen, oraingoan, J.M. Callejaren programan (hori bai harropuzkeria), deserosotasunaren isladak. «Erabat zuzenean» diosku behin eta berriz eskaiola moduan janzten duen trajetik. Batzuetan ondo aukeratutako gaiak, gehienetan hemendik kanpoko gonbidatuak, ezabatu egiten dira aurkezlearen zurruntasunpean. Errealizazio, argitazpen eta dekorazio lan bikainek ezin dute Callejaren programa salbatu. Amaieran limoia samindu egin da.

ALBERTO IRAZU

ROSA M. SABARIS

Liburuak

Ametsaren erotasuna

«Mendekoste gereziak». Egilea: Jean Etxepare. Argitaratzen du: EREINek. 250 orr.

MENDEKOSTEKO gereziak hartzen ditugunean, esperantza eta beldurraren arteko no voice's land batean gaude, eia aurkituko dugun mende hasierako iparraldeko idazle kutsu moralizatzaile edo lar-deriatsurik, eta liburu hostokatu arau, halako haridura pozgarriak eramaten gaitu, doidoia ezagutu dukegun munduan barna: alabaina, «Mendekosteko gereziak» urteko nahiz biziko edozein sasoi-netan gozatzekoak dira.

Jean Etxepare 'gazteak' orrialdez orrialde ederki erakusten digu, iparraldeak, 1950eko hamarkadan jasan dituen funtsezko jendarte aldaketa sailak.

Jatsuko Garaztar idazleak, begiak beti zabal-zabalik atxiki ditu, noski inguruko gertakariak paperrerezko, baina berdinki, bere bihotz-bihotzeko sentimenduz hornituzko solasak eskaintzeko, hori bait litzateke, berritasun bat, izatearen nortasun soila onartzen ez duen gure sistema honetan. Neskenganako desiraz, bakardadez, amodioz, haurtasunez beteak dira Etxeparen ipuin sensible bezain sensualak. Agian, adibidez, lehena da modu

humanoan ari dena, epoka burbuiltsuan hedatzen hasten zen bakardade indibiduala aitortzerakoan.

«Mendekosteko gereziak»

bildumako historiak Algeriako gerlaren garaian idatziak dira, IV. errepublika kreatiboan, Iparraldetik gazte askoz gutiago joaten zirelarik Ameriketara, aldiz tropaka, Parisera, eta herri frangotan lurren berrantolaketari lotuak zirelarik. Denbora horrek sortu itxaropenaren otserbatzaile dugu, Jean Etxepare. Orduan, agertzen zaizkigu, laborarien kataska txikiak, itsas langileen alar-gunen erotasunak, donadoen duintasunak, Parisen

lan bila ibiltzeak, soldado-goan Frantziako adin bereko mutikoe kilako elkartasunaren deskubrimenduak, hizkuntzaren desberdintasun erraldoiak gatik, higitzen eta erretzen duen urruntasun geografikoaren espresabidea, hiriko konportamenduen deskribapena (euskal kulturkraziak ordurarte hainbeste gaitzetsia zuen hiri, Baiona, Bordele eta Tolosa), eta azkenik, aitorpenik ankerrena, exodio ruralaren esplikatzeak, 81. orrian: 'Nehork ez du zinez han begiratu nahi ukan. Deusetako ez nintzan berdin, bertze ez deus guzien artean', lekuko arazo ekonomikoez zehazte 'errezak' baino haratago azalpena, hunkigarria.

Jean Etxeparek idatzi duen urte urrietan, gogoan zuen gogoan zuen ere, narrazioaz aparteko beste idatz tankerak erabiltzea: gutun kulturatzaleak (jakinik hainbat familietako haurrak kanpoan egonez, gutunak ze garrantzia zuen), apunte zerrendak, egutegi intimoak eta abar. Eta ainiztasun horrek dio, Etxepare gazteari bere aberastasuna ematen, gaien minberatasunak bezainbat.

Bukatzeo derragun, Jean Etxeparek, menturaz haus-tan, edo hautsia somatzen duela Euskaldun/Fededun binomio fatidikoa.

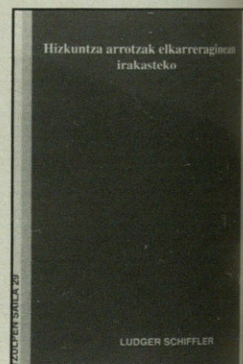
Arraroa da horren ordez derrigorrez irakurtzekoa.

ITXARO BORDA

Titulua: Hegats aldizkaria. Argitaratzen du: Euskal Idazleen Elkarte.

Aldizkaria, 4. alea, 1991eko ekaina, 266 orr. Donostian, 1990eko azaroaren 12tik 16ra Euskal Idazleen Elkarteak antolatutako XX mendeko Euskal Literaturaren gainean izan ziren hitzaldiak agertzen zaizkigu ale honetan.

Egilea: Ludger Schiffler. **Itzultzailea:** Boni Urkizu.

Titulua: Hizkuntza arrotzak elkarerraginean irakasteko.

Argitaratzen du: HABE. Aurrera darama HABE erakundeak *Itzulpen saila*. Ale hau, 29.a, honako puntu nagusiek osatzen dute: hizkuntza arrotzen elkarerraginezko irakaskuntza, eta elkarerragin sozialaren garrantzia hizkuntza arrotzen irakaskuntzarako.

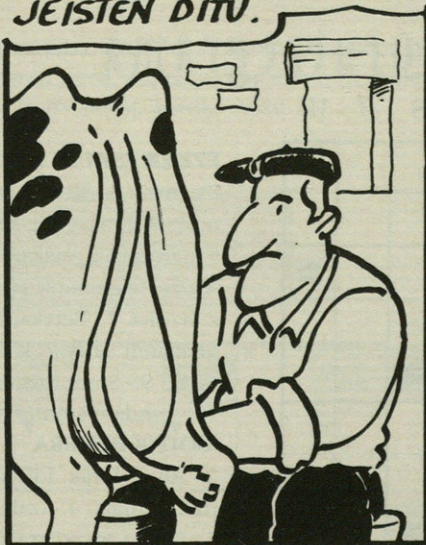

-BIZIRIK DIRAU BASERRIAK-

GOIZEKO 6 ETAN JEIKITZEN DA EGUNERO JOXEMIEL.

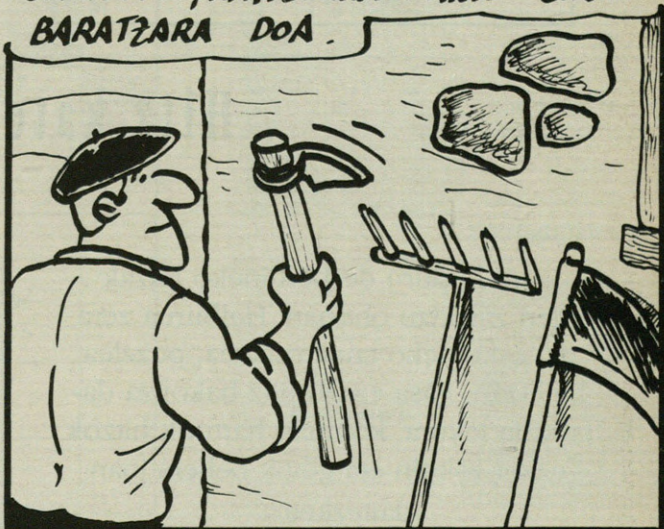
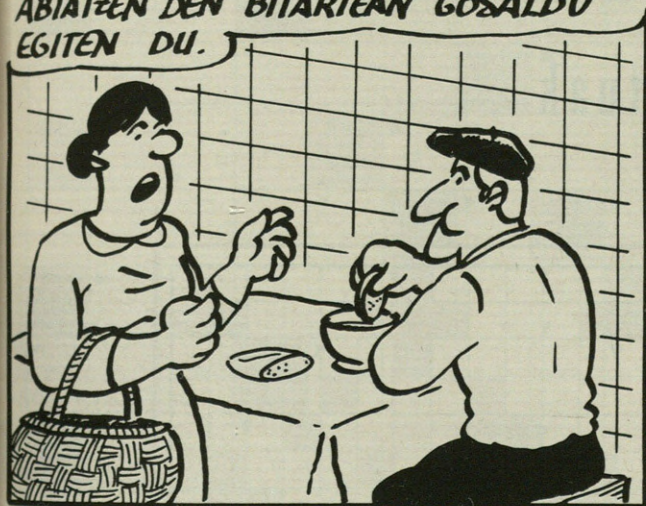
LEHENDABIZI BEHIAK JEISTEN DITU.

ONDOREN OILOEI PENTZUA EMATEY DIE.

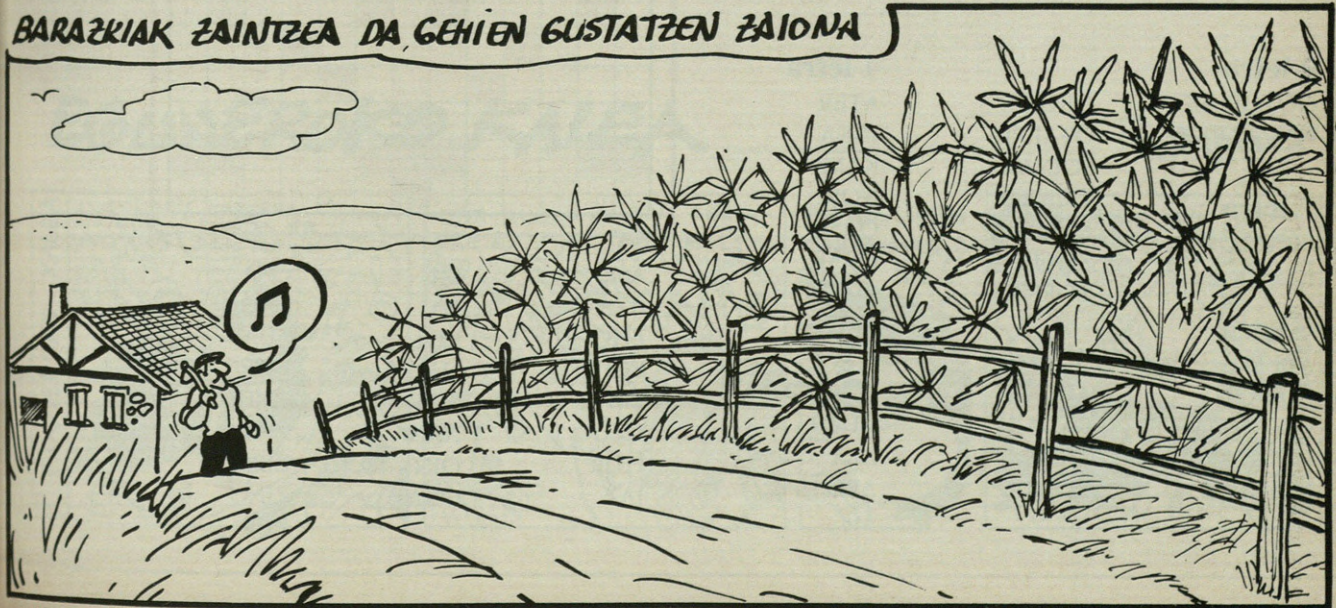

GERO, PEPITA, BERE ENAZTEA MERKATURA ABIATZEN DEN BITARTEAN GOSALDU EGITEN DU.

JARRAIAN, HAITZURRA HARTU ETA BARATZARA DOA.

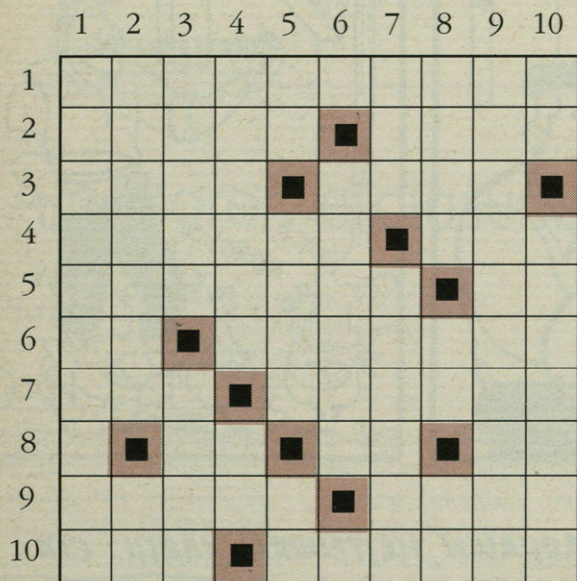
BARAZKIAK ZAINTEA DA, GEHIEN GUSTATZEN ZAIONA

HERNANI ETA TOLUSAKO LAGUNEENTZAT

Denborapasa

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN : 1.- Gaitzets, mesprezatu. 2.- Irten. Ez emea. 3.- Kolore mota. Itzulia, jira. 4.- Kargak eta nekeak gutxiagotu. Euskal Komunitate Autonomoa. 5.- Erraminta mekanikoa. Euskal Mugimendua. 6.- Atzizki femeninoa. Herri sendagintzan erabiltzen den zuhaizka. 7.- Betekada. Bizkaieraz, ausartu. 8.- Nitrogenoaren sinbolo kimikoa. Kasik. Lehenengo biak. Alde! 9.- Sosa. Kristoren garaiko apez nagusi judua. 10.- Landare arantzetsu. Kopeta.

GOITIK BEHERA : 1.- Mahatsa ematen duen arbola. 2.- Alkandorak. Idi, hitz elkarketan. 3.- Bizkaiko herria. Egurats. 4.- Azaletik. Urrearen sinbolo kimikoa. 5.- Jainko egyptiarra. Guztia. Lehenengo biak. 6.- Bat. Bulka. Bigarren bokala. 7.- Portu. Arbasoak. 8.- Kolore ilun. Likido edangarri. Har ezan. 9.- Trakets bihurtuak. 10.- Arabako alderdi espainiarra. 11.- Nafarroan, amabitxi, ama ponteko.

Hitz kateatuak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

9 letra

GOTORLEKU
NAIZATEKE

7 letra

ERNALDU
ILDASKA

6 letra

ABEREA
AURREN
GILTZA
GIZENA
LEZEA

OINAZE
OTARRE
SOINAK
TRINKO
UNATUA
ZENTZU
ZORION

5 letra

AZKAR
RADAR
ZILAR
ZORRA

4 letra

ATER
INKA
KANA
NORI
OASI
ORAK
OZEN
TREN

3 letra

AHO
ALA
ARO

ASE
AZA
EHO
ENI
ERI
HEU
HOR
IAZ

IZU
KAI
KOI
LUR
MAR
NAN
OIN
OKA

ONA
TAO
TUA
UME
UNE
ZIO
ZEN
ZIN
ZUR

ERANTZUN zenbakidunak bete ondoan, pasa ezazu letra bakoitza dagokion goiko taulara eta grabatuan ageri den pertsonaiaren izena, euskal nazionalismo modernoak izan zuen lehen irudiaren izena alegia, ageriko zaizu.

1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	

Egokituak ▼		Joerak ▼		Arnas ezak hila Anarkis-tak ▼		Zuhaitz mota ▼	
Ahalketu ▼		Handi ▼					
				1			
Bizkaiko ▼	Lehen biak ▼	Izuti ▶					
Bilbo-koak ▼	Lauetatik bata ▼	Gari ▼			6		
3							
Azk. eta lehena ▶		Biguina ▶			Bat ▶		
Ezaguna ▼		Thailandia ▼	4		Fruituak ▼		
			Ate, hitz elkar. Ogi birindu ▼				Aldea ▼
		7					
Ihardun ▶		Katilu ttiki ▶					
Toka, dit ▼	8	Neurri zaharra ▼					
		Röntgen ▶	Moila ▶				
		Etorri aditzaren erroa ▼	... denez Dirudie-nez ▼				
Setatia ▶			9		Neona ▶		
Toki hartan ▼					Zintzo ▼		
		Zein lekuta-koak? ▼					
	10	500	5				
Detektai-gailu ▼			Herri ame-rikarra ▶				11

Hieroglifikoa

Nola lapurtu zieten dirua?

Aurreko asteko soluzioak

Gurutzagrama

ENEKO ARISTA									
●	B	●	A	●	K	●			
N	A	G	U	S	I	A			
●	T	●	O	●	L	●	O	●	R
T	X	O	R	K	A	T	I	L	A
●	O	N	D	I	K	O	Z	●	T
A	R	T	A	●	U	R	T	A	U
●	I	S	I	L	A	●	A	L	●
U	K	A	N	●	K	O	R	D	A
●	A	L	A	I	●	U	R	●	N
E	K	A	●	N	O	T	A	R	I
●	A	Z	O	K	A	●	K	O	S

EZKER ESKUIN: 1.- Galeperak. 2.- Izarra. Aro.

3.- Larre. Abar. 4.- LL. Umilak. 5.- Edukia. Tai.

6.- Nuria. O. LL. 7.- Tar. Kanada. 8.- Ekin. Lehor.

9.- L. Nehora. G. 10.- Lea. Erilgi.

GOTIK BEHERA: 1. Gillen Tell. 2.- Azalduak.

E. 3.- Lar. Urina. 4.- Erruki. Ne. 5.- Premiak.

He. 6.- Ea. Ia. Alor. 7.- R. Al. Onera. 8.- Rahat.

Ahal. 9.- Arakaldo. G. 10.- Kor. Ilargi.

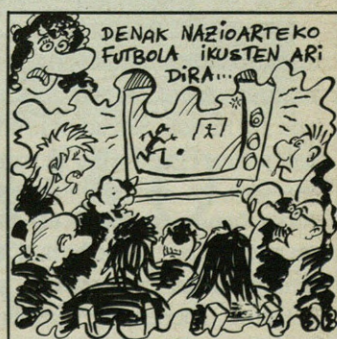
Hieroglifikoa: Portugalete

T	A	L	A	I	A	A	L	T	Z	O	A
●	O	L	A	●	E	R	I	●			
M	A	T	A	Z	A	E	Z	E	R	E	Z
A	M	A	I	Z	E	R	N	A	R	E	
H	A	R	B	A	R	E	A	U	T	Z	
A	A	H	I	R	E	H	A	N	E		
I	●	O	R	R	A	Z	I	A	●	N	
K	S	A	L	I	Z	T	A	K	K		
I	H	I	A	L	A	T	U	A	R	E	
D	O	N	A	●	O	K	A	●	D	I	A
E	R	A	T	U	A	●	I	K	A	S	I
T	A	R	●	A	T	E					
A	X	U	L	A	R	●	B	I	A	R	N

Hitz
Kateatuak

EGUNEROKO KALEA

Pernau

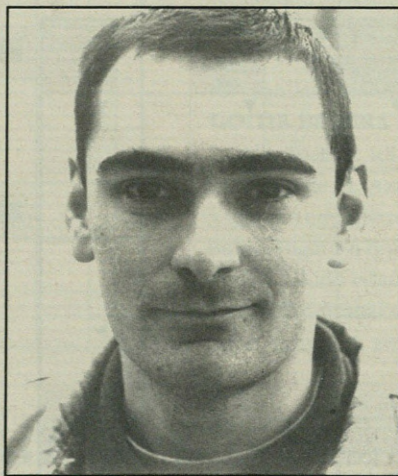
Lituania eta ezker abertzalea

SOVIET Batasuna desegiten ari da. Kapitulu berria ireki da historian, eta zaila da igartzea zer gertatuko den munduan. Euskal Herriari dagokionez, ordea, zinez sinisten dut gertakari hauek geuregan, euskaldunon burujabutasun nahian, eragin zuzena izan behar luketela (dutela). Euskal Herrian arreta handiz jarraitu behar genituzke aldaketa hauek. Uste dut onuragarria dela guretzat Europa «mugitzea». Hala ere, iruditzen zait esperantza berriak piztu beharrean, esperantza zaharrak itzali zaizkiola askori.

Ezker abertzalean batzuk tristetu egin dira apur bat kapitalismoak irentsiko duelako erremediorik gabe komunismoaren ametsa. Penatuta idatzi zuen analistaren batek «Urriko Iraultzaren baloreak ez direla oraingoz berreskuratuko». Indar handiegia du geure artean nostalgia historiko horrek. 1991an gaude, posible ote gaur eta hemen gizarte sozialista erakitzea? «Nola ezetz?», esango du norbaitek, «askatasun eta berdintasunaren utopia sinetsi egin behar dugu». Bai, oso polita da hori, baina niri bost. Budista bat lur, zeru, arima eta gorpuzaren arteko harmoniaz mintzatuko balitzait bezala.

Erreferentzia puntu bat galdu dute askok, eta poztzen naiz, alperrikako erreferentzia puntua zelako. Beste erreferentzia puntu alperrikakoak ere badaude hortik: El Salvador, Nicaragua eta horiek. Salvadortarren borroka porrot egiten badu ez nau horrek poztuko, ez. Baina ebidentea da niretzat hango borroka ez duela hemengoarekin zerikusirik, batzuek hemen sinetsi ez arren.

Geure benetako erreferentziak hurbilago daude (Eslovenia, Litu-

LUIS FERNANDEZ

(«Egunkaria»ko kazetaria)

nia...), eta Soviet Batasuneko gainbeherarekin, are gehiago. Lituaniaren independentziarako badu Mendebaldeak aitzakia: okupatu egin zuen SESBek 1940an. Esloveniarentzat ere badago argudioa: «Jugoslavia estatu artifiziala da». Baina Ukrainiak ze aitzakia izango ote du? Azken finean autodeterminazio eskubidea da prozesu horien indarra, eta Mendebaldeak badaki.

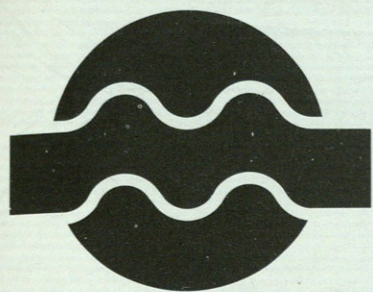
HERRIALDE horietara begiratu behar dugu, baina ez bakarrik sostengu moral edo propagandistiko bila. Irakasbidea aurkitu behar dugu han: ikusi eta ikasi. Euskal ezker abertzaleak ez du horrelakorik egin orain arte Eki Europako prozesu hauekin. Uste dut asko ez direla fio mugimendu horietaz, «fatxak» omen direlako (Mallabiko nire lehengusuak ere bai, ze demonio!). Hemengo «internazionalistek» nahiago dute oraindik sandinistekin loturak sen-

dotzea. Akaso elkar hobeto ulertzen dutelako eta haiek bezala mintzatzen direlako. Hau da, kastellanoz.

HBk, adibidez, ez du sinisten Lituaniakoa guretzat eredu izan daitekeenik. Tasio Erkiziak esan zuen prentsaurrekoan, ez duela Baltikoko prozesua «estrapolatu» nahi. Madrilarren argumentua da hori: «hangoak» eta «honek» ez dutela zerikusirik. «Askatasun haizea, herri matxindada», halako kontuak —metafora hutsalak— datozkio burura Erkizari Ekialdekoa komentatzean. HBk propagandarako erabiltzen du Baltikoa, ez beste ezertarako.

ETA zer ikasi behar dugu Ekialdean? Nik ikasgai nagusi bat ikusten dut: dotrina klasista bat erabiltzea, hizkera marxista, zentzugabea da gaur egun. Eredu soviatarra erori da, ideologia erreformista edo marxista iraganeko ipuinak dira (edo agian etorkizunekoak, baina etorkizun urrunekoak, ez bihar edo etzikoak). Gaurko ideologia nazionalismoa da, ez besterik. Politika ideologizatuak ez du funtsik, geopolitika da geratzen dena: herri bakoitzak bere lurraldea nahi du. Kontestu horretan 1991eko gatazka ereduia ez da klase borroka, bi herri edo bi lurralderen arteko borroka baizik.

Beste ikasgai praktikoagoak ere badaude, egizu-zeuk estilokoak. Bat, burujabatasunaren bidea gehiengo abertzale bat gorpuztetik etorriko dela, eta ez seguruenik abangoardia kontzientziatu baten gidaritzatik. Bi, gehiengoek burujabatasunera urratsak instituzioetatik eman dituztela hortik. Ez abangoardia batek aginte «faktikoekin» negoziatuz. Hori El Salvadorreko ereduia da.

F.M. 102.6

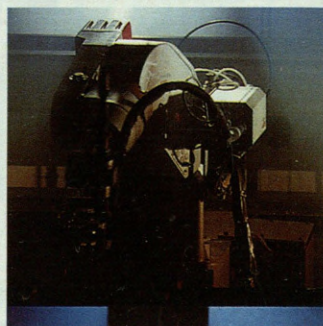
Lekeition	98.1
Ondarroan	92.5
Markinan	96.7
Aramaion	104.9

BIZKAIA

irratia

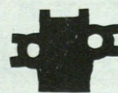
***EUSKERAZ BIZKAIKO
IRRATI BAKARRA!***

Etorkizunaren erronka

Gertu dagoen erakundea dugu
kutxa, garai berriei aurre
egiteko.

Teknika-eta giza baliabiderik
eraginkorrenekin, gailentzeko.
Beharrian berriei egokituriko
maila bikaineko zerbitzuez,
eraberritzeko. Alor guztietan
aurrera egiteko. Etorkizun gero
eta lehiakorrago baterantz.

kutxa

gipuzkoa
donostia kutxa

caja gipuzkoa
san sebastián